

Νόμος Τετάρτη

Δεν είναι το ίδιο
φύλλο

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
Δ. Φ. καθηγητοῦ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ἡ μόνη ἐγκεκριμένη κατὰ τὸν τελευταῖον
περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμον.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ

1927

«Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου»,

ΓΡΑΦΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.

1. **Σχῆμα τῆς γῆς.** Πρῶτοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι διέγνωσαν ὅτι τὸ σχῆμα τῆς γῆς εἶνε σφαιροειδές. Λέγομεν δὲ ὅτι τὸ σχῆμα ταύτης εἶνε σφαιροειδές, διότι δὲν εἶνε τελεία σφαῖρα, ἀλλὰ σφαῖρα πεπιεσμένη ὀλίγον περὶ τοὺς πόλους καὶ ἐξωγκωμένη περὶ τὸν ἰσημερινόν. Ἐὰν τὴν διὰ τῶν δύο πόλων διερχομένην διάμετρον τῆς γῆς συγκρίνωμεν πρὸς τινὰ διερχομένην διὰ δύο σημείων τοῦ ἰσημερινοῦ, ἡ πρώτη εἶνε μικροτέρα κατὰ $\frac{1}{1000}$. Ἡ διαφορὰ αὕτη εἶνε ἐλαχίστη, δι' ἣν δὲν διακρίνεται εἰς τὰς γεωγραφικὰς σφαίρας.

2. **Μέγεθος καὶ πυκνότης τῆς γῆς.** Ἡ γῆ εἶνε πολὺ μεγάλη. Ἡ περιφέρεια αὐτῆς εἶνε περίπου 40.000 χιλιόμετρα, ἡ δ' ἐπιφάνεια 510,000,000 περίπου τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Ἡ μέση πυκνότης αὐτῆς εἶνε 5,6 δηλ., εἰάν εἴχομεν ὄγκον ἴσον πρὸς τὸν τῆς γῆς ἀποτελούμενον ἐξ ὕδατος ἀπεσταγμένου (θερμοκρασίας 4°), ἡ γῆ θὰ ἦτο 5,6 φορὰς βαρύτερα τούτου.

3. **Κύκλοι τῆς γῆς.** Ἄν κόψωμεν σφαῖραν εἰς δύο μέρη, ἡ ἐπιφάνεια τῆς τομῆς εἶνε κύκλος. Οὗτος εἶνε τόσῳ μεγαλύτερος, ὅσῳ πλησιέστερος εἶνε πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας, εἶνε δὲ μέγιστος, ὅταν ἡ τομὴ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου.

Μέγιστοι κύκλοι τῆς γῆς εἶνε ὁ ἰσημερινὸς καὶ οἱ μεσημβρινοί.

Ἰσημερινὸς λέγεται ὁ μέγιστος νοητὸς κύκλος, οὗτινος πάντα τὰ σημεῖα τὰ κείμενα ἐπ' αὐτοῦ, ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ τῶν δύο πόλων. Ὁ ἰσημερινὸς διαίρει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, εἰς βόρειον καὶ εἰς νότιον.

Μεσημβρινοὶ λέγονται οἱ μέγιστοι νοητοὶ κύκλοι τῆς γῆς, οἵτινες διέρχονται διὰ τῶν πόλων. Εἶνε δὲ οὗτοι πολλοί, διότι δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι διέρχεται τοιοῦτος εἰς πάντα τόπον.

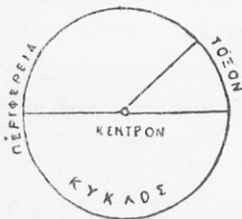
Κυρίως μεσημβρινὸς τόπου τινὸς καλεῖται τὸ ἥμισυ τοῦ με-

σημβρινοῦ, τὸ διερχόμενον διὰ τοῦ τόπου τούτου ἀπὸ τοῦ ἐνὸς πόλου εἰς τὸν ἕτερον, ἀντιμεσημβρινὸς δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ.

Πρῶτος μεσημβρινὸς λαμβάνεται ἢ ὁ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρρου (μιας τῶν Καναρίων νήσων τῆς Ἀφρικῆς) ἢ ὁ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων ἢ ὁ διὰ τοῦ Γκρήνουϊτς (προαστείου τοῦ Λονδίνου). Κατὰ τοῦτον ὀρίζονται τὰ δύο ἡμισφαίρια τῆς γῆς, τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικόν.

4. Κύκλος, περιφέρεια, τόξον, μοῖραι. Κύκλος κα-

λεῖται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατουμένη εἰς γραμμὴν καμπύλην, ἧς πάντα τὰ σημεία ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ σημείου ἐν τῷ μέσῳ (τοῦ κέντρου).

Σχ. 1.

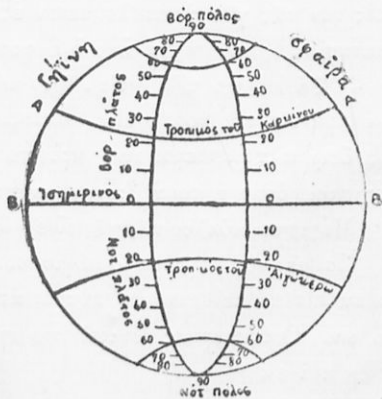
Ἡ καμπύλη αὕτη γραμμὴ καλεῖται περιφέρεια (σχ. 1).

Τόξον καλεῖται τμῆμα τῆς περιφερείας.

Ἐκάστη δὲ περιφέρεια διαιρεῖται εἰς 360 ἴσα μέρη, ἅτινα καλοῦνται μοῖραι (360°).

Ἐκάστη μοῖρα ὑποδιαιρεῖται εἰς 60 ἴσα μέρη, καλούμενα πρῶτα λεπτιὰ (60), ἕκαστον δὲ πρῶτον λεπτὸν εἰς 60 δεῦτερα (60'').

Γεωγραφικὸν πλάτος τόπου τινὸς καλεῖται τὸ τόξον τοῦ μεσημβρινοῦ τὸ περιεχόμενον μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τόπου καὶ μετρούμενον κατὰ μοῖρας (ἀπὸ 0° μέχρις 90°).

Σχ. 2. Γεωγραφικὸν πλάτος μετρεῖται ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ.

Καί, ἂν ὁ μὲν τόπος κεῖται πρὸς βορρᾶν τοῦ ἰσημερινοῦ, καλεῖται τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τούτου βόρειον, ἂν δὲ πρὸς νότον νότιον (σχ. 2).

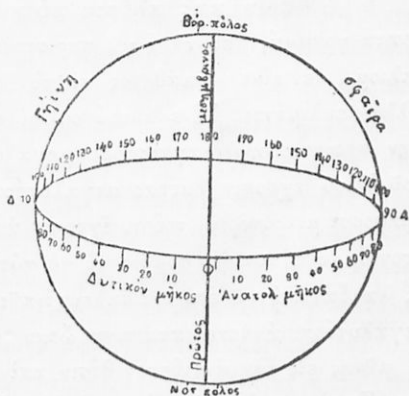
Γεωγραφικὸν μῆκος τόπου τινὸς καλεῖται τὸ τόξον τοῦ ἰσημερινοῦ τὸ περιεχόμενον μεταξὺ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου καὶ μετρούμενον κατὰ μοίρας ἀπὸ 0⁰ μέχρις 180⁰. Ἄν ὁ τόπος εἴνε πρὸς ἀνατολὰς τοῦ πρώτου καὶ κυρίως μεσημβρινοῦ, λέγεται τὸ γεωγραφικὸν μῆκος ἀνατολικόν, ἂν δὲ πρὸς δυσμὰς, λέγεται δυτικόν (σχ. 3).

Διὰ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους καὶ μήκους τόπου τινὸς δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

ΣΗΜ. Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι γεωγραφικὸν μὲν πλάτος 38ο, γεωγραφικὸν δὲ μῆκος 41ο καὶ 25' (ἀπὸ τῆς νήσου Φέρρου).

5. **Κινήσεις τῆς γῆς.** Ἡ γῆ τελεῖ διαφόρους κινήσεις, ὧν αἱ κυριώτεραι εἴνε ἡ περιστροφή περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ ἡ περιφορὰ περὶ τὸν ἥλιον.

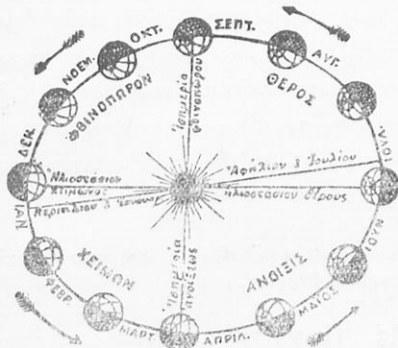
α') Ἡ περιστροφή περὶ τὸν ἄξονα ἢ ἡ ἡμερησία κίνησις τῆς γῆς τελεῖται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν διαστήματι 24 σχεδὸν ὥρων, στρέφεται δὲ περὶ ἑαυτὴν, καθ' ὃν τρόπον ἡ κινουμένη βέμβιξ (σβοῦρα). Ἔνεκα τῆς κινήσεως ταύτης νομίζομεν ὅτι ὁ οὐρανὸς στρέφεται κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν. Τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅπερ εἴνε ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχει ἡμέραν, τὸ δὲ ἕτερον, ὅπερ κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

Σχ. 3. Γεωγραφικὸν μῆκος. Μετρεῖται ἐκ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ.

β') Ἡ περιφορὰ περὶ τὸν ἥλιον ἢ ἡ ἐνιαυσία κίνησις αὐτῆς τελεῖται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν διαστήματι 365 ἡμερῶν καὶ 6 σχεδὸν ὥρων μετὰ ταχύτητος μεγαλυτέρας σφαίρας τηλεβόλου. Οὕτως

ἡ γῆ ἀνά πᾶν ἔτος περιφέρεται ἐπὶ ἑλλειψοειδοῦς τροχιάς, ἥτοι

Σχ. 4. Ἡ περιφορὰ τῆς γῆς
περὶ τὸν ἥλιον

ἐπὶ κύκλου ὀλίγον πεπιε-
σμένου, οὕτως τὸ μέσον
περίπου κατέχει ὁ ἥλιος.

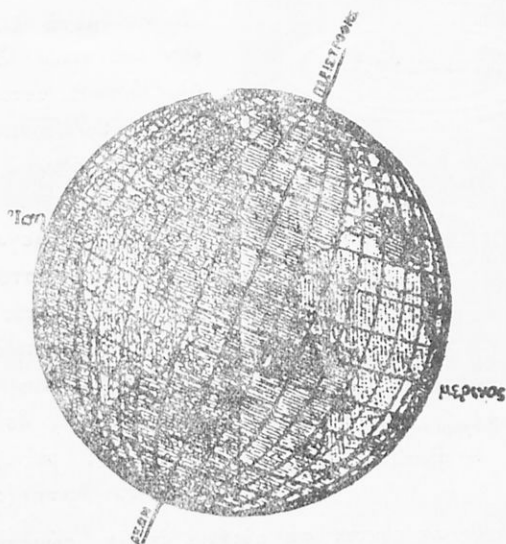
Ἔνεκα τῆς κινήσεως ταύ-
της νομίζομεν ὅτι ὁ ἥλιος
γράφει ἐν τῷ οὐρανῷ θό-
λω περιφέρειαν μεγίστου
κύκλου ἐν διαστήματι ἐ-
νὸς ἔτους. Καλεῖται δὲ ἡ
τροχιά αὕτη ἑκλειπτική,
διότι αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡ-
λίου καὶ τῆς σελήνης συμ-
βαίνουσιν, ὅταν τὰ σώμα-
τα ταῦτα εἴνε ἐπ' αὐτῆς ἢ
πλησίον αὐτῆς (σχ. 4).

6. Ἄξων καὶ κλίσεις αὐτοῦ. Ἄξων τῆς γῆς εἶνε ἡ
νοσητὴ γραμμὴ, περὶ ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται. Ἐχει μῆκος 12.712
χιλιομ., δὲν εἶνε δὲ κάθετος εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἑκλειπτικῆς,
ἀλλὰ κεκλιμένος. Ἔνεκα τούτου οἱ τόποι ἐκεῖνοι, οἵτινες κατὰ
τὴν περιστροφήν διαγράφουσι μεγαλύτερον κυκλικὸν τόξον πρὸ
τοῦ ἡλίου, ἔχουσιν ἡμέρας μεγαλύτερας, ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες δια-
γράφουσι μικρότερον τόξον, ἔχουσιν ἡμέρας μικροτέρας. Εἰς ἕκα-
στον ὅμως τόπον δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ κατὰ πάσας τὰς θέσεις,
ὡς λαμβάνει ἡ γῆ ἐπὶ τῆς ἑκλειπτικῆς. Οἱ τόποι, οἱ ἔχοντες τὰς
μεγαλύτερας ἡμέρας κατὰ τινὰ ὥραν τοῦ ἔτους, εὐρίσκονται μετὰ
ἕξ μῆνας εἰς τὴν ἀντίθετον θέσιν καὶ τότε ἔχουσι τὰς μικροτέ-
ρας. Κατὰ τὴν 9ην Μαρτίου καὶ 10ην Σεπτεμβρίου πάντες οἱ τό-
ποι ἔχουσιν ἰσημερίαν. Μόνον δὲ οἱ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τόποι
ἔχουσι διαρκῶς ἰσημερίαν (σχ. 5).

7. Ἐγκατα τῆς γῆς. Αἱ ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν καὶ
ἄλλα φαινόμενα δεικνύουσιν, ὅτι τὰ ἔγκατα τῆς γῆς διατελοῦσιν

ἐν διαπύρῳ καὶ τετηκυία καταστάσει, ἔχοντα θερμοκρασίαν πολὺ μεγαλύτεραν τοῦ τετηκότος σιδήρου.

Εἰς ταύτην τὴν διάπυρον κατάστασιν εὐρίσκετό ποτε ἡ γῆ ὀλόκληρος καὶ ὠμοιάζε πρὸς μικρὸν ἥλιον. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἀπαύστως ἐψύχεται, ἡ ἐπιφάνεια μόνον αὐτῆς ἐστερεοποιήθη καὶ

Σχ. 5. Κλίσις τῆς γῆς. — Φωτισμός αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν.

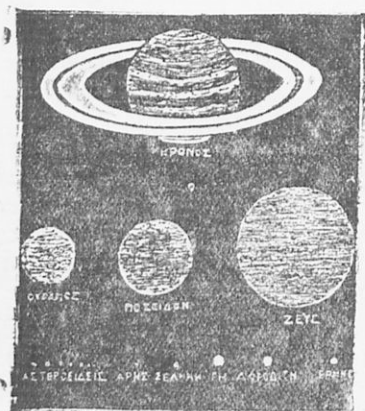
ἐσχημάτισε τὸν στερεὸν φλοιὸν ἢ τὴν λιθόσφαιραν. Οὕτως ἐνέκλεισε τὰ διάπυρα καὶ τετηκότα εἰσέτι σπλάγγνα τοῦ πλανήτου ὅπως ἐν τῷ πορτοκαλλίῳ ὁ φλοιὸς ἐγκλείει τὸν ὄπὸν αὐτοῦ.

8. **Πλανητικὸν σύστημα.** Ὁ ἥλιος κινεῖται ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν πέριξ αὐτοῦ περιφερομένων πλανητῶν μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν, ὑπὸ κομητῶν τινῶν καὶ ἀπείρων διαττόντων ἀστέρων. Ἄπαντες οὗτοι συνιστῶσι τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα.

Ἐκ τῶν πλανητῶν 8 εἶνε μεγάλοι, πολλοὶ δὲ μικροί. Κατὰ σειρὰν δὲ ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ ἡλίου κείνται ὡς ἐξῆς:

1) Ἑρμῆς, 2) Ἀφροδίτη (Ἐωσφόρος, Αὐγερινός, Ἑσπερος).
3) Γῆ μετὰ τῆς σελήνης. 4) Ἄρης μετὰ δύο δορυφόρων, 5) οἱ μικροὶ τηλεσκοπικοὶ ἢ ἀστεροειδεῖς, 440 περίπου τὸν ἀριθμὸν, 6)

Ζεὺς μετὰ 7 δορυφόρων, 7) Κρόνος μετὰ 10 δορυφόρων καὶ τριῶν δακτυλίων, 8) Οὐρανὸς μετὰ 4 δορυφόρων, 9) Ποσειδῶν μετ' ἑνὸς δορυφόρου, ὁ ἀπώτατος πάντων.

Σχ. 6. Σόγκρισις τοῦ μεγέθους τῶν πλανητῶν.

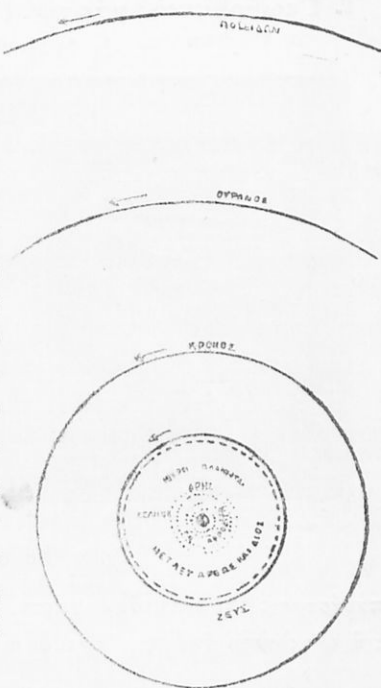
Ἐκ τῶν 8 μεγάλων πλανητῶν ὁ μέγιστος εἶνε ὁ Ζεὺς, ὁ ἐλάχιστος δὲ ὁ Ἑρμῆς. Ἡ γῆ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀπόστασιν, ὡς φαίνεται ἀνωτέρω, τὴν τρίτην (σχ. 7).

Δορυφόροι καλοῦνται τὰ οὐράνια ἐκεῖνα σώματα, ἅτινα παρακολουθοῦσιν ὠρισμένον πλανήτην, περὶ ὃν κανονικῶς περιφέρονται. Δορυφόρος τῆς γῆς εἶνε ἡ σελήνη.

Κομήται καλοῦνται τὰ περιέργα ἐκεῖνα οὐράνια σώματα, ἅτινα ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐμφανίζονται ἐκτάκτως, ἢ κατὰ περιόδους, φέροντα κόμην φωτεινὴν, μακροτάτην συνήθως, καὶ πυρῆνα φωτεινότερον τῆς κόμης (σχ. 8).

Διήμιονιες ἀστέρες καλοῦνται τὰ μικρὰ ἐκεῖνα σώματα, ἅτινα βλέπομεν διασχίζοντα τὸν οὐρανὸν κατὰ τὰς ἀνεφέλους νύκτας ὡς πύραυλοι. Κινοῦνται δὲ ταῦτα κατὰ σμήνη. Ὅσάκις προσεγγίζουσι πρὸς τὴν γῆν καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἕνεκα τῆς θερμότητος, τῆς παραγομένης ἐκ τῆς προστριβῆς, ἀναφλέγονται.

9. Ἀπλανεῖς ἀστέρες. Ἀπλανεῖς ἀστέρες εἶνε τὰ ἄπειρα φωνεινὰ σημεῖα, ἅτινα βλέπομεν τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐράνιον θόλον ἐν τῇ αὐτῇ πρὸς ἀλλήλα θέσει. Τὰ οὐράνια ταῦτα σώματα εἶνε ἐπίσης ἥλιοι· διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀριθμοῦνται 5—6 χιλιάδες, διὰ δὲ ἰσχυροῦ τηλεσκοπίου ἀνέρχονται εἰς 22 ἑκατομμύρια καὶ πλεόν. Καλοῦνται δὲ ἀπλανεῖς, διότι ὡς ἐκ τῆς μεγίστης ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος φαίνονται ὅτι δὲν μεταβάλλουσιν ἐν τῷ οὐρανῷ θόλῳ τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν, πράγματι ὅμως κινοῦνται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Μέγιστος τούτων φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὁ Σείριος.

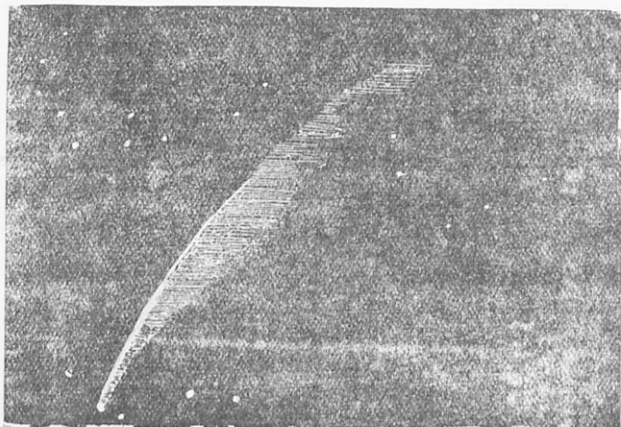
Σχ. 7. Τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Πρὸς εὐκολωτέραν ἀναγνώρισιν τούτων ἔχουσι καταλέξει εἰς ἀστερισμούς, εἰς οὓς ἔδωκαν διάφορα ὀνόματα ζώων, ἡρώων τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, ὀργάνων κλπ., ο. χ. μεγάλη ἄρκτος, μικρὰ ἄρκτος. Περσεύς, Ἀνδρομέδα, Ὠρίων, Λύρα, Ὁ ἥλιος, ὅστις φαίνεται γράφων ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν ἐκλειπτικὴν, διέρχεται κατ' ἔτος 12 ἀστερισμούς, οἵτινες καλοῦνται ζώδια. Εἶνε δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς· Κριός, Ταῦρος, Δίδυμοι (ζώδια τοῦ ἔαρος). Καρκίνος, Λέων, Παρθένος (ζώδια τοῦ θέρους), Ζυγός, Σκορπίος, Τοξότης (ζώδια τοῦ φθινοπώρου) Αἰγόκερως. Ὑδροχόος καὶ Ἰχθύες (ζώδια τοῦ χειμῶνος).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

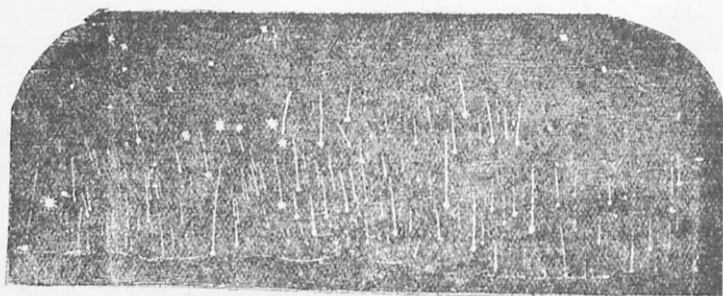
Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς χαρτογραφίας.

1. Γεωγραφικὸς χάρτης. Γεωγραφικὸς χάρτης καλεῖται

Σχ. 8. Κομήτης.

ἡ παράστασις ἐπὶ ἐπιπέδου χάρτου μέρους τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἢ ὅλοκληρου τῆς γῆς. Ἔχει δὲ συνήθως σχῆμα ὀρθωγώνιου τε-

Σχ. 9. Βροχὴ δρατιόντων ἀστέρων.

τραπλεύρου, οὗτινος αἱ ὀριζόντιαι πλευραὶ ἄγονται ἐκ ὀδυσμῶν

πρὸς ἀνατολάς, αἱ δὲ κάθετοι ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον. Οὕτως οἱ παράλληλοι κύκλοι φέρονται ὀριζοντίως, οἱ δὲ μεσημβρινοὶ καθέτως. Αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι παράλληλοι πρὸς τὰς πλευρὰς τοῦ πλαισίου, ὅταν ὁ χάρτης εἶνε τοπογραφικὸς καὶ παριστᾷ μικρὸν μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς· ἂν ὅμως οὗτος παριστᾷ μέγα μέρος τῆς γῆς, ἐν' ἀποδοθῇ καὶ τὸ σφαιρικὸν τμήμα αὐτῆς, αἱ γραμμαὶ αὗται παρίστανται ὡς καμπύλαι, μὴ οὔσαι παράλληλοι πρὸς τὰς πλευρὰς τοῦ πλαισίου.

Ἐν τῷ γεωγραφικῷ χάρτῃ παρίστανται ὁ ὀριζόντιος διαμελισμὸς, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, αἱ σπουδαιότεραι πόλεις, οἱ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ κυριώτατοι ὁδοί. Ἡ δὲ μορφή τοῦ ἐδάφους μόλις διαφαίνεται κατὰ τὰ ὄρη, ὧν παρίστανται αἱ κλιτύες διὰ μικρῶν πεπεκνωμένων γραμμῶν ἢ καὶ διὰ γαίωχρου χρώματος.

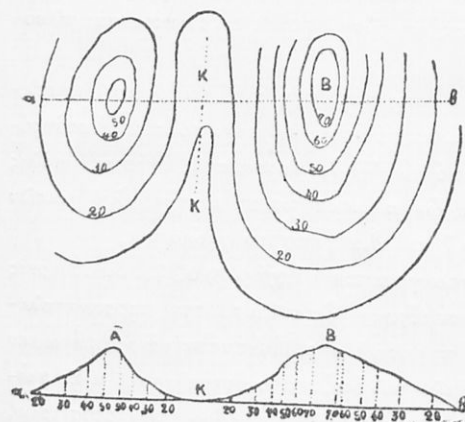
2. **Ἀνάγνωσις γεωγραφικοῦ χάρτου.** Αἱ διευθύνσεις τῶν παραλλήλων καὶ μεσημβρινῶν δεικνύουσι τὸν προσανατολισμὸν τοῦ χάρτου. Οὕτω παρατηροῦντες δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐλιγμῶν τοῦ ὀριζοντίου διαμελισμοῦ μιᾶς χώρας, τὴν διεύθυνσιν τῶν ποταμῶν, τῶν κοιλάδων, τῶν ὄρσειρῶν, τὴν θέσιν τῶν πόλεων πρὸς τὰ πέριξ καὶ τὸν ὀρίζοντα αὐτῶν. Οὕτω π. χ. παρατηροῦντες τὸν χάρτην τῆς Ἀττικῆς ἀντιλαμβάνομεθα ὅτι ἡ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν παραλίαν αὐτῆς ἔχει διεύθυνσιν ἐκ ΒΔ., πρὸς ΝΑ. Τὸ ἀκρωτήριον Σούνιον εἶνε τὸ νοτιώτατον τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Κηφισὸς ποταμὸς ἔχει διεύθυνσιν ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. ὁ Ὑμηττὸς ἐκ Β. πρὸς Ν., ἡ Πάρνης ἐκ Δ. πρὸς Α. Αἱ Ἀθηναὶ κείνται κατὰ τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα, ἣτις ἔχει πρὸς Α. τὸν Ὑμηττόν, ΒΑ. τὸν Παντελικόν, πρὸς Β. τὴν Πάρνηθα, πρὸς Δ. τὸν Αἰγάλεον, ΝΔ. δὲ τελευτᾷ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον.

Ὅσον ὁ χάρτης ἀπεικονίζει μικροτέραν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. τοσοῦτον οὗτος εἶναι λεπτομερέστερος.

3. **Ἀνάγλυφος χάρτης.** Ἀνάγλυφος χάρτης εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις παριστᾷ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ὡς ἐν εἰκόνι ἐκτύπων. Αἱ φυσικαὶ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους ἐκτυποῦνται ἐν τούτῳ ἐν σμικρῷ.

Ἐάν τις συγκρίνη ἀνάγλυφον χάρτην, ὃν ἐμελέτησε, πρὸς ἐπίπεδον γεωγραφικόν, δύναται νὰ διδαχθῇ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἀναπαρίσταται τὸ ἔδαφος, καὶ πῶς τὰ διάφορα ὕψη ἀποδίδονται δι' ἀραιωτέρων ἢ πυκνοτέρων γραμμῶν.

4. **Τομῆ.** — Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἔχομεν ἔδαφος τι, ὅπερ πα-

Σχ. 10. Τομῆ.

ρίσταται διὰ καμπύλης γραμμῶν. Ἐχομεν π. χ. δύο λόφους Α. καὶ Β, οἵτινες χωρίζονται διὰ τινος κοιλάδος Κ. Φέρομεν δι' αὐτῶν τὴν γραμμὴν α β καὶ ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται καθέτως τοὺς λόφους τούτους. Ἡ γραμμὴ αὕτη ἐν τῷ πραγματικῷ ἐδάφει θὰ τέμνη τοῦτο κατὰ

καμπύλην γραμμὴν, ἣν καλοῦμεν τομὴν (σχ. 10).

Ὅθεν τομὴ ἐδάφους τινὸς εἶνε ἡ διὰ καθέτου ἐπιπέδου διατομὴ τούτου καθ' οἷανδήποτε διεύθυνσιν, πρὸς ἣν ἀντιστοιχοῦσι τὰ ὕψη τῶν διαφόρων σημείων τοῦ ἐδάφους.

5. **Μέτρησις ἀποστάσεων. Κλίμαξ.** Ἐπὶ τοῦ χάρτου δυνάμεθα νὰ ἀνευρίσκωμεν καὶ τὰς πραγματικὰς ἀποστάσεις διαφόρων σημείων. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῷ χάρτῳ αἱ ἀποστάσεις παρίστανται πολὺ μικρότεραι, πρὸς ἀνεύρεσιν τούτων βοηθηόμεθα ὑπὸ τῆς κλίμακος, ἥτις παρατίθεται τῷ χάρτῳ.

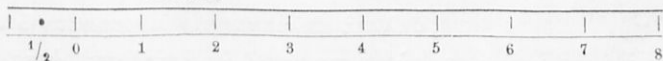
Κλίμαξ εἶνε ἡ ὑφισταμένη σχέσις μεταξὺ τῶν πραγματικῶν ἀποστάσεων πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀντιστοιχοῦσας. Ἐάν π. χ. ἕκτασις τοῦ ἐδάφους 1 μέτρου ἀναπαρίσταται ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς μῆκος 1 χιλιοστ. (0,001 μέτ), δηλ. 10000 φορές μικρότερον,

ἡ σχέσις τῶν δύο τούτων μηκῶν εἶνε 1 πρὸς 1000, γράφεται δὲ ὡς κλάσμα $\frac{1}{1000}$ ἢ 1 : 1000, οὕτως ὁ μὲν ἀριθμητὴς παριστᾷ πραγματικὸν τι μῆκος, ὁ δὲ παρονομαστὴς ποσάκις τὸ μῆκος τοῦτο παρίσταται ἐν τῷ χάρτῃ μικρότερον. Ἀντιστρόφως εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{10000}$ 1 χιλιοστόμ. τοῦ χάρτου ἀντιστοιχεῖ πρὸς 10 μέτρ., εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{700000}$ πρὸς 700 μέτρα εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{1000000}$ ἀντιστοιχεῖ πρὸς 1 χιλιόμετρον κλπ.

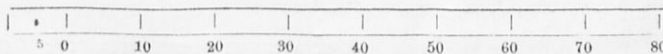
Ὅσον μικρότερος εἶνε ὁ παρονομαστὴς κλίμακός τις, τοσοῦτον ἡ χώρα ἀπεικονίζεται μεγαλυτέρα, δι' ὃ χάρτης εἶνε λεπτομερέστερος.

Διὰ νὰ μετρῶμεν τὴν πραγματικὴν ἀπόστασιν δύο σημείων ἐπὶ τοῦ χάρτου, χωρὶς νὰ καταφεύγωμεν εἰς ὑπολογισμούς, εἶνε κατεσκευασμένη ἐν τῷ χάρτῃ καὶ παρὰ τὴν κλίμακα γραμμὴ, ἥτις ὑποδιαιρεῖται εἰς ἴσα διαστήματα, ὧν ἕκαστον παριστᾷ ὠρισμένον ἀριθμὸν μέτρων (ἐκατόμμετρα, χιλιόμετρα, μυριομέτρα). Ἐὰν θέλωμεν νὰ μετρήσωμεν ἀπόστασίν τινα, μετροῦμεν ταύτην ἐπὶ τοῦ χάρτου διὰ τοῦ διαβήτου. Ἐπειτα θέτομεν τὸ ἐν ἄκρον τοῦ διαβήτου ἐπὶ μιᾶς τῶν διαιρέσεων τῆς κλίμακος δεξιὰ τοῦ 0 οὕτως, ὥστε τὸ ἕτερον ἄκρον νὰ πέσῃ ἀριστερὰ τοῦ 0 καὶ ἐπὶ τῆς κλίμακος. Οὕτως εὐρίσκομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκατομμέτρων (χιλιομέτρων, μυριομέτρων), ἔτι δὲ καὶ κλάσμα τούτου, ὅπερ ὑπολογίζεται ἀριστερόθεν τοῦ 0.

Ἡ κλίμαξ $\frac{1}{100000}$ παρίσταται ὡς ἐξῆς κατὰ χιλιόμετρα :

Ἡ κλίμαξ $\frac{1}{1000000}$ παρίσταται κατὰ χιλιόμετρα ὡς ἐξῆς :

Διὰ τῆς κλίμακος ἐὰν θέλωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν, πόσον ἐπιφάνεια τὸ πραγματικὸν μέγεθος τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀπεικονιζο-

μένης χώρας, πρέπει νά πολλαπλασιάσωμεν τὸν παρονομαστήν ἐπὶ ἑαυτὸν. Εἰς τὴν κλίμακα π. χ. 1 : 1000 ἢ πραγματικῆ ἐπιφάνεια τῆς ἀπεικονιζομένης χώρας ἐσμικρύνθη 1000×1000 φορές, ἤτοι ἀπεικονίσθη 1.000.000 φορές μικροτέρα. Ἐὰν ἔχωμεν χάρτην τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ κλίμακα 1 : 1.000.000 καὶ θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς συνδόνα, θὰ καλύψωμεν τὴν πραγματικὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν ἔχωμεν 1.000.000.000.000 ἴσας πρὸς ταύτην συνδόνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς φυσικῆς γεωγραφίας καὶ τῆς ἀνθρωπογραφίας.

1. **Φυσικὴ σύστασις τῆς γῆς.** Ἐμάθομεν ὅτι ἡ γῆ ἦτο ποτε διάπυρος καὶ ἐν τετηκυῖα καταστάσει, ἐπειδὴ δὲ ἀπαύστως ἐψύχετο, ἐστερεοποιήθη μόνον ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς. Ἀκολουθῶς καὶ οἱ ἐπ' αὐτῆς εὐρισκόμενοι ἀτμοὶ ἐν τῇ ἀτμοσφίρᾳ κατέπεσον καὶ ἐσχημάτισαν τοὺς ὠκεανούς. Οὕτω σήμερον ἐν τῇ γῇ διακρίνονται τὰ ἑξῆς :

α') Τὸ *τετηκὸς περίκεντρον*, δηλ. τὰ διάπυρα καὶ τετηκότα εἰσέτι σπλάγγνα τῆς γῆς, ὅπως εἶνε ἐν τῷ πορτοκαλίῳ ὁ ὀπὸς αὐτοῦ.

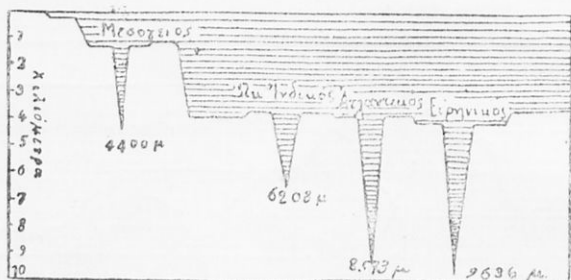
β') Ἡ *λιθόσφαιρα*, δηλ. ὁ στερεοποιηθεὶς φλοιὸς τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, ὅπως εἶναι ὁ φλοιὸς τοῦ πορτοκαλίου. Τὸ πάχος αὐτῆς εἶνε μὸλις 150 ἕως 200 χιλιομέτρων.

γ') Ἡ *ὕδροςφαιρα*, δηλ. τὸ καλύπτον τὴν λιθόσφαιραν ὕδωρ, ὅπερ ἄλλοτε ἐκάλυπτεν αὐτὴν πανταχοῦ ὡς ἀπέραντος ὠκεανός.

δ') Ἡ *ἀτμόσφαιρα*, δηλ. ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ, ὅστις περιβάλλει τὴν γῆν ὡς σφίρα κοίλη.

ε') Ἡ *βιογραφία*, δηλ. ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς λιθοσφίρας, ἣτις χρησιμεύει ὡς κατοικία τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν.

εσχημάτισαν βαθμηδὸν τὰς ἠπείρους καὶ τὰ ὄρη καὶ διεμόρφωσαν τοὺς 5 μεγάλους ὠκεανούς. Ὅτε ὁμως πλέον ἡ λιθόσφαιρα ἔπαυσε νὰ εἶνε ἐλαστική, ἡ συστολή δὲ τῶν σπλάγγων ἐξηκολούθει, ἡ λιθόσφαιρα πολλάκις διερράγη, διὰ δὲ τῶν ρηγμάτων ἀνήρχετο ἡ τεττηκυῖα ὕλη μέχρι τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ νῦν ἔτι ἀνεκθλίβεται κατὰ περιόδους ἡ τεττηκυῖα αὕτη ὕλη (λάβρα), ἥτις σχηματίζει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἠφαίστεια.

Σχ. 12. Τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Τὰ περισσότερα ἠφαίστεια τῆς γῆς εὐρίσκονται εἰς τὰ παράλια, διότι ἐκεῖ ἠνοίχθησαν καὶ τὰ περισσότερα καὶ βαθύτερα ρήγματα τοῦ ἐδάφους κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἠπειρῶν. Ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνεργὸν ἠφαίστειον εἶνε ἡ νῆσος Θήρα.

3. **Μορφολογία τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν.** Αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν εἶναι μικρότεροι. Ἐνῶ τὰ ὄρη τῆς ξηρᾶς σχηματίζουσι ἀποτόμους ἀνυψώσεις, τὰ μεγάλα βάθη τῆς θαλάσσης σχηματίζουσι ἠρέμους καταπτώσεις. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι τὰ μέγιστα βάθη τῶν θαλασσῶν δὲν κατέχουσι τὸ κεντρικὸν μέρος αὐτῶν, ἀλλ' εὐρίσκονται μᾶλλον πρὸς τὰ παράλια, καθ' ἃ ὑπάρχουσι ὑψηλὰ ὄρη. Παρὰ τὰς παραλίας τὸ βάθος τῆς θαλάσσης κατὰ μὲν τοὺς αἰγιαλοὺς καταπίπτει κατὰ μικρὸν, κατὰ δὲ τὰς ἀκτὰς ἀποτόμως. Τὸ βαθύτατον μέρος τῶν θαλασσῶν εὐρίσκεται ἐν τῷ μεγάλῳ ὠκεανῷ παρὰ τὰς Φιλιππῖνας νήσους (περὶ τὰ 9 1/2 χιλιόμετρα).

4. **Συγκοινωνία διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.** Διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ ἐμπόριον χρησιμεύουσι κατὰ μὲν τὴν ξηρὰν αἱ ὁδοί, οἱ σιδηρόδρομοι, οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυχες, κατὰ δὲ τὴν θάλασσαν τὰ πλοῖα (ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα). Πλὴν τούτων οἱ ἄνθρωποι δύνανται νοερώς νὰ συγκοινωνῶσι διὰ τοῦ τηλεγράφου καὶ τηλεφώνου. Πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἐν μὲν τῇ ξηρᾷ γραμμαὶ συρμάτων, ἐν δὲ τῇ θαλάσῃ καλωδία.

5. **Φυσικὰ προϊόντα.** Φυσικὰ προϊόντα τῆς γῆς εἶνε τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα καὶ τὰ ὄρυκτά.

Φυτὰ ἢ χλωρίς εἶνε τὰ φυόμενα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐξαπλούμενα ὡς ἔνδυμα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη φυτῶν, ἅτινα δὲν εἶνε καθ' ὅμοιον τρόπον ἐξηπλωμένα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Περί τοὺς πόλους ἡ χλωρίς εἶνε μικρά, μόνον δὲ βρύα καὶ λειχήνες εὐδοκιμοῦσιν. Ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὸν ἰσημερινόν, τοσοῦτον ἡ χλωρίς γίνεται ἀφθονωτέρα καὶ πλουσιωτέρα. Πλουσιωτάτη εἶνε εἰς τὴν θερμὴν ζώνην, ἐνθα εὐρίσκονται τὰ παρθένα δάση μετὰ γιγαντιαίων δένδρων.

Τὰ ζῶα εὐρίσκονται καθ' ὅλην τὴν γῆν, εἶνε δὲ καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ποικιλίαν τῶν εἰδῶν περισσότερα εἰς τὴν θερμὴν ζώνην.

Ὅρυκτά εἶνε τὰ ἄψυχα φυσικὰ σώματα τῆς γῆς. Σπουδαιότατα καὶ χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶνε τὸ ἄλας, τὸ πειρέλαιον, οἱ λίθοι καὶ τὰ διάφορα μέταλλα (χρυσός, ἄργυρος, μόλυβδος, χαλκός κ.λ.π.).

6. **Τεχνητὰ προϊόντα.** Τὰ τεχνητὰ προϊόντα παράγονται ἐκ τῶν φυσικῶν διὰ τῆς βιομηχανίας. Οὕτως ἐκ τοῦ βάμβακος, τοῦ λίνου, τοῦ ἐρίου καὶ τῆς μετάξης κατασκευάζονται διάφορα ὑφάσματα. Ἐκ τῶν ἐλαίων, τοῦ φοίνικος, τοῦ σησάμου, τοῦ ῥόδου καὶ ἄλλων παράγεται ἔλαιον· ἐκ τῶν σταφυλῶν, τῶν σύκων, τῶν τεύτλων καὶ ἄλλων παράγεται οἶνόπνευμα κ.λ.π.

7. **Ἀνθρώπινον γένος.** Ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ τελειότερον πλάσμα τῆς δημιουργίας, διακρινόμενον τῶν ἄλλων ζῶων διὰ τὴν

τελειότεραν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ τὸ λογικόν. Πάντες δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀνέρχονται σχεδὸν εἰς 1.750.000.000. Ἐκ τούτων 460 ἐκ. κατοικοῦσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, 900 ἐκ. ἐν τῇ Ἀσίᾳ, 140 ἐκ. ἐν τῇ Ἀφρικῇ, 220 ἐκ. ἐν τῇ Ἀμερικῇ καὶ 7 ἐκ. ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ καὶ Πολυνησίᾳ.

8. **Θρησκείαι.** Αἱ διάφοροι θρησκείαι τῶν ἀνθρώπων παρήχθησαν ἐκ τῶν διαφορῶν δοξασιῶν, τὰς ὁποίας ἔχουσι πάντες οἱ ἄνθρωποι περὶ τοῦ Θεοῦ. Δύνανται δὲ αὐταὶ νὰ καταταχθῶσιν εἰς δύο μεγάλας τάξεις, τὸν πολυθεϊσμόν καὶ τὸν μονοθεϊσμόν. Εἰς μὲν τὸν πολυθεϊσμόν ἀνήκουσιν αἱ θρησκείαι ἐκεῖναι, αἵτινες παραδέχονται πολλοὺς θεοὺς, εἰς δὲ τὸν μονοθεϊσμόν ἐκεῖναι, αἵτινες παραδέχονται ἓνα μόνον Θεόν.

Εἰς τὰς πολυθεϊστικὰς θρησκείας ὑπάγονται·

α') ὁ φειχισμός, ἐν τῇ μέσῃ Ἀφρικῇ, καθ' ἣν λατρεύονται ἄψυχα ἀντικείμενα ἢ ἔμψυχα (λίθοι, δένδρα, ζῶα). Αὕτη εἶνε ἡ χονδροειδέστερα τῶν θρησκειῶν.

β') ὁ βραχμανισμὸς καὶ ὁ βουδδισμὸς, ἐπικρατοῦσαι ἐν τῇ ΝΑ. Ἀσίᾳ (περὶ τὰ 650 ἐκατ.). Αὗται εἶνε τελειότεραι πολυθεϊστικαὶ θρησκείαι.

Εἰς τὰς μονοθεϊστικὰς θρησκείας ἀνήκουσι·

α') ὁ Ιουδαϊσμός, ἡ θρησκεία τῶν Ἑβραίων (11 ἐκατ.), β') ὁ μωαμεθανισμὸς (240 ἐκατ.), γ') ὁ χριστιανισμὸς (600 ἐκατ.), ὅστις περιλαμβάνει πάντας τοὺς πιστεύσαντας εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Οἱ χριστιανοὶ ὑποδιαίρουσιν 1) εἰς ὀρθοδόξους, 2) εἰς δυτικούς ἢ παπικούς καὶ 3) εἰς διαμαρτυρομένους.

9. **Πολιτισμὸς.** Ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι ἔχουσι μικρὰν διανοητικὴν μόρφωσιν καὶ ἄλλοι μεγαλυτέραν, διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι διακρίνονται εἰς βαρβάρους καὶ πεπολιτισμένους. Ἡ βαρβαρότης ἢ ὁ πολιτισμὸς ἐξαρτᾶται ἰδίως ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν. Οὕτω κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου καλοῦνται·

α') πλάνητες, ὅσοι μόνον ἔχουσι σταθερὰν κατοικίαν καὶ ζῶ-

σιν ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας. Οὗτοι εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄγριοι.

β') νομάδες, ὅσοι δὲν ἔχουσιν σταθεράν κατοικίαν, ἀλλὰ πλανῶνται ὑπὸ σκηνὰς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ζῶντες ἐκ τῆς διατροφῆς ζώων (κτηνοτροφίας).

γ') οἱ μονίμους κατοικίας ἔχοντες, οἵτινες διὰ τοῦ συνοικισμοῦ ἀποτελοῦσι χωρία καὶ πόλεις. Οἱ λαοὶ οὗτοι εἶνε συνήθως πεπολιτισμένοι.

10. **Φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων.** Πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι διαφέρουσι κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου καὶ τὸ εἶδος τῆς κόμης. Κατὰ τὰς διαφορὰς ταύτας διακροῦνται εἰς πέντε ἀνθρωπολογικὰς φυλάς, αἵτινες εἶνε αἱ ἑξῆς:

α') *Καυκασία* (λευκὴ φυλή). Οἱ ἄνθρωποι τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι τὸ χρῶμα λευκὸν ἢ σιτόχρουν, κεφαλὴν κανονικὴν, πρόσωπον ὄρειδές καὶ τρίχας μακρὰς καὶ εὐθείας. Κατοικοῦσι δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ, τῇ ΝΔ. Ἀσίᾳ, τῇ Β. Ἀφρικῇ καὶ ὡς ἔποικοι ἐν τῇ Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ καὶ τῇ Ν. Ἀφρικῇ (περὶ τὰ 800 ἑκατ.).

β') *Μογγολικὴ* (κιτρίνη φυλή). Οἱ Μογγόλοι ἔχουσι χρῶμα κίτρινον ἢ μελανόχρουν, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν προέχοντα, ὀφθαλμοὺς στενοὺς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λοξοὺς καὶ τρίχωμα μέλαν καὶ σκληρόν. Κατοικοῦσι δ' ἐν τῇ βορείᾳ, ἀνατολικῇ καὶ μέσῃ Ἀσίᾳ, ὡς καὶ εἰς τὰς βορείας χώρας τῆς Εὐρώπης (περὶ τὰ 550 ἑκατομ.).

γ') *Νιγρικὴ ἢ Αἰθιοπικὴ* (μαύρη φυλή). Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι δέρμα μέλαν, σιαγόνας προεχούσας, χεῖλη πλατέα καὶ τρίχωμα ἐριῶδες. Κατοικοῦσι δ' ἐν τῇ μέσῃ καὶ νοτίᾳ Ἀφρικῇ (περὶ τὰ 110 ἑκατ.).

δ') *Ἀμερικανικὴ*. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόχρουν, ὅπερ βάπτουσιν ἐρυθρόν (ἐρυθρόδερμοι), σιαγόνας προεχούσας, χεῖλη πλατέα καὶ τρίχωμα ἐριῶδες. Οὗτοι εἶνε αὐτόχθονες Ἀμερικανοὶ καὶ βαθμηδὸν ἐκλείπουσιν (8 ἑκατ.).

ε') *Μαλαϊκὴ*. Οἱ Μαλαῖοι ἔχουσι χρῶμα κίτρινον μελανίζον,

ρίνα πλατείαν καὶ στόμα μέγα, τρίχωμα δὲ οὖλον συνήθως. Κατοικοῦσιν ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Ἀσίας Μαλάκκα καὶ ταῖς Ἰνδικαῖς νήσοις (48 ἑκατ.).

Ἐπάρχουσι καὶ τινες ἰδιαιτέραι φυλαί, αἵτινες δὲν ὑπάγονται εἰς τὰ ἀνωτέρω. Τοιαύτας φυλάς ἀποτελοῦσιν οἱ *Αὐστραλιανοί*, οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας, οἱ οὐλότριχες *Παποῦναι*, κατοικοῦντες εἰς νήσους παρὰ τὴν Αὐστραλίαν, οἱ μαῦροι *Δραβίται*, οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς χερσονήσου Δεκάν, οἱ *᾽Οτιεντόιοι* καὶ οἱ *Βουσμάνοι* τῆς νοτίας Ἀφρικῆς.

Ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σπουδαιοτάτη εἶνε ἡ Καυκασία. Κλάδοι τῆς φυλῆς ταύτης εἶνε 1) οἱ *Σημίται*, οἵτινες κατοικοῦσιν ἐν τῇ δυτικῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν μέρει ἐν τῇ βορ. Ἀφρικῇ (Ἑβραῖοι, Σύροι, Ἀραβες) 2) οἱ *Χαμίται*, οἵτινες κατοικοῦσι κατὰ τὴν βορείαν καὶ ΒΑ. Ἀφρικὴν (Βέρβεροι, Κόπται, Ἀβυσσηνοί) 3) οἱ *Ἄριοι* ἢ *Ἰνδοευρωπαῖοι*, οἵτινες διακρίνονται εἰς Ἀσιανούς Ἄριους (Ἀρμένιοι, Πέρσαι, Ἀφγανοί, Βελουτσοὶ, Ἰνδοί) καὶ εἰς Εὐρωπαϊούς Ἄριους (πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης πλὴν ὀλίγων).

11. **Ἔθνος, κράτος, πολίτευμα.** Ἔθνος καλεῖται ὁμὰς ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουσι τὴν αὐτὴν καταγωγὴν καὶ ἱστορικὴν παράδοσιν, ἀναγνωρίζουσι δὲ ἰδίαν γλῶσσαν, π. χ. τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος.

Κράτος καλεῖται ὁ σύνδεσμος ἑνὸς ἔθνους ἢ καὶ πολλῶν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν (ὡς ἡ Ἑλλάς).

Εἶνε δυνατὸν ὁμῶς ἐν ἔθνος νὰ σχηματίζη καὶ διάφορα κράτη (ὡς τὸ γερμανικὸν ἔθνος).

Πολίτευμα ἑνὸς κράτους λέγεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν διοικεῖται ὁ λαός.

Ἐπάρχουσι 4 εἶδη πολιτευμάτων.

α') Ἡ ἀνευ νόμου δεσποτεία, πολίτευμα βαρβάρων λαῶν.

β') Ἡ ἀπόλυτος μοναρχία. Εἰς ταύτην ὑπάρχει πλήρης ἐξουσία τοῦ ἀρχοντος, κανονίζεται ὁμῶς διὰ νόμων.

γ') Ἡ *συνταγματικὴ μοναρχία*. Εἰς τύτην πλὴν τοῦ ἰσοβίου ἄρχοντος καὶ ὁ λαὸς δι' ἀντιπροσώπων συμμετέχει εἰς τὴν νομοθεσίαν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

δ') Ἡ *δημοκρατία*. Κατὰ τύτην πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν ἔχει ὁ λαός, ὅστις ἐκλέγει ἓνα ὑπεύθυνον ἄρχοντα (πρόεδρον τῆς δημοκρατίας) ἢ καὶ περισσοτέρους.

Πολλὰ κράτη ἠνωμένα μετ' ἀλλήλων ὑπὸ μίαν κοινὴν κυβέρνησιν μοναρχικὴν ἢ δημοκρατικὴν συνιστῶσιν ὁμοσπονδίαν ἢ *συμπολιτείαν* (Γερμανία, Ἑλβετία, Ἡνωμένοι πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Χωρογραφία τῶν ἡπείρων.

I. ΕΥΡΩΠΗ

[10 ἑκατομ. □ χιλιάμ.—460 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Εὐρώπη κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἐκτεινομένη ἐν τῇ βορείᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ ἐν μέρει ἐν τῇ βορείᾳ ψυχρᾷ. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Πρὸς Α. δὲ ὀρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τοῦ Οὐράλη ποταμοῦ, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Μάνις ποταμοῦ.

Μέγεθος. Ἡ Εὐρώπη εἶνε ἡ τετάρτη κατὰ τὸ μέγεθος ἡπειρος τῆς γῆς (10 ἑκατομ. □ χιλιάμ.).

Ὅριζόντιος διαμελισμός. Ἐξ ὄλων τῶν ἡπείρων ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸν μέγιστον διαμελισμόν.

1. **Θάλασσα.** Ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς σχηματίζει πρὸς Β. τὴν *Λευκὴν Θάλασσαν*. Ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζε

ζεται ἡ Βορεία ἢ Γερμανικὴ θάλασσα, μεθ' ἧς συνδέεται διὰ τῶν κόλπων Σκαγερράκου καὶ Καίτεγάτου ἢ Βαλτικὴ θάλασσα, ἣτις ὀλίγον ἄλας ἔχουσα πήγνυται τὸν χειμῶνα. Μεταξὺ τῆς νήσου Μεγάλῃς Βρεττανίας καὶ τῆς ἠπείρου σχηματίζεται ἡ Μάγχη, νοτιώτερον δὲ ὁ Γασκωνικὸς κόλπος. Ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὡσαύτως σχηματίζεται καὶ ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτῆρ. Πελάγη ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης σχηματίζονται τὸ Τυρρηρικόν, τὸ Ἴόνιον, τὸ Ἀδριατικόν καὶ τὸ Αἰγαῖον. Τὸ Αἰγαῖον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Εἰς τὸ βορειότερον δὲ μέρος τοῦ Εὐξείνου σχηματίζεται ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα, καὶ αὕτη πηγνυμένη τὸν χειμῶνα. †

2. **Χερσόνησοι.** Μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ τῆς βορείας θαλάσσης, τοῦ Σκαγερράκου, Καίτεγάτου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος, ἡ μεγίστη τῆς Εὐρώπης. Ἀπέναντι ταύτης, μεταξὺ δὲ τῆς Βορείας καὶ τῆς Βαλτικῆς ἡ Ἰουιλανδική. Νοτιοδυτικῶς, μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, ἐκτείνεται ἡ Πυρρηναϊκὴ, κατὰ δὲ τὴν Μεσόγειον ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ. Ἐν δὲ τῷ Εὐξείνῳ πρὸς τὴν Ἀζοφικὴν ἐκτείνεται ἡ Ταυρικὴ (ἢ Κριμαϊκὴ) χερσόνησος.

Νῆσοι. Νήσους ἡ Εὐρώπη ἔχει ἐν μὲν τῷ Ἀτλαντικῷ τὰς Βρειτανικὰς (μεγάλῃ Βρεττανία καὶ Ἰρλανδία). Ὑπάρχουσι δὲ πολλαὶ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς θαλάσσαις, ὡς ἐν τῇ Βαλτικῇ, ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ ἰδίως ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει (αἱ Ἑλληνικαί).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Εὐρώπη διακρίνεται εἰς ὄρεινὴν καὶ πεδινὴν. Ἐὰν φέρωμεν γραμμὴν ἀπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, σχηματίζομεν τὸ ὄριον τῶν δύο τούτων μερῶν. Καὶ τὸ μὲν βορειανατολικόν, μέχρι τῶν Οὐραλίων ὄρεων, εἶνε ἐκτεταμένον βαθύπεδον, τὸ δὲ ἕτερον κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρειόν. Τὸ κεντρικόν καὶ ὑψιστον σύστημα τῆς Εὐρώ-

της εἶνε αἱ πλήρεις παγετώνων Ἄλπεις, ὧν τὸ ὑψιστον ὄρος εἶνε τὸ Δευκὸν λ¹.

Ἐκ τούτων προεκτείνονται τὰ πλεῖστα τῶν ὄρεων τῆς Εὐρώπης, ἐν οἷς καὶ τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου.

Τὸ μέσον ὕψος πάσης τῆς Εὐρώπης εἶνε 330 μέτρων. Ὅροπέδια δὲ σχηματίζονται ὀλίγα καὶ μικρὰ σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας ἠπείρους (ὡς τὸ τῆς Πυρηναικῆς χερσονήσου καὶ τὸ Βαναρικόν).

Ῥοδατα. Ἡ Εὐρώπη ὑπερτερεῖ τῶν ἄλλων ἠπειρῶν κατὰ τὸ πλῆθος τῶν πλοῦμων ποταμῶν. Παρατηροῦνται δὲ δύο κύρια κέντρα ἀρχῆς ποταμῶν, αἱ Ἄλπεις καὶ τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον τῆς βορειοανατολικῆς Εὐρώπης.

Ἐκ τῶν Ἄλπειων τρέφονται τρεῖς σπουδαιότατοι, ὁ Ῥοδανός, ὁ Ῥήνος καὶ ὁ μέγιστος τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης Δούναβις. Ἐκ δὲ τῶν ποταμῶν τῆς ΒΑ. Εὐρώπης σπουδαιότατοι εἶνε ὁ Δνείπερος, ὁ Δὸν καὶ ὁ Βόλγας, ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν λιμνῶν εἶνε μέγας. Ἰδίως διακρίνονται πολλαὶ λίμναι ἀμφοτέρωθεν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ὡς καὶ κατὰ τὰς Ἄλπεις.

Κλίμα. Ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς κλιματολογικὰς ζώνας, ὡς ἐξῆς:

1) Ἡ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ζώνη· ἔχει θέρος θερμὸν, χειμῶνα δὲ γλυκύν.

2) Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ζώνη· ἔχει θέρος δροσερόν, χειμῶνα δὲ γλυκύν.

3) Ἡ βορειοανατολικὴ ζώνη· ἔχει θέρος βραχύ, χειμῶνα δὲ ψυχρόν. Ἐπικρατοῦντες ἄνεμοι ἐν τῇ Εὐρώπῃ εἶνε οἱ βόρειοι καὶ οἱ νοτιοδυτικοί.

1) Διὰ τῶν γραμμάτων δηλοῦται τὸ ὕψος τῶν ὄρεων ὡς ἐξῆς:

λ Ὑψιστα ὄρη ἄνω τῶν 4000 μέτρων.

υ Ὑψηλὰ ὄρη (4000—2000 μέτ. ὕψ.)

μ Μέτρια ὄρη (2000—1000 μέτ. ὕψ.)

χ Χαμηλὰ ὄρη (1000—500 μέτ. ὕψ.)

Πληθυσμός. Ἡ Εὐρώπη κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν τῶν ἡπείρων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων (460 ἑκατ.), τὴν πρώτην δὲ κατὰ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ (46 κάτ. ἀνά □ χιλ.). Οἱ κάτοικοι δ' αὐτῆς, πλὴν ὀλίγων, ἀνήκουν εἰς τοὺς Ἀρίους λαούς, ὧν διακρίνονται τρεῖς ὁμοεθνίαι.

1) Ἡ Ἑλληνολατινικὴ (110 ἑκατ.), κατὰ τὴν νοτίαν καὶ δυτικὴν Εὐρώπην.

2) Ἡ Γερμανικὴ (160 ἑκατ.), ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν ταῖς βορείαις χερσονήσοις καὶ νήσοις.

3) Ἡ Σλαβικὴ, κατὰ τὴν ΒΑ. Εὐρώπην καὶ ἐν μέρει ἐν τῇ ἑλληνικῇ χερσονήσῳ.

Ἐκ τῶν λαῶν δὲ τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε Ἄριοι οἱ Φίννοι, οἱ Λάπωνες, οἱ Οὐγγροὶ, οἱ Τοῦρκοὶ καὶ τινες ἄλλοι.

Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοὶ (ὀρθόδοξοι, δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι) πλὴν ὀλίγων Μωαμεθανῶν καὶ Ἑβραίων.

Πολιτεῖαι. Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται σήμερον εἰς 35 κράτη, ὧν τὰ πλεῖστα εἶνε δημοκρατίαι. Τινὰ τούτων συνεστάθησαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

Ἐκ τῶν κρατῶν τέσσαρα σήμερον εἶνε τὰ ἰσχυρότατα, ἡ Ἀγγλίαι, ἡ Γαλλία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ἰταλία, δι' ὅ καλοῦνται μεγάλαι δυνάμεις.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 5 μέρη, ὡς ἐξῆς : 1) νοτιὰ Εὐρώπη, περιλαμβάνουσα τὰς τρεῖς νοτίας χερσονήσους, τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ἰταλικὴν καὶ τὴν πυρηναικὴν· 2) κεντρικὴ Εὐρώπη· 3) βορειοδυτικὴ Εὐρώπη· 4) βορεία Εὐρώπη· 5) βορειοανατολικὴ Εὐρώπη.

2^α Τριμηνία II. ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

[500.000 τετρ. χιλ.—20 εκατ. κατ.].

Όψεις και όρια. Η ελληνική χερσόνησος (καλουμένη και χερσόνησος του Αΐμου ή Βαλκανική) εΐνε ή ανατολικωτάτη τῶν τριῶν νοτίων χερσονήσων τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. ὀρίζεται ἀπὸ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ κάτω βῶυ τοῦ Δουνάβεως και τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Σάβου. Βρέχεται δὲ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ και Ἰονίου πελάγους, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῆς Προποντίδος και τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Πρὸς Ν. δὲ συμπίπτει τὸ Ἰόνιον πέλαγος μετὰ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Μαλέαν ἄκραν.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω θαλασσῶν βρέχουσι τὰ παράλια τῆς χερσονήσου και οἱ ἐξῆς πορθμοί· ὁ τοῦ Ὑδροῦντος (κ. τοῦ Ὀτράνου), ἐνῶνων τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος μετὰ τοῦ Ἰονίου, ὁ Ἐλλησποντιος (κ. Δαρδανέλλια), ἐνῶνων τὸ Αἰγαῖον μετὰ τῆς Προποντίδος και ὁ Θρακικὸς Βόσπορος, ἐνῶνων τὴν Προποντίδα μετὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Ἐσχατα ἀκρωτήρια. Τὰ Ἀκροκεραύνια (κ. Γλωσσα), πρὸς Δ. Τὸ Ταΐναρον, τὸ νοτιώτατον.

Όριζόντιος διαμελισμός. Ἡ ελληνική χερσόνησος ἔχει μέγιστον διαμελισμόν, ἰδίᾳ κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν και τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον.

Κόλποι σπουδαιότατοι εἶνε·

Πρὸς Δ.

- 1) Ὁ μικρὸς τοῦ Ἀδλῶνος
παρὰ τὰ Ἀκροκεραύνια.
- 2) Ἀμβρακικός, οὔτινος
εἴσοδος εἶνε ὁ πορθμὸς
τῆς Πρεβέζης.
- 5) Ὁ Κορινθιακός.

Πρὸς Α.

- 1) Ὁ Μέλας (κ. τοῦ Ξερῶ).
- 2) Ὁ Σιτρομμονικός.
- 3) Ὁ Θερμαῖος (κ. τῆς Θεσσα-
λονίκης).
- 4) Ὁ Παγασιτικός (κ. τοῦ Βόλου).
- 4) Ὁ Σαρωνικός (κ. τῆς Αἰγίνης).

Χερσονήσοι σημαντικώταται σχηματίζονται ἡ Χαλκιδική, μεταξὺ τοῦ Θερμαίου καὶ Σιτρομμονικοῦ κόλπου, καὶ ἡ Πελοπόννησος, ἣτις κεῖται πρὸς Ν. τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου. Μεταξὺ τῶν κόλπων τούτων σχηματίζεται ὁ συνδέων τὴν Πελοπόννησον ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου.

Πρὸς τὸν διαμελισμὸν τῆς χερσονήσου ἀντιστοιχοῦσι πλεῖστα νῆσοι, καὶ μάλιστα ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, αἵτινες εὐνοοῦσι τὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Αἱ νῆσοι τοῦ πελάγους τούτου εἶνε:

1) Αἱ νῆσοι τοῦ Θρακίου πελάγους, 2) ἡ Εὐβοία, 3) αἱ βόρειαι Σποράδες, 4) αἱ ἀνατολικαὶ καὶ νότιαι Σποράδες, 5) αἱ Κυκλάδες καὶ 6) ἡ μεγαλόνησος Κρήτη.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χερσονήσος εἶνε ὄρεινῆ, ἀφίνουσα μόλις δύο εὐρείας πεδιάδας, τὴν Βουλγαρικὴν πρὸς τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὴν τοῦ Ἐβρου.

Τὰ δὲ ὄρη δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς 5 ὀγκώδη συστήματα.

1) Αἱ Ἰλλυρικαὶ ἄλπεις. Αὗται ἐκτείνονται κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος τῆς χερσονήσου ὡς παράλληλοι ὄροσειραί. Μέρος τούτων καλοῦνται Διναρικαὶ ἄλπεις, ὧν ὑψιστον ὄρος εἶνε ὁ Δορμίτωρ υ.

2) Ἡ Πίνδος, ἣς ἡ κεντρικὴ ὄροσειρὰ ὀρίζει τὴν Ἠπειρον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας. Πρὸς Β. ταύτης ὑψοῦται ὁ Σκάρδος (τουρκ. Σάρ δάγ, 3050 μ. ὑψ.), τὸ ὑψιστον τῶν ὄρων τῆς ἐλληνικῆς χερσονήσου.

3) Τὰ ὄρη τῆς συνεχοῦς Ἑλλάδος, ὧν πρὸς Β. ὑψοῦται ὁ

ύψηλός Ὀλυμπος (ἡ κατοικία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἑλλάδας, 2985 μ. ὕψ). Συνέχεια τούτων εἶνε τὰ ὄρη τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἧς ὕψιστον εἶναι ὁ πυραμιδοειδὴς Ἄθως μ. (κ. Ἄγιον ὄρος).

4) Τὰ Μακεδονοθρακικὰ ὄρη. Ταῦτα κατέχουσι τὸ ΒΑ, μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ μέρος τῆς Θράκης, ἔχουσι δὲ σχῆμα τριγώνου. Τὰ σπουδαιότατα τούτων εἶνε τὸ Σκόμιον υ, ὁ Ὀρεβηλος υ καὶ ἡ Ῥοδόπη υ (κ. Δεσποτοβοῦνι).

5) Ὁ Αἴμος υ (κ. Βαλκάνια, δηλ. δασώδη ὄρη). Οὗτος ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως Τιμόκου ἐκτείνεται ὡς ὀροσειρὰ μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, διαχωρίζων τὰς κυρίας πεδιάδας τῆς χερσονήσου, τὴν Βουλγαρικὴν καὶ τὴν τοῦ Ἑβρου.

Ῥοδάτα. Τὰ συνεχῆ τῆς χώρας ὄρη δὲν διαμορφοῦσιν εὐρεῖαν περιοχὴν εἰς τοὺς ποταμούς. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὸν διαγράφοντα τὰ ὄρια τῆς χερσονήσου Δούναβιν μόλις εἶναι πλωτοὶ οἱ παραπόταμοι τούτου Σάβος καὶ Μοράβας. Ἐκ τῶν λοιπῶν μέγιστος εἶνε ὁ Ἑβρος τῆς Θράκης (κ. Μαρίτσα), ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸ Θράκιον πέλαγος (μέρος τοῦ Αἰγαίου). Ἕτεροι ἄξιοι λόγου ποταμοὶ ἐκβάλλουσι πρὸς μὲν τὸ Αἰγαῖον ὁ Νέστος, ὁ Στρυμών, ὁ Ἀξιός, ὁ Ἀλιάκμων καὶ ὁ Πηνειός· πρὸς δὲ τὸ Ἴόνιον ὁ Ἀχελῷος καὶ πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν ὁ Ἀῶος, ὁ Ἄσπος, ὁ Ἀρίλων καὶ ὁ Νάρων (κ. Ναρέντα).

Σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι τινές, ὧν πλεῖσται κεῖνται ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, πολλοὺς ἰχθῦς τρέφουσαι.

Κλίμα. Τὸ πρὸς Β. τοῦ Αἴμου μέρος τῆς χερσονήσου ἔχει κλίμα μᾶλλον ψυχρὸν, τὸ δὲ πρὸς Ν. τοῦ ὄρους τούτου γλυκὺ. Οὕτως εἰς τὰς παραλίαις χώρας τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους σπανιώτατα πίπτει χιὼν, κατὰ δὲ τὸ θέρος οἱ ἐπιθιαῖοι ἄνεμοι (βόρειοι) μετριάζουσι τὸν καύσωνα καὶ εὐνοοῦσι τὴν κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίαν.

Βλάστησις καὶ προϊόντα. Τὸ γλυκὺ κλίμα τοῦ νοτίου μέρους τῆς χερσονήσου ἐπιτρέπει τὴν βλάστησιν τῶν ἐλαίων καὶ

τῶν ἀμπέλων. Ποικιλώτερα προϊόντα παράγονται ἐν τῷ νοτιωτέρῳ μέρει, ὡς ἡ κορινθιακὴ σταφίς (ιδίως ἐν Πελοποννήσῳ), σῦκα, ἀμύγδαλα καὶ αἱ λοιπὰ ὀπωρὰ, εὐδοκιμεῖ δ' ἔτι ἐν τοῖς νοτίοις βαθυπέδοις καὶ αὐτὸς ὁ φοῖνιξ.

Γενικὰ προϊόντα τῆς χερσονήσου εἶνε *δημητριακοὶ καρποί, καπνός, βάμβαξ, οἶνος, ἔλαιον καὶ μέταξι*, τὰ μᾶλλον δὲ τρεφόμενα ζῶα εἶνε *πρόβατα, αἴγες, βόες* καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς *Μοράβας χοῖροι*.

Πληθυσμός. Ἡ χερσονήσος κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων λαῶν, οἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

1) Ἀρχαιότατοι εἶνε οἱ Ἕλληνες (6 ἑκατ.) καὶ οἱ Ἀλβανοί, συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους. Οἱ μὲν Ἕλληνες κατοικοῦσιν ἐν ταῖς πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου χώραις, οἱ δὲ Ἀλβανοὶ ΒΔ. αὐτῶν. 2) Οἱ Νότιοι Σλαῦοι (Σέρβοι, Κροάται, Σλοβῆνοι καὶ οἱ ἐκσλαυισθέντες Βούλγαροι) κατὰ τὰς βορείας χώρας. 3) Οἱ Τοῦρκοι (1 1/2 περίπου ἑκατομ.), κατοικοῦντες εἰς τινὰς πόλεις τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ Ῥουμάνοι, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ ἑλληνικὴ χερσονήσος περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς κράτη :

1) τὸ βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος, 2) τὴν εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, 3) τὸ νεοσύστατον κράτος τῆς Ἀλβανίας, 4) τὸ βασιλεῖον τῆς Βουλγαρίας καὶ 5) τὸ βασιλεῖον τῆς Νοτιοσλαβίας.

1) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (μετὰ τῶν νέων χωρῶν)

[173.000 τετρ. χιλ.—περὶ τὰ 7 ἑκατ. κατ.].

Θέσις. Τὸ βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος κεῖται κατὰ τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς χερσονήσου μεταξὺ τοῦ Ἴονιου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἐκτείνεται ὅμως σήμερον καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τοῦ ἐνδοξοτάτου λαοῦ τῆς Εὐρώπης. Διακρίνονται νῦν μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς χερσονήσου κατὰ τὴν πρόδον αὐτῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ἰδίως κατὰ τὴν εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπίδοσιν.

Διὰ τῶν τελευταίων νικηφόρων πολέμων τούτων ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων ἀπέκτησαν νέαν δόξαν καταλαβόντες ἐπίζηλον θέσιν μεταξύ τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν. Ἐν ταῖς νέαις βορείαις χώραις κατοικοῦσι καὶ τινες Τούρκοι Μωαμεθανοί, ὡς καὶ τινες Ἑβραῖοι.

Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε *συνταγματικὴ μοναρχία* μετὰ βουλῆς Βασιλεὺς αὐτῆς ὁ δαφνοστεφὴς Κωνσταντῖνος ὁ Β΄.

Πολεμικαὶ Δυνάμεις. Ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς 60.000 περίπου ἄνδρας καὶ ἐν καιρῷ πολέμου μέχρι 5000.00. Ὁ δὲ στόλος σύγκειται ἐκ 46 πλοίων, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ ἔνδοξος « Ἀβέρωφ ».

Χωρογραφικὴ Διαίρεσις. Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει νῦν μέγα μέρος τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας, τὴν Ἡπειρὸν, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Σιερραὺν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους μετὰ τῆς Κρήτης, ὡς καὶ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Θράκῃ :

Ἀδριανούπολις (120) κτισθῆῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ κατὰ τὸν Ἔβρον, ἐμπορικὴ πόλις. — Δεδεαγάις (12) λιμὴν τοῦ Θρακίου πελάγους. — Καλλιπόλις (20), κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Προποντίδα. — Ραιδεσιὸς (20), παράλιος πόλις τῆς Προποντίδος.

2) Ἐν τῇ Μακεδονίᾳ :

Θεσσαλονίκη (160), ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Θερμαίου κόλπου, ὁ ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Μακεδονίας καὶ πρωτ. ταύτης

2) Ἐν τῇ Ἡπειρῷ.

Ἰωάννινα (17), ἐν ὄροπεδίῳ κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην.

3) Ἐν Θεσσαλίᾳ.

Λάρισα (19) κατὰ τὸν Πηνειόν, ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Θεσσαλίας.

Βόλος (25), ὁ μόνος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας ταύτης.

4) Ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι·

Ἀθῆναι (300), πρωτ. τοῦ κράτους κατὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου ἄστεως. Ἔχει ἀξιόλογα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἅτινα χιλιάδες ξένων ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος. — Πειραιεύς, ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ κυριώτερος ἐμπορικός λιμὴν τοῦ κράτους.

5) Ἐν Πελοποννήσῳ·

Πάτραι (40), ὁ ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Πελοποννήσου, ἐξ ἧς ἐξάγεται τὸ πλεῖστον τῆς κορινθιακῆς σταφίδος. — Τρίπολις (11), μεσόγειος πόλις. — Ναύπλιον, παραλία πόλις μετὰ ὀχυρῶν φρουρίων. — Σπάρτη, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἔνδοξον πόλιν τῶν Σπαρτιατῶν.

6) Ἐν ταῖς νήσοις·

Κέρκυρα (30), ἐμπορική πόλις ἐν τῇ ὠραίᾳ ὁμωνύμῳ νήσῳ τοῦ Ἴονίου πελάγους. — Ἐρμούπολις ἢ Σύρος (17), ἐν τῇ μικρᾷ νήσῳ Σύρῳ. — Μυτιλήνη (25), πρωτ. τῆς νέας ἐλληνικῆς νήσου Λέσθου. — Χανιά (25), πρωτ. τῆς πολυπαθοῦς μεγαλονήσου Κρήτης.

2) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

[1.200.000 κάτ.].

Θέσις. Ἡ εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ἥτις πρὸ τῶν τελευταίων πολέμων ἐξετείνετο κατὰ μέγα μέρος τῆς χερσονήσου, κατέχει νῦν μικρὸν ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Θράκης. Κατὰ ξηρὰν ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ πρὸς Ν. ὀλίγον ὑπὸ τῆς Προποντιδος.

Κάτοικοι. Κύριοι κάτοικοι ταύτης εἶνε Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι.

Οἱ Τοῦρκοι εἶνε λαὸς βάρβαρος ἐλθόντες εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ καταλύσαντες τὴν ἐλληνικὴν αὐτοκρατορίαν. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν μωαμεθανικὴν.

Πολίτευμα εἶνε *συναγματικὴ μοναρχία*, ὑπὸ σουλτάνου. Σουλτάνος νῦν εἶνε ὁ Μωάμεθ ὁ Ε΄.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Ἡ δύναμις τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἔχει σήμερον καταρρεῦσει.

Πόλεις. *Κωνσταντινούπολις* (ή βασιλις τῶν πόλεων), κατὰ τὸ νότιον στόμιον τοῦ Βοσπόρου, ἔνθα σχηματίζεται ὁ Κεράτιος κόλπος, κάλλιστος λιμὴν τῆς πόλεως. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (τῷ 330 μ. Χ.) ἐν τῇ θέσει τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου καὶ ἐχρημάτισεν ὡς πρωτ. τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1453, ὅτε κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ ἐγένετο πρωτ. τοῦ τουρκικοῦ κράτους.

3) ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

[800.000 κάτ.].

Ἡ ἡγεμονία αὕτη συνεστάθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυναμέων, περιελήφθη δὲ εἰς ταύτην καὶ μέρος τῆς βορείου Ἡπειρου. Ὅριζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. δὲ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἴονίου.

Οἱ κάτοικοι ταύτης, οἱ Ἄλβανοί, εἶνε ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Ἰλλυριῶν. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἶνε κατὰ τὴν θρησκείαν μωαμεθανοί, ὀλιγώτεροι δὲ τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ δόγματος.

Ἡ Ἄλβανία εἶναι ἀδιοργάνωτον κράτος. Παράλιος πολίχνη ταύτης εἶνε τὸ *Δυρράχιον* (6), ἡ παλαιὰ *Ἐπίδαμνος*. Ἄλλαι εἶνε ἡ πρωτ. *Τύραννα* (12), τὸ *Ἐλβασάν* (13), ἡ *Σκόδρα* (32), πρὸς Β. καὶ αἱ ἠπειρωτικαὶ πόλεις *Βεράτιον* καὶ *Αὐλών*.

4) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

[4 1/2 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Πρὸς Β. ὀρίζεται ἀπὸ τῆς Ῥουμανίας διὰ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Διὰ τοῦ ὄρους Αἴμου διακίρεται εἰς τὴν κυρίως Βουλγαρίαν

πρὸς Α. καὶ εἰς τὴν ἀνατ. Ρωμυλίαν πρὸς Ν. Ἡ ἀνατολ. Ρωμυλία εἶνε τὸ βόρειον μέρος τῆς ἑλληνικῆς χώρας Θράκης, ὅπερ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1885.

Ἄμφότεραι αἱ χῶραι εἶνε εὐφορώταται ἔχουσαι ἰδιάζον προτὸν τὸ ροδέλαιον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε Βούλγαροι, πλὴν Ἑλλήνων τινῶν, Τούρκων καὶ Ἑβραίων, οἵτινες κατοικοῦσιν εἰς τὴν ἀνατολ. Ρωμυλίαν. Οἱ Βούλγαροι εἶνε λαὸς τουρανικὸς κατοικήσας κατ' ἀρχὰς περὶ τὸν ποταμὸν Βόλγαν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Μεταναστεύσαντες ἐνταῦθα κατὰ τὴν 7ην ἑκατονταετηρίδα ἐξεσλαύσθησαν τὴν γλῶσσαν. Κατὰ τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον τῷ 1912 συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Μαυροβουνίων ἐπετέλεσαν κατ' ἀρχὰς ἀξιόλογα κατορθώματα κυριεύσαντες τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ μέγα μέρος τῆς Θράκης. Ἀλλὰ δειχθέντες ἀπληστοὶ καὶ δόλιοι εἰς τοὺς συμμάχους αὐτῶν προεκάλεσαν τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον τῶν συμμάχων. Ἡ Βουλγαρία συντριβεῖσα κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἔχασε τὰς κτήσεις αὐτῆς.

Θρησκεία. Οἱ Βούλγαροι εἶνε μὲν ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἀλλὰ σχισματικοί, ἔχοντες ἰδίαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν.

Πολίτευμα. Συναγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς (Σοβράνιε).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ κυρίως Βουλγαρίᾳ.

Σόφια (103), πρωτ., ἐν ὄροπεδίῳ καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως — Βιέννης. — Πλέβνα (23), πόλις ὄχυρά, γνωστὴ διὰ τὴν ἐν ἔτει 1877 πολιορκίαν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ρώσων. — Σούμλα (22), ὄχυρωτάτη πόλις. — Βάρνα (42), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, ἔνθα καὶ ἀρκετοὶ Ἑλληνες. — Βιδίνιον (16), Νικόπολις καὶ Ρουσοούκιον (36), πόλεις παραδουνάβιοι.

2) Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ.

Φιλιππούπολις (48), κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, ἐπὶ τοῦ

Έβρου.—Σλίβρον (25) (Σύλιμνος), μικρά βιομηχανική πόλις.—
Καζανλίκ, ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐνταῦθα παραγόμενον ἐξαίρετον
ροδέλαιον.—Πύργος (15), παραλία πόλις, ἔνθα κατοικοῦσι καὶ
Ἕλληνες.

5) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ, ΚΡΟΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΛΟΒΕΝΩΝ
(ΝΟΤΙΟΣΛΑΒΙΑ).

[13 ἑκατομ. κάτ.].

Θέσις. Πρὸ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου αἱ Σερβοὶ μόνον ἀπετέλουν τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας ἐκτεινόμενον πρὸς Β. τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Δουνάβεως· οὐδαμοῦ δὲ ἐβρέχετο ὑπὸ θαλάσσης, διότι πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος ἦτο τὸ μικρὸν βασίλειον τοῦ Μαυροβουνίου καὶ χῶροι τῆς Αὐστρίας, ἡ Ἐρζεγοβίνη, ἡ Βοσνία καὶ ἡ Δαλματία. Σήμερον ἡ Νοτιοσλαβία περιλαμβάνει πλὴν τῆς Σερβίας ὀλόκληρον τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς χερσονήσου καὶ πέραν ἔτι τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Σάβου.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε Σλάβοι. Οἱ Σέρβοι, εἰς οὓς ὑπάγονται καὶ οἱ Βόσνιοι, Ἐρζεγοβῖνιοι καὶ Μαυροβούνιοι εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ὀρθόδοξοι τὸ θρήσκευμα. Ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, καὶ μάλιστα εἰς τὴν χοιροτροφίαν, ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν βαλανιδίων.

Πολίτευμα. Συναγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλῆς (Σκουψίνκς). Βασιλεὺς αὐτῆς εἶνε ὁ Ἀλέξανδρος (ὁ Καραγεώργεβιτς).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Παλαιᾷ Σερβίᾳ· Βελιγράδιον (90) (δηλ. Ἀσπρόπυργος), πρωτ., ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Σάβου. Εἶνε πόλις ὀχυρά, ἔχουσα σπουδαιοτάτην θέσιν διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ σιδηροδρόμου ἐκ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς τὴν ἑλληνικὴν χερσονήσον.—Νίς (26), (π. Ναϊσσός, ἡ γενέθλιος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου) ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης σιδηροδρόμων.

Γεωγραφία Σαρρῆ Β' τάξεως ἑλλην., ἐκδ. πέμπτη 3

2) Ἐν τῇ Νέῃ Σερβίᾳ: *Πρισερένη* (21), ἐν τῷ Κοσσυφοπεδίῳ· τὰ *Σκόπια* (48) καὶ τὸ *Μοναστήριον* (60), ἐν τῇ Μκκεδονίᾳ.

3) Ἐν ταῖς νέαις χώραις·

Κεϊγνή, μικρὰ πόλις, πρωτ. ἄλλοτε τοῦ ὄρεινου κράτους τοῦ Μαυροβουνίου.—*Σαράγεβον* (52), πρωτ. τῆς Βοσνίας.—*Μοσάτρη* (18), πρωτ. τῆς Ἑρζεγοβίνης.—*Αγράμη* (80), παρὰ τὸν Σάβον, πρωτ. τῆς Κροατίας.—*Αἰύβαχ* (νῦν Λιούμπλιανη), πρωτ. τῆς Σλοβενίας.

Διὰ τῆς Ἀγρᾶμης καὶ Λιουμπλιάνης διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐκ τοῦ Βελιγραδίου εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν.

Εἰς τὴν περαλίαν χώραν, τὴν Δαλματίαν, ὠραιότατος λιμὴν εἶνε τὸ *Κάιταρον*. Παράλιος ἐμπορικὴ πόλις εἶνε καὶ ἡ *Φιούμη*, πρὸς τὰ ὄρια τῆς Ἰταλίας.

Β') ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἐξέσις. Ἡ ἰταλικὴ ἢ ἀπεννικὴ χερσόνησος εἶνε στενωτέρη καὶ μικροτέρη τῆς ἑλληνικῆς. Πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Λιγυστικοῦ καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους, πρὸς Ἀ. δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου πελάγους.

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος ὀλίγον διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ὁ πρὸς τὸ Ἰόνιον κόλπος τοῦ Τάρκντος χωρίζει δύο μικροτέρας χερσονήσους, τὴν *Καλαυρίαν*, ἣτις εἶνε ἡ νοτιωτάτη, καὶ τὴν *Ἀπουλίαν*, ἣτις προσεγγίζει τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Ὑδροῦνιος (Ὀτράντου). Διὰ τῶν χερσονήσων τούτων ἡ ἰταλικὴ χερσόνησος λαμβάνει σχῆμα ὑποδήματος.

Πέραν τῆς Καλαυρίας ἐκτείνεται ἡ τριγωνικὴ νῆσος *Σικελία* (μεγαλυτέρη ὀλίγον τῆς Πελοποννήσου), ἣτις χωρίζεται τῆς χερσονήσου διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς *Μεσσηνίας*. Τὸ νοτιώτατον ἀκρωτ. τῆς νήσου εἶνε τὸ *Πάσσαρον*. Κεῖντι δὲ παρὰ τὴν *Σικελίαν* καὶ

μικρά νήσοι, ὡς αἱ *Λιπάραι* (ἢ *Αἰόλου*), αἱ *Αἰγοῦσαι* καὶ νοτιώτατα ἡ *Μελίτη* (κ. *Μάλτα*). Ἐτεροι μεγάλοι νήσοι πρὸς Δ. τοῦ Ἑλληνικοῦ πελάγους εἶνε ἡ *Σαρδηνία* (π. *Σαρδῶ*, ἴση σχεδὸν τῇ *Πελοποννήσῳ*) καὶ ἡ *Κορσικὴ* (π. *Κύρον*).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἀπασαν τὴν χερσόνησον καταλαμβάνει ἡ ἔκτασις τῶν Ἀπεννίνων ὄρεων, ἅτινα φύονται ἐκ τῶν Ἀλπεων· διακροῦνται δὲ εἰς βόρεια, μέσα καὶ νότια. Εἰς τὰ μέσα ὑψοῦται τὸ ὕψιστον τῶν Ἀπεννίνων *Γκράν Σάσσο* (δηλ. μέγας βράχος), εἰς δὲ τὰ νότια περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐνεργὸν ἠφίστειον *Βεζούβιος* μ.

Πρὸς Β. τῶν βορείων Ἀπεννίνων ἐκτείνεται μέχρι τῶν Ἀλπεων εὐφορώτατον βαθύπεδον, τὸ *Λομβαρδικὸν* ἢ τὸ τοῦ *Πάδου*. Ἄλλοτε τοῦτο ἦτο πυθμὴν κόλπου τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, προσεχώσθη δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Πάδου· καὶ νῦν εἶτι ἡ παρχλία ἐξκκολουθεῖ εὐρυνομένη, πολλάκι δὲ λιμνοθάλασσοι σχηματίζονται.

Κατὰ τὴν κυρίως χερσόνησον, ἐπειδὴ τὰ βόρεια καὶ μέσα Ἀπεννίνα κείνται πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, πρὸς Δ. αὐτῶν σχηματίζονται τρεῖς μικρά, ἀλλ' εὐφοροὶ πεδιάδες, ἡ *Τοσκανικὴ*, ἡ *Ῥωμαϊκὴ* καὶ ἡ «εὐδαίμων» *Καμπανικὴ*. Πρὸς Α. δὲ τῶν νοτίων Ἀπεννίνων κείτται καὶ ἡ Ἀπουλιακὴ, ἐκτεινομένη εἰς τὴν ὁμώνυμον χερσόνησον.

Τὰ δὲ ὄρη τῆς *Σικελίας* εἶνε συνέχεια τῶν Ἀπεννίνων ἀποσπασθέντα εἰς προϊστορικοὺς χρόνους. Τὸ ὕψιστον ταύτης, ἡ *Αἴτη*, εἶνε καὶ ἐνεργὸν ἠφίστειον (ὑψηλότερον τῶν Ἀπεννίνων καὶ τοῦ *Σκάροδου*).

Ἡ ὕδατα. Οἱ μέγιστοι ποταμοὶ εἶνε οἱ διαρρέοντες τὸ *Λομβαρδικὸν* βαθύπεδον, ὁ *Πάδος* καὶ ὁ Ἄθεις (Ἀδύγις). Τῆς κυρίως χερσονήσου ποταμοὶ εἶνε ὁ Ἄρνος, διαρρέων τὴν *Τοσκανικὴν* πεδιάδα, καὶ ὁ *Τιβερις*, διαρρέων τὴν Ῥωμαϊκὴν. Πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν ῥέουσιν οἱ βραχεῖς, ἀλλ' ὀνομαστοὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν Ῥουβίκων καὶ *Αὔφιδος*. Σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι

τινές, ὡς ἡ *Μείζων* καὶ ἡ *Κῶμος*, κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος, λείψανα τῆς ἄλλοτε ἐκτεινομένης ἐνταῦθα θαλάσσης. Ἐν δὲ τῇ κυρίως χερσονήτῳ ὀνομαστὴ εἶνε ἡ *Τρανσιμένη* (νῦν τῆς Περουγίας), παρ' ἣν ὁ Ἄνιβας ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους (217 π. Χ.).

Κλίμα. Τὸ μὲν βαθύπεδον τοῦ Πάδου ἔχει κλίμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν, ἡ δὲ χερσόνησος καὶ αἱ νῆσοι γλυκύ.

Προϊόντα. Ἡ χερσόνησος καλλιεργεῖται καλῶς. Τὰ πλεῖστα τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶνε δημητριακοὶ καρποί, μέταξα, οἶνος, ἔλαιον, ὀπῶραι, βάμβαξ, κάνναβις. Ζῶα δὲ τρέφονται πολλά, ἰδίως δὲ ἀκμάζει ἡ ὄρνιθοτροφία.

Εἰς ὄρυκτὰ ἡ χερσόνησος δὲν εἶνε πλουσία· οὐχ ἥττον φημίζονται τὰ μάρμαρα τῆς πόλεως Καρράρας καὶ τὸ θεῖον τῆς Σικελίας.

Κάτοικοι. Ἡ χερσόνησος μετὰ τῆς Σικελίας εἶνε πυκνῶς κατοικημένη· οἱ κάτοικοι ταύτης, οἱ Ἰταλοί, εἶναι ρωμαϊκῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦντες τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Κατὰ τοὺς νέους χρόνους, μέχρι τοῦ 1859, ὑπῆρχον ἐνταῦθα πολλὰ βασίλεια. Σήμερον εἶνε ταῦτα ἡνωμένα εἰς ἓν, εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας. Μόνον ὁ Ἅγιος Μαρίνος ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον μικρὰν δημοκρατίαν· ἡ Κορσικὴ ἀνήκει τῇ Γαλίᾳ καὶ ἡ νῆσος Μελίτη τῇ Ἀγγλίᾳ.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

[Διπλάσιον τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν· 38 ἑκατ. κάτ.].

Πολίτευμα. Συναγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας. Βασιλεὺς δ' εἶνε ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ ὁ Γ'.

Ἀνάπτυξις. Λίαν ἀνεπτυγμένη ἐν Ἰταλίᾳ εἶνε ἡ γεωργία. Ἡ συγκοινωνία εἶνε πυκνή. Τὸ ἐμπόριον ὁμοῦ οὐχὶ ἀνάλο-

γον. Ἡ Ἰταλία εἶνε χώρα τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ὠραίων τεχνῶν (δι' ἐξόχων ποιητῶν καὶ ζωγράφων).

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Ἡ Ἰταλία ἔχει ἰσχυρὸν στρατὸν καὶ στόλον, θεωρεῖται δὲ ὡς μία τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων. Ὁ ἐν εἰρήνῃ στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 300 χιλ. ἀνδρῶν, ὃ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 275 πλοίων.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἰταλία δύναται νὰ διακριθῇ εἰς ἄνω Ἰταλίαν, μέσην Ἰταλίαν, κάτω Ἰταλίαν καὶ τὰς νήσους.

Ἡ κάτω Ἰταλία ἐλέγετο πάλαι «μεγάλῃ Ἑλλάδι» διὰ τὰς πολλὰς ἐλληνικὰς ἀποικίας. Πολλὰ ἐλληνικὰ ἀποικία ἦσαν καὶ ἐν Σικελίᾳ.

Πόλεις. α') Ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ:

Τουρίνον (350) πόλις, ὠραία ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι. — *Γένοβα* (273) (Γένουα), πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν ὠραιοτάτῃ τοποθεσίᾳ. — *Μιλάνον* (600) (Μεδιόλανον), ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι, ἔχουσα πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην. Κατὰ τὴν αὐτὴν πεδιάδα εἶνε καὶ αἱ ἐξῆς πόλεις: *Πάρμα* (52) καὶ *Μοδένα* (71), πρωτ. ἄλλοτε ὁμωνύμων δουκάτων—*Βολωνία* (173), (π. Βονωνία). — *Ραβέννα* (72), ἔδρα ἄλλοτε ἐξάρχων τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων. — *Πάδοβα* (97) (Παταύιον) μετ' ἀρχαιοτάτου πανεπιστημίου. — *Βενετία* (160) ἡ «ὠραία», ὄχυρά πόλις ἐν λιμνοθάλασσῃ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ἐκτισμένη ἐπὶ 3 μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν νήτων ἦτο πρωτ. ἄλλοτε ἰσχυρᾶ δημοκρατία, ἥτις ἦτο κυρία τῆς Μεσογείου θαλάσσης. — *Τεργέστη* (180), πόλις ἐμπορικῆ, ἀνήκουσα πρὸ τοῦ πολέμου εἰς τὴν Αὐστρίαν.

β') Ἐν τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ:

Φλωρεντία (233), ἐπὶ τοῦ Ἄρνου, πρωτ. ἄλλοτε τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα καὶ πλούσια μουσεῖα. — *Αἰβόρον* (106), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις. — *Ρώμη* (540), ἡ «αἰωνία πόλις», πρωτ. τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τοῦ 1871. Ἡ πάλαι κοσμοκρατεῖρα πόλις αὕτη ἦτο ἐκτισμένη ἐπὶ ἐπιτὰ λόφων κατὰ τὴν

ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Τιβέρεως, νῦν δὲ περιλαμβάνει καὶ ἐτέρους τέσσαρας, ὧν δύο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης. Διασφύζει μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων αὐτῆς οἰκοδομημάτων. Ἐν δὲ τῷ Βατικανῷ, μεγίστῳ ἀνακτόρῳ, διαμένει ὁ Πάπας.—*Τσιβιταβέκια* (δηλαδὴ πόλις ἀρχαία), ἐπίνειον καὶ ὄχυρός λιμὴν τῆς Ῥώμης.

γ') Ἐν τῇ κάτῳ Ἰταλίᾳ·

Νεάπολις (725), ἡ πολυπληθεστέρα πόλις τοῦ βασιλείου, οὐ μακρὰν τοῦ Βεζουβίου. Ἡ πρὸς τὸν ὁμώνυμον κόλπον θέσις αὐτῆς παρέχει τόσα θέλγητρα, ὥστε οἱ Ἰταλοὶ λέγουσιν αἰδὲ τὴν Νεάπολιν καὶ ὕστερα ἀπόθανε». Παρ' αὐτὴν ἔκειντο τρεῖς πόλεις, *Πομπηία*, *Ἡράκλειον* καὶ *Σταβίαι*, αἵτινες κατεχώσθησαν κατὰ τὸ 79 μ. Χ. ὑπὸ ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου.—*Βάρι* (80) καὶ *Βρεντήσιον* (20) (κ. Μπρίντζι), κατὰ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Τὸ Βρεντήσιον εἶνε κύριος σταθμὸς τῶν διὰ τῆς Μεσογείου πλεόντων πλοίων.—*Τάρας*, παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, μετὰ πολεμικοῦ ναυστάθμου, ἀρχαία ἀποικία τῶν Σπαρτιατῶν.

δ') Ἐν ταῖς νήσοις·

Ἐν τῇ *Σικελίᾳ* (3½ ἑκατ. κατ.) πόλεις εἶνε· *Μεσσήνη* (127), παρὰ τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν, ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀποικία.—*Παλέομον* (340), (π. Πάνορμος). πρωτ.—*Καϊάνη* (180), παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης.—*Συρακοῦσαι*, ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ, νῦν μικρά, πάλαι δὲ μεγάλη ἐλληνικὴ ἀποικία, πατρίς τοῦ Ἀρχιμήδους.—*Δρέπανον* (60), (κ. Τραμπάνι), κατὰ τὴν δυτικὴν γωνίαν, παρ' ἧ ἐγένοντο ναυμαχίαι τῶν καρθηδικῶν πολέμων.

Τῆς δὲ *Σαρδηνίας* πρωτ. εἶνε τὸ *Καλιάρι* (50), κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου.

Β'. ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις. Ἡ Πυρηναικὴ χερσόνησος εἶνε ἡ νοτιοδυτικωτάτη τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα μέγεθος ἴσον περίπου πρὸς τὸ τῆς ἑλληνικῆς.

ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης βρέχεται πρὸς Α. καὶ ΝΑ., κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ μέρη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Συγκοινωνεῖ δὲ ἡ Μεσόγειος μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ (14 χιλιομ. εὗρους).

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος εἶνε ὀγκώδης, ἔχουσα σχῆμα τραπεζίου, δι' ὃ δὲν σχηματίζονται σημαντικοὶ κόλποι. Τὸ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτᾶρ ἀκρωτήριον Μαροκίνον (ἢ τῆς Ταριφας) εἶνε τὸ νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης. Ἔτερα ἀκρωτήρια εἶνε τὸ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, τὸ νοτιοδυτικώτατον, ἡ Δα-Ρόκα (δηλ. βραχῶδες ἀκρωτ.), τὸ δυτικώτατον τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ Φινιστέριον, τὸ βορειοδυτικώτατον τῆς χερσονήσου.

Νῆσοι σχηματίζονται ἐν τῇ Μεσογείῳ αἱ Βαlearίδες (δηλ. σπενδονητῶν νῆσοι) ὧν μεγίστη ἡ Μαγιόρκα (δηλ. ἡ μείζων), ὀλίγον μικροτέρη τῆς Εὐβοίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χερσόνησος σχηματίζει ἐν τῷ μέσῳ μέγα ὄροπέδιον, τὸ Καστιλιανόν. Ἐκτείνονται δὲ πολλὰ συστήματα ὄρειων παραλλήλων, τὰ ἐξῆς :

1) Τὰ Πυρηναια ἢ καὶ Κανταβρικά μ ὄρη. Τὰ μὲν Πυρηναια ὑψοῦνται κατὰ τὸ μέρος, ἐνθα ἡ χερσόνησος συνδέεται μετὰ τῆς Γαλλίας, τὰ δὲ Κανταβρικά, συνέχεια τούτων, ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς χερσονήσου.

2) Τὰ Καστιλιανὰ μ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁμωνύμου ὄροπέδιου, διαίρουντα τοῦτο εἰς βόρειον καὶ νότιον Καστιλιανόν ὄροπέδιον.

3) Τὰ βόρεια Ἀνδαλουσιακὰ ὄρη, ὧν σπουδαιότερα ὄροσειρὰ εἶνε ἡ Σιέρρα Μορένα (δηλ. πρίων μαῦρος).

4) Τὰ νότια Ἀνδαλουσιακὰ ὄρη, ὧν πρὸς Ν. ἐξέχει ἡ Σιέρρα Νεβάδα υ (δηλ. πρὶων χιονώδης), τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς νοτιάς Εὐρώπης, ἔνθα καὶ ὁ νοτιώτατος τῆς Εὐρώπης παγετὼν (3480 μ. ὑψ.). Βαθύπεδον δὲ σπουδῆα εἶνε ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου ἢ Ἀργωνικὴ πεδιάς, πρὸς νότον τῶν Πυρηνίων. Ἡ εὐφορωτάτη Ἀνδαλουσιακὴ πεδιάς ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ «ὁ κῆπος τῆς Ἰσπανίας» καὶ ἡ Πορτογαλικὴ πρὸς τὸ δυτ. μέρος τῆς χερσονήσου.

Ῥοδατα. Ἐνεκα τῆς παραλλήλου διατάξεως τῶν ὀρέων σχηματίζονται μακροὶ μὲν ποταμοί, ἐν μέρει ὅμως πλωτοί.

Εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν :

Ἐὸ Δούερος, ἐν τῇ βορείᾳ (παλαιᾷ) Καστιλίᾳ.

Ἐὸ Τάγος καὶ ὁ Γουαδιάνας ἐν τῇ νοτίᾳ (νέᾳ) Καστιλίᾳ.

Ἐὸ Γουαδαλκιβίρος, ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ, τρεφόμενος ἐκ τῶν χιόνων τῆς Σιέρρα Νεβάδας· εἶνε ὁ μᾶλλον πλωτός.

Εἰς δὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλλει ὁ μνημονευθεὶς Ἐβρος (π. Ἰβηρ).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου κατὰ μὲν τὰ παράλια εἶνε ὠκεάνιον καὶ βροχερόν, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια ἡπειρωτικὸν μετὰ σπανίων βροχῶν.

Βλίστησις καὶ προϊόντι. Ἡ χερσονήσος ἔχει ἔδαφος εὐφορον καὶ δὴ ἐν τῷ νοτίῳ μέρει. Μόνον ἐν Καστιλίᾳ καὶ εἰς τινὰ ἄλλα μεσόγεια μέρη ὑπάρχουσι στέππαι. Ἐν ταῖς εὐφόροις τόποις αὐξάνει τὸ ζακχαροκάλαμον, ἡ βανάνα καὶ ἄλλα κερποφόρα δένδρα, ἐξικρέτως δὲ ἡ ἄμπελος καὶ ἡ ελαία. Εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη εὐδοκίμει ἡ φελλόδουρος (ἐξ ἧς ὁ φελλός).

Ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀκμική· τρέφονται πολλὰ πρόβατα, ὧν εὐγενὲς εἶδος παρέχει ἐκλεκτὸν ἔριον, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ μερινὰ κλωύμενα ὑρᾶσμηκτα, ἔτι δὲ αἴγες, ὄνοι καὶ ἵπποι (ιδίως ἐν Ἀνδαλουσίᾳ). Ἡ χερσονήσος εἶνε πλουσίη καὶ εἰς ὄρυκτά, ιδίως σιδήρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 25 περίπου ἑκατ., εἶνε δὲ οἱ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι ἀνήκοντες εἰς τὴν λατινικὴν.

όμοσθίαν. Οί δὲ πρὸς Β. κατχικούντες ὀλιγάριθμοι Βάσκοι εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰβήρων. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν, ἡ δὲ ἀνάπτυξις αὐτῶν εἶνε μετρία.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ χερσονήσος κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων· σήμερον διαίρεται : 1) εἰς τὸ βόρειον τῆς Ἰσπανίας (τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς χερσονήσου), 2) εἰς τὴν δημοκρατικὴν τῆς Πορτογαλίας καὶ 3) εἰς τὴν μικρὰν δημοκρατικὴν τῆς Ἀνδόρρας, ἐπὶ τῶν Πυρηνικῶν κειμένην καὶ διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας.

1) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας ἱστορίας (ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ Κολόμβου) ἤκμαζεν ἡ Ἰσπανία διὰ τῶν κτήσεων αὐτῆς ὡς κράτος «εἰς ὃ οὐδέποτε ἔδυεν ὁ ἥλιος», σήμερον ὅμως κατέπεσεν ἀπολέσασα πάσας σχεδὸν τὰς κτήσεις, ἡ δὲ οἰκονομικὴ κατάστασις εἶνε ἀνώμαλος.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν. Βασιλεὺς εἶνε ὁ Ἀλφόνσος ὁ 13ος.

Πολεμικὰ δυνάμεις. Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἐν καιρῶ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 90 χιλ. ἄνδρας, ὃ δὲ στόλος σύγκειται ἐκ 32 πλοίων.

Πόλεις. Μαδρίτη (590), πρωτ. τῆς Ἰσπανίας ἐν τῇ νέᾳ Καστιλίᾳ (650 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιρ. τῆς θάλασσης), ἔχουσα κλίμα ἄθλιον. — Τολέδον (20), ἐν τῷ μέσῳ τῆς χερσον., πρωτ. ἄλλοτε τῆς Ἰσπανίας. — Κόρδοβα (66) καὶ Σεβίλλα (160), (π. Ἰσπανίαις), «ἡ θερμὴ πόλις», κατὰ τὸν Γουαδάλκιβιρον, πόλεις ἀκμάσασαι ἐπὶ Ἀράβων. — Κάδιξ (68), (π. Γάδειρα), ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ ναύσταθμος τῆς Ἰσπανίας ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ. Περὶ ταύτην κεῖται τὸ ἀκρωτ. Γραφκλγάρ, γνωστὸν διὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀγγλοῦ ναυάρχου Νέλσονος κατὰ τοῦ γαλλικοῦ καὶ ἰσπανικοῦ στό-

λου (1806). — Γρανάδα (80), ἐν ὑψηλῇ κοιλάδι. Ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου σφάζεται ἔτι τὸ ἀνάκτορον τῶν Ἀράβων βασιλέων Ἀλάμ-βρα, φημιζόμενον ἐπὶ μυθῶδει λαμπρότητι. — Μαλάγα (140), πόλις παραλία, ἐξάγουσα ἄρθρον οἶνον. — Μούρσια (126) (Μουρ-κία), ἐν εὐφορωτάτῃ πεδιάδι. — Βαλένσια (250) (Βαλεντία), παρα-λία πόλις καὶ βιομηχανική. — Βαρκελώνη (600), παραλία, ἡ βιο-μηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἰσπανίας. — Σαρα-γόσσα (120), κατὰ τὸν Ἑβρον, ὄχυρὰ πόλις.

Ἡ δὲ πόλις Γιβραλιῶρ (30), «ἡ κλεῖς τῆς Μεσογείου», κει-μένη παρὰ τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν καὶ ὄχυρωτάτη οὖσα, ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς.

2) Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ

[Τὸ ἤμισυ τῆς Ἑλλάδος. — 6 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Ἡ Πορτογαλία κατέχει μικρὸν νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς χερσονήσου, βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ διαρροομένη ὑπὸ τῶν κάτω ροῶν τοῦ Δουέρου, τοῦ Τάγου καὶ τοῦ Γουαδιάνα.

Πολίτευμα δημοκρατικὸν ἀπὸ τοῦ 1910.

Δυνάμεις τοῦ κράτους. Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 30 χιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 49 πλοίων. Ἐχει δὲ ἡ Πορτογαλία κτήσεις δεκαπλασίας τῆς Ἰσπανίας (ἰδίως ἐν Ἀφρικῇ).

Πόλεις. Λισσαβὼν (435) (πορτογ. Λισβόα), ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάγου, ὅστις ἐνταῦθα εἶνε περὶ τὰ 6 χιλιομ. εὐρύς. Εἶνε πόλις ὠραισιτάτη καὶ ἐμπορι-κωτάτη. Τῷ 1755 εἶχε καταστραφῆ τελείως ὑπὸ σεισμοῦ. — Ὀπόρτιον (170), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουέρου, κέντρον τῆς οἰνεμπορίας. Πρῶτερον ὠνομάζετο πόρτο-Γάλο, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τῆς χώρας.

Π Ι Ν Α Ξ

Τῶν σπουδαιωτάτων πόλεων τῆς νοτίας Εὐρώπης
κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Κωνσταντινούπολις	950	Λιθόρνον	106
(μετὰ τῶν προαστ.)	1200	Σόφια	103
Νεάπολις	725	Πάδουα	97
Μιλάνον	600	Φερράρα	96
Βαρκελώνη	600	Βίλθαον (Ἴσπ.)	94
Μαδρίτη	590	Βελιγράδιον	91
Ῥώμη	540	Βρεσκία (Ἴταλ.)	84
Λισσαβὼν	435	Βερώνα (Ἴταλ.)	82
Τουρίνον	350	Βάρι (Ἴταλ.)	80
Παλιέρμον	342	Ἄγρāμη	80
Ἀθήναι	300	Γρανάδα	78
Γένουα	273	Ῥαβέννα	72
Βαλέντσια	250	Μοδένα	71
Φλωρεντία	233	Κάδιξ	68
Τεργέστη	180	Κόρδοβα	66
Κατάνη	180	Κάλιαρι	61
Βολώνια	173	Μοναστήριον	60
᾽Οπόρτον	170	Δρέπανον	60
Θεσσαλονίκη	160	Πάρμα	52
Βενετία	160	Σεράγεβον	52
Σεβίλλα	160	Σκόπια	48
Μαλάγα	140	Φιλιππούπολις	48
Πειραιεὺς	135	Βάρνα	42
Μεσσήνη	127	Συρακοῦσαι	41
Μούρσια	126	Πάτραι	40
Ἀδριανούπολις	120		
Σαραγόσσα	120		

III. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Θέσις. Ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη ἐκτείνεται ὡς μέγας κορμὸς μεταξύ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· τὰ παράλια αὐτῆς διακόπτονται ὑπὸ τῶν τριῶν νοτίων χερσονήσων καὶ τῆς πρὸς Β. Ἰουτλανδικῆς χερσονήσου.

Διαμελισμὸς. Ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη ἔχει πρὸς Β. καὶ Δ. τὰς ἐξῆς θαλάσσας, τὴν Βαλτικὴν, τὴν Βορείαν ἢ Γερμανικὴν, τὴν Μάγχην καὶ τὸν Γασκωνικὸν κόλπον. Πρὸς Ν. δ' ἔχει τὸν κ. Λιῶν (τῶν Λιγύων), τὸ Λιγυστικὸν καὶ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Πρὸς τὴν Μάγχην δὲ σχηματίζονται δύο ἄξιοι λόγου χερσόνησοι, ἡ Βρετανικὴ καὶ ἡ Νορμανδική.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸν σκελετόν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης σχηματίζουσιν αἱ Ἄλπεις, τὸ ὑψιστον καὶ πλῆρες παγετώνων σύστημα τῆς Εὐρώπης, ἐκτεινόμενον ἐν σχήματι τόξου ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς ἀκτῆς μέχρι τοῦ οὐγγρικοῦ βαθυπέδου· διακροῦνται δὲ εἰς δυτικὰς· κεντρικὰς καὶ ἀνατολικὰς Ἄλπεις, ὧν συνέχεια, ὡς εἶδομεν, εἶνε τὰ ὄρη τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ἐπίστρον ὄρος εἶνε τὸ ἐν ταῖς Δυτικαῖς Ἄλπεσι Λευκὸν λ. (γαλ. Μπλάν, 4810 μ. ὕψ.) Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν Ἄλπεων σχηματίζονται πλούσιοι καὶ ὠραῖοι κοιλάδες, καθ' ἃς ῥέουσι ποταμοὶ μετὰ κροτούντων καταρρακτῶν (Ῥήνος, Ῥοδανός, Δράβος, Σάβος κ. ἄ.). Ἄξιοι λόγου δίοδοι εἶνε ἡ τοῦ ἁγ. Βερνάρδου, ἡ τοῦ ἁγ. Γοιθάρδου, ἡ τοῦ Σεμπλῶν καὶ ἡ τοῦ Σενί. Διὰ τῶν τριῶν τελευταίων διέρχονται σιδηρόδρομοι διὰ μακρῶν σφράγγων.

Τὰ λοιπὰ ὄρη τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἶνε προεκτάσεις τῶν Ἄλπεων· ταῦτα εἶνε :

1) Τὰ Γερμανικὰ ὄρη, ἐκτεινόμενα πρὸς Β. τῶν Ἄλπεων. Τούτων δυτικώτατα εἶνε ὁ Ἑλβετικὸς Ἰόρας καὶ ὁ Μέλας Δρυμὸς.

2) Τὰ Γαλλικὰ ὄρη, πρὸς Δ. καὶ ΒΔ τῶν Ἄλπεων. Τὰ σπου-

δαιότατα τούτων εἶνε τὸ κεντρικὸν μ καλούμενον σύστημα καὶ αἱ Σεββέναι (π. Κέμμενα).

4) Τὰ Καρπάθια υ, κατὰ τὰ Δ. καὶ Ν. τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης. Ταῦτα διακρίνονται διὰ τὰ μεγάλα δάση καὶ τὸ ἄφθονον ὄρυκτὸν ἄλλας. Διαίρουνται δὲ εἰς τὰ βόρεια Οὐγγρικά ὄρη, τὸν Καρπαθικὸν δρυμὸν καὶ τὰς Τρανσυλβανικὰς Ἄλπεις (πρὸς Ν.).

Βαθύπεδα δὲ σχηματίζονται:

1) Τὸ Γερμανικόν, ἀπὸ τῶν γερμανικῶν ὄρεων μέχρι τῆς βορείας ἢ γερμανικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Βαλτικῆς, καθ' ἣν σχηματίζεται αἰγιαλὸς πλήρης σύρτων. Πρὸς τὴν βορείαν δὲ θάλασσαν τὰ παράλια αὐτῆς εἶνε τοσοῦτο χαμηλά, ὥστε τινὰ μέρη εἶνε χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (ἐν Ὁλλανδίᾳ). Οὕτω τρεῖς ἐνταῦθα κόλποι ἐσχηματίσθησαν πρὸ τινων ἑκατονταετηρίδων ἐκ πλημμυρήσαντος θαλασσίου ὕδατος (ὁ Ἰάδης, ὁ Δολλάρτης καὶ ὁ Τσοῦιδερ).

2) Τὰ Γαλλικὰ βαθύπεδα πρὸς Δ, διακοπτόμενα ὑπὸ πολλῶν λόφων καὶ ὑψωμάτων.

3) Τὸ Οὐγγρικόν, μεταξὺ τῶν Ἄλπεων καὶ τῶν Καρπαθίων διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Ῥοδατα. Οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἶνε πλωτοί. Ὁ μέγιστος εἶνε ὁ Δούναβις (Ἰστρος), ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Μέλανος δρυμοῦ καὶ διαγράφων τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον διὰ τριῶν στομιῶν. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ ἔχει μέσον πλάτος 300 μέτρων καὶ βάθος 6. Κυριώτατοι παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε:

Ἄριστερὰ (ἐκ τῶν Καρπαθίων)	Δεξιὰ
Ὁ πολυέχθους Θάις	Ὁ Ἴνν
Ὁ Ἀλούιαις	Ὁ Δράβος
Ὁ Σερέτ	Ὁ Σάβος
Ὁ Προῦθος	Ὁ Μοράβος (ἐν τῇ Σεββίᾳ).

Εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλλει ὁ Ῥοδανὸς (Rhône),

πηγάζων ἐκ τῶν κεντρικῶν Ἄλπεων. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσι ὁ *Γαρούνας* καὶ ὁ *Λείγηρ* (*Loire*), ἐν μέρει μόνον πλωτοί. Εἰς τὴν Μήγχαν ἐκβάλλει ὁ *Σηκουάνας* (*Sein*).

Εἰς τὴν βορείαν θάλασσαν ἐκβάλλουσι ὁ *Ῥήνος*, ὁ *Βίσουρις*, (γερμ. Βέζερ), ὁ *Ἄλβις* (*Elbe*)· εἰς δὲ τὴν Βαλτικὴν ὁ *Ὀδερ* (δηλ. ὕδωρ) καὶ ὁ *Βιστούλας* (γερμ. Βίξιελ).

Πολλὰ δὲ λίμναι κεῖνται παρὰ τὰς Ἄλπεις. Ἐπισημότεραι τούτων εἶνε ἡ τῆς *Γενεύης*, διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ *Ροδανοῦ* καὶ ἡ τῆς *Κωνσταντίας* (*Böden*) διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ *Ῥήνου*. Μεταξὺ αὐτῶν κεῖνται αἱ μικραὶ τῆς *Ζυρίχης*, τῆς *Λυκέρνης* καὶ αἱ τῆς Ἰταλίας *Μεϊζων* καὶ *Κῶμος*. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ κεῖται ἡ *Βλαίων*, ἡ μεγίστη τῶν λιμνῶν τῆς μέσης Εὐρώπης.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς κ. Εὐρώπης εἶνε εἰς μὲν τὸ δυτικώτερον μέρος ὠκεάνιον, εἰς δὲ τὸ ἀνατολικώτερον ἡπειρωτικόν.

Προϋόντα. 1) *Φυσικά.* Τὸ ἔδαφος τῆς κ. Εὐρώπης, εὐφρον ὄν, παράγει πανταχοῦ σχεδὸν δημητριακοὺς καρπούς, τεύτλα, γεώμηλα καὶ ὀπώρας· κατὰ τὰ νότια καὶ δυτικὰ μέρη εὐδοκιμεῖ ἡ ἀμπελος καὶ ὁ καπνός, πρὸς δὲ τὴν Μεσόγειον καὶ ἡ ἐλίαι.

2) *Ζῶα.* Ζῶα τρέφονται πολλά, ὡς πρόβατα, αἰγες, βόες καὶ ἵπποι (ιδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ).

3) *Ὄρυκτά.* Καὶ εἰς ὄρυκτά εἶνε ἡ κ. Εὐρώπη πλουτία, περιέχουσα σίδηρον καὶ ἄλλα μέταλλα, γαιάνθρακας καὶ ὄρυκτὸν ἄλλας.

Κάτοικοι. Ἡ κ. Εὐρώπη εἶνε πυκνῶς κατοικημένη (180 ἑκατομ.). Οἱ πρὸς δυσμὰς κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν λατινικὴν ὁμοθεσίαν, οἱ περὶ τὸ μέσον καὶ βόρειον εἰς τὴν γερμανικὴν, οἱ δὲ πρὸς Ἀ. εἰς τὴν σλαβικὴν. Μεταξὺ σλαβικῶν λαῶν κατοικοῦσι καὶ *Οὐγγροι* (*Μαγυάροι*) καὶ *Ρουμάνοι* (*ΝΑ.*) Ὁ μᾶλλον δὲ ἀνεπτυγμένος εἰς τὸν πολιτισμὸν εἶνε ὁ γαλλικὸς καὶ ὁ γερμανικὸς λαός.

Θρησκεία. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶνε χριστιανοὶ δυτικοὶ ἢ διαχρητυρόμενοι· οἱ δὲ *Ρουμάνοι* εἶνε ὀρθόδοξοι.

Πολιτική διαίρεσις. Ἡ κ. Εὐρώπη περιέχει τὰ ἐξῆς 7 κύρια κράτη: 1) τὴν γαλλικὴν δημοκρατίαν, 2) τὸ βασίλειον τοῦ Βελγίου, 3) τὸ βασίλειον τῆς Ὀλλανδίας, 4) τὸ γερμανικὸν κράτος, 5) τὴν Ἑλβετίαν, 6) τὴν αὐστρουγγρικὴν μοναρχίαν καὶ 7) τὸ βασίλειον τῆς Ῥουμανίας.

1) Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

[550.000 τετρ. χιλ. — 41 ἑκκατομ. κάτ.].

Θέσις. Ἡ Γαλλία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ὀριζομένη ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας διὰ τῶν Πυρηναίων ὄρεων, ἀπὸ δὲ τῆς Ἰταλίας διὰ τῶν δυτικῶν Ἀλπεων. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ πελάγους «ἡ Μάγγη» (δηλ. ἡ χειρίς), πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ κόλπου Λυὼν καὶ τῆς Λιγυστικῆς θάλασσης.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ ἐν τῇ Μεσογείῳ νῆσος *Κορσικὴ* (π. Κύρνος).

Ἡκάντοιχοι καὶ ἀνάπτυξις. Κάτοικοι τῆς χώρας εἶνε οἱ Γάλλοι (λατινικῆς ὁμοειθείας), ἔχοντες θρησκείαν τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν. Οὗτοι ἀνέπτυξαν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας. Τὰ διάφορα ὑφάσματα καὶ τεχνουργήματα (εἶδη πολυτελείας) εἶνε διχθεδομένα εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὡσαύτως καὶ ἡ παιδεία ἔφθασεν εἰς μέγιστον βαθμὸν.

Πολίτευμα. Δημοκρατία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας. Ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἐκλέγεται κατὰ ἑπταετίαν.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ὁ στρατὸς τῆς Γαλλίας ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 600 χιλιάδας, ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 450 πλοίων. Ἡ Γαλλία ἔχει πολλὰς κτήσεις εἰς τὴν ΝΑ Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἀλλαχεῦ.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ βορείᾳ Γαλλίᾳ:

Παρίσιοι, (4 ἑκατ. κ.) (Paris), ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σηκουάνα, τὸ κέντρον τοῦ μεγάλου ἐμπορίου καὶ τῆς ἀκμαιοτάτης βιομηχανίας.

Εἶνε ἡ μεγίστη πόλις τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης καὶ ὠραιστάτη, ἔχουσα θαυμασίας δειδροστοιχίας καὶ περικαλλῆ δημόσια κτίρια. Παρὰ ταύτην (ΝΔ.) κεῖνται αἱ Βερσαλλίαι, ἔνθα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', (συνθήκη τοῦ 1919).—*Χάβρη* (140), κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ἐπίνειον τῶν Παρισίων καὶ ἐμπορικώτατος λιμῆν.—*Αἶλλη* (210), ἐμπορικὴ πόλις ΒΑ.—*Χερβοῦργον*, ἐν τῇ νορμανδικῇ χερσονήσῳ, μέγας πολεμικὸς λιμῆν.—*Βρέστη*, ἐν τῇ Βρεττανικῇ χερσονήσῳ, ἐπίσης μέγας πολεμικὸς λιμῆν.—*Νάντη* (170), παρὰ τὸν Λείγηρα, ἐμπορικὴ πόλις.—*Ὁρλεάνη* (Αὐρηλία), κατὰ τὸ βορειότατον ἄκρον τοῦ Λείγηρος, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις.

Ἐν τῇ νοτίᾳ Γαλλίᾳ·

Βορδῶ (270), παρὰ τὸν Γαρόννα, κέντρον τῆς οἰνεμπορίας.—*Τολῶσα* (150), ἐπὶ τοῦ Γαρόνα. *Μομπελιέ*, περίφημον διὰ τὴν ἰατρικὴν σχολήν, ἐν ἣ ἐσπούδασεν ὁ ἀείμνηστος Ἀδαμάντιος Κορνής.—*Μασσαλία* (950), (Marseille), ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀποικία τῶν Φωκαέων (περὶ τὸ 600 π. Χ), πόλις παραλία κατὰ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα ἀκμαιότατον ἐμπόριον.—*Τουλῶν* (105), ἔνθα ὁ μέγιστος πολεμικὸς λιμῆν τῆς Μεσογείου.—*Νίκαια* (150) (Nice), ὀνομαστὴ διὰ τὸ γλυκὺ αὐτῆς κλίμα.—*Λυὼν* (740), (Λούγδουον), κατὰ τὸν Ῥοδανόν, ἔνθα ἀκμάζει ἡ βιομηχανία μεταξίνων ὑφασμάτων.—*Ἄγιος Σιέφανος* (150), βιομηχανικὴ πόλις.

Εἰς τὰ ΝΑ. παράλια τῆς Γαλλίας, μεταξύ Νικαίας καὶ Ἰταλίας, κεῖται ἡ μικρὰ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ, μεταξύ ὁμώνυμου πρωτεύουσας (20).

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκουσι σήμερον καὶ αἱ χῶραι Ἀλσατία καὶ Λωρραίνη, ὀριζόμεναι πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ῥήνου. Πόλεις ἐνταῦθα εἶνε ἡ ὄχυρὰ Μεῖς (80) καὶ τὸ Στρασσοῦργον (180), οὐ μακρὰν τοῦ Ῥήνου.

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

[Τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν.—7 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κ.άτ.].

⊕ *ἔσεις*. Τὸ μικρὸν τοῦτο βασίλειον, τριγωνικὸν σχῆμα ἔχον,

κεῖται ΒΑ. τῆς Γαλλίας καὶ κατέχει μικρὰν παραλίαν τῆς βορείου θαλάσσης.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Βέλγοι εἶνε κατὰ τὸ ἥμισυ συγγενεῖς πρὸς τοὺς Γάλλους (Βαλλόνοι) καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς (Φλαμανδοί), ἔχουσι δὲ τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

Τὸ εὐφορον τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἀφθονία τῶν ὀρυκτῶν (ιδίως σιδήρου καὶ λιθανθράκων) συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ἡ συγκοινωνία ἔτι καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀκμαιότατα. Ἐνεκα τῆς ἀναπτύξεως τούτων καὶ τοῦ πλούτου τὸ Βέλγιον εἶνε πυκνότατα κατοικημένον (6 φορές περισσότερον τῆς Ἑλλάδος).

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 36,000 ἀνδρας, στόλον δὲ δὲν ἔχει.

Πόλεις. Βρυξέλλαι (740) πρωτ. ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βασιλείου, βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ.—Πρὸς Ν. ταύτης κεῖται τὸ Βατερλώ, ἔνθα ἠττήθη τῷ 1815 ὁ μέγας Ναπολέων.—Ἀμβέρσα (735), εἰς τῶν μεγίστων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς Εὐρώπης.—Γάνδη (175), βιομηχανικὴ πόλις.—Λιέζ ἢ Λυτίχη (200), ἡ βιομηχανιωτάτη πόλις τοῦ Βελγίου.

ΝΑ. τοῦ Βελγίου κεῖται ἐν δουκάτον, τὸ Λουξεμβούργον (δηλ. μικρὸς πύργος). Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς, ἐπίσημον ὅμως γλῶσσαν ἔχουσι τὴν γαλλικὴν (260.000).

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

[τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν.—6 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.

Θέσις. Ἡ Ὀλλανδία, κειμένη πρὸς Β. τοῦ Βελγίου, κατέχει τὸ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ῥήνου μέρος τοῦ γερμανικοῦ βαθυπέδου. Εἰς τινὰ μέρη ἐνταῦθα τὸ ἔδαφος εἶνε χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, δι' ὃ ἔχουσι κατασκευασθῆ προχώματα κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, ὅπως ἐμποδίζηται ἡ εἰσροὴ τοῦ ὕδατος εἰς τὴν χώραν.

Γεωγραφία Σαρρῆ Β' τάξεως ἑλλήν. ἔκδοσις πέμπτη

4

Κάτοικοι και ανάπτυξεις. Οί 'Ολλανδοί εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς· κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε διαμαρτυρόμενοι χριστιανοί, οἱ λοιποὶ δὲ δυτικοί. Πρὸ τοῦ 1830 ἀπετέλουσαν μετὰ τοῦ Βελγίου ἓν βασίλειον ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου, ἀποσπασθέντες τοῦ Βελγίου, ἔχουσιν ἴδιον. Οἱ 'Ολλανδοὶ διακρίνονται διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν των. Ἐχουσι προαγάγει εἰς μεγάλην ἀκμὴν τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, (ὀλλανδικὸς τυρὸς), τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις τοῦ κράτους. Ὁ στρατὸς ἀριθμεῖ ἐν καιρῷ πολέμου 190.000 ἄνδρας καὶ ὁ στόλος 73 πλοῖα. Ἡ 'Ολλανδία ἔχει πολλὰς κτήσεις ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς νήσοις καὶ ἀλλαχοῦ.

Πόλεις. Χάγη (360), πρωτ. τοῦ κράτους, οὐ μακρὰν τῆς βορείας θαλάσσης.— Ἀμστελόδαμον (650), (*Ἀμστερδαμ) ἡ μεγίστη πόλις τοῦ κράτους, διασχιζομένη ὑπὸ πολυαρίθμων διωρύχων· εἶνε ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ.— Ρότερδαμ (440) ὁ σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.— Οὐτρέχτ (122), κατὰ τὸ βορειότερον στόμον τοῦ Ῥήνου.

4) ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[2 1/2 φορές μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος—60 ἑκατ. κάτ.]

Ἔσεις. Πρὸς Α. τῆς 'Ολλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας ἐκτείνεται ἡ Γερμανία, κατέχουσι μέγα βόρειον τμήμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἦτο αὐτοκρατορία ἰσχυρὰ μὲ πολλὰς ἀποικίας. Πλὴν τῶν ἀποικιῶν καὶ τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, ἔχει ἀπολέσει καὶ ἄλλα μέρη βιομηχανικῆς ἀξίας ὡς καὶ τὸν λιμένα τῆς Βαλτικῆς Δάντσιχ (200).

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Γερμανίας εἶνε πανταχοῦ Γερμανοί. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοί· ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ ὀλίγοι Ἑβραῖοι.

Ἀνάπτυξις. Ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἀκμάζει ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία. ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν ἡ Γερμανία θεωρεῖται ὡς λίαν ἀνεπτυγμένη, διότι ἔχει 20 πανεπιστήμια (ἕσα οὐδεμία ἄλλη χώρα) καὶ πολλὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Γερμανία ἀποτελεῖται σήμερον ἐξ 25 δημοκρατουμένων κρατῶν συνδεομένων ὁμοσπονδιακῶς. Τὸ μέγιστον τούτων εἶνε ἡ Πρωσία.

Τὰ 25 ταῦτα κράτη πρὸ τοῦ πολέμου διεκρίνοντο ὡς ἑξῆς :

4 βασιλεία (*Πρωσία, Βαυαρία, Σαξονία καὶ Βυρτεμβέργη*).

6 μεγάλα δουκᾶτα (ἡ Βάδην, ἡ Ἔσση, τὸ Ὀλδεμβούργον, τὸ Μεκλεμβούργον Σβέριν, τὸ Μεκλεμβούργον Στρέλιτς καὶ ἡ Σαξονικὴ Βαϊμάρη).

5 μικρὰ δουκᾶτα (ἡ Βρουσβίκη, τὸ Σαξονικὸν Μάινιγκεν, τὸ Σαξ. Ἄλτεμβούργον, τὸ Σαξ. Κοβούργον καὶ Γόθα, ἡ Ἀνχάλτη).

7 ἡγεμονίαι καὶ 3 ἐλεύθεραι πόλεις (Λυβέκκη, Ἄμβούργον καὶ Βρέμη).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Πρωσίᾳ (40 ἑκατ. κάτ.) :

Βερολῖνον, (3 σχεδὸν ἑκατ.), πρωτ. τῆς Πρωσίας καὶ ὅλης τῆς Γερμανίας. Ἐἶνε ὡραία πόλις κειμένη ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Ἄλβιος, τοῦ Σπρέου· κέντρον τοῦ ἐμπορίου, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν.—*Στίετιν* (230), ἐπὶ τοῦ Ὀδερ, ὁ σπουδαιότατος λιμὴν τῆς Πρωσίας.—*Κίελ* (200), ὁ κύριος πολεμικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.—*Καίनिξβεργ* (260), ἐν τῇ ἀνατολικωτάτῃ ἐπαρχίᾳ, ὄχυρὰ πόλις.—*Βρεαλάου* (500), ἐπὶ τοῦ Ὀδερ, ἐμπορικωτάτη.—*Μαγδεμβούργον* (280), κατὰ τὸν Ἄλβιν.—*Φραγκφούρη* (430), κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς ΝΔ. Πρωσίας.—*Δύσελδορφ* (400), παρὰ τὸν Ῥήνον.—*Κολωνία* (600), (ἡ γερμανικὴ Ρώμη), ὡσαύτως παρὰ τὸν Ῥήνον, ἰνομαστή διὰ τὸ εὐῶδες ὕδωρ τῆς Κολωνίας καὶ τὸ ὑψηλὸν τῆς μητροπόλεως κωδωνοστάσιον (159 μέτρ. ὑψ.)—*Ἀννόβερον* (390), πρωτ. ἄλλοτε ὁμωνύμου βασιλείου.

2) Ἐν τῇ Βαυαρίᾳ (7 ἑκατ. κ.), τῇ πατρίδι τοῦ αἰμνήστου Ὁθωνοῦ τοῦ Α' βασιλέως τῆς Ἑλλάδος :

Μόναχον (620), (γερμ. Μύγχεν), ἐν ὄροπεδίῳ, πρωτ. ἔχουσα μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. Περιφέρημοι εἶνε αἱ δύο πινακοθήκαι (περιέχουσαι ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς τέχνης) καὶ ἡ μεγίστη βιβλιοθήκη. — *Αὐγούσιαι*, (γερμ. Ἄουξμπουργ), γνωστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ (Αὐγουσταία ὁμολογία). — *Νυρεμβέργη* (350), ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Βαυαρίας.

3) Ἐν τῇ Σαξονίᾳ (5 σχεδὸν ἑκατ. κ.), τὸ πυκνότερον κατοικημένον κράτος τῆς Εὐρώπης.

Δρέσδη (530), ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἄλβιος, ὠραία πόλις. — *Δειψία* (600), κέντρον τῆς ἐν Γερμανίᾳ βιβλιοεμπορίας.

4) Ἐν τῇ Βυρτεμβέργῃ

Στουιγγάρδη (310), κατὰ τὸν παραπόταμον τοῦ Ρήνον Νέκκρ, βιομηχανικωτάτη.

Ἐκ τῶν τριῶν ἐλευθέρων πόλεων ἡ μὲν *Λυμβέκη* κεῖται παρὰ τὴν Βαλτικὴν· τὸ *Ἀμβουργον* (1000), παρὰ τὸν Ἄλβιν, ὅστις ἐνταῦθα πλατύνεται ὡς κόλπος (πόλις ἐμπορικωτάτη)· ἡ δὲ *Βρέμη* (310), κατὰ τὸν Βίσουργιν.

5) Π Ο Λ Ω Ν Ι Α

[300.000 τετρ. χιλ. — 28 ἑκατομ. κάτ.].

● *Ἔσεις.* Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ Γερμανικοῦ βυθυπέδου. Ἀπετελέσθη ἀπὸ μικρὰ τμήματα τῆς Γερμανίας καὶ τῆς διαμελισθείσης Αὐστρουγγρικῆς μοναρχίας, καὶ ἀπὸ μέγα μέρος τῆς Ρωσίας.

Ἐνταῦθα ρεεὶ ὁ ποταμὸς Οὐίστουλας, ὅστις λαμβάνει τὰς πηγὰς ἐκ τῶν Βορείων Καρπαθίων καὶ εἶνε πλωτός. Ὁρίζεται δ' ἡ Πολωνία πρὸς Δ. καὶ ΒΔ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔχει διέξοδον τὸν λιμένα τῆς πόλεως *Λάντσιχ* (190). Τὰ λοιπὰ ὀρίζοντα αὐτῆν κράτη εἶνε ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Ρουμανία, ἡ Οὐκρανία καὶ ἡ Λιθουανία.

Κάτοικοι. Οί Πολωνοί εἶνε Σλάβοι. Πλὴν τούτων κατοικοῦσιν ἐνταῦθα καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι.

Προϊόντα. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Παράγονται δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ τεύτλα. Πρὸς νότον δ' ὅπου ἡ χώρα εἶνε ὄρεινὴ εὐρίσκονται πλούσιαι περιοχαὶ ὀρυκτῶν (γχιάνθρακες καὶ πετρέλαιον).

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῶν Πολωνῶν συνίσταται εἰς τὴν κατασκευὴν ζακχάρεως, εἰς τὴν ὑφαντουργίαν καὶ τὴν σιδηρουργίαν.

Πόλεις. Κέντρον τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου εἶνε ἡ Βαρσοβία (820), κατὰ τὸν Οὐϊστούλαν. — Ἔτεροι μεγάλοι πόλεις εἶνε πρὸς δυσμὰς ἡ Λόδς (425), ἔνθα μεγάλη ὑφαντουργία, τὸ Πόσεν (ἄλλοτε γερμανικόν) καὶ ἡ Λεόπολις (Λεμβέργη) (200), πρὸς Ν., πόλις τῶν Ρουθῆνων, συγγενῶν τῶν Πολωνῶν καὶ τῶν Ρώσων.

6) ΕΛΒΕΤΙΑ

[τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Ἑλλάδος. — $3\frac{3}{4}$ ἑκατ. κατ.].

Θέσις. Ἡ Ἑλβετία καταλαμβάνει μέγιστον τμῆμα τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἰόρα, ὅθεν τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καλυπτόμενον κατὰ τὰ ὑψηλὰ μέρη ὑπὸ παχυτάτων παγετῶνων, μόνον δὲ πρὸς Β. ἐκτείνεται ὄροπέδιον.

Κάτοικοι. Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλβετῶν εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς, κατοικοῦντες πρὸς Β., ὀλιγώτεροι γαλλικῆς πρὸς Δ. καὶ ἐλάχιστοι ἰταλικῆς πρὸς Ν. Κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε χριστιανοὶ διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοί.

Ἀνάπτυξις. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, (ἑλβετικὸς τυρὸς) καὶ ἡ βιομηχανία (ἰδίως ὑψοσμάτων καὶ ὥρολογίων) διατελοῦσιν ἐν ἀκμῇ.

Πολίτευμα. Δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία ἀποτελουμένη ἐξ 25 μικρῶν δημοκρατικῶν πολιτειῶν (Cantons) αὐτονόμων καὶ

συνδεομένων πρὸς ἀλλήλας ὁμοσπονδιακῶς. Κεντρικὴ κυβέρνησις ἔδρευε ἐν Βέρνη.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ἐν καιρῷ πολέμου ὁ στρατὸς ἀριθμεῖ μετὰ τῆς ἐθνοφρουρᾶς 280,000 ἄνδρας, διότι πάντες οἱ Ἑλβετοὶ ἀπὸ τοῦ 20οῦ μέχρι τοῦ 40οῦ ἔτους εἶνε στρατιῶται.

Πόλις. Ἡ Βέρνη (90), ἐν τῷ Ἑλβετικῷ ὄροπέδιῳ. — Λυκέρνη (42), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἐν ἀξιοθαυμάστῳ τοποθεσίᾳ, ἣν ἐπισκέπτονται πολυάριθμοι περιηγηταί. — Ζυρίχη (200), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἡ μεγίστη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ἑλβετίας. — Γενεύη (135), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην καὶ τὸν ἔκρουον τοῦ Ροδανοῦ ἐκ ταύτης, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

7 ΑΥΣΤΡΙΑ

[τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Ἑλλάδος. — 6 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.].

Θέσις. Ἡ πρὸ τοῦ πολέμου μεγάλη Αὐστρουγγαρία μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον εἶνε ἐν τῶν μικρῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν κατὰ τὸ βόρειον καὶ ἀνατολικὸν τμήμα τῶν Ἑλπεων. Μικρὸν μόνον μέρος κατέχει πέραν τοῦ Δουνάβεως, ἐκεῖ ὅπου εἶνε ἡ πρωτ. Βιέννη (2 ἑκατ. κτ.). Ἡ σπουδαιότης αὐτῆς θέσις ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης ἔχει προαγάγει αὐτὴν εἰς ἀκμὴν.

Κάτοικοι. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει γερμανικὸν πληθυσμόν. Ἡ ὑπαρξίς σιδήρου καὶ γαιάνθρακος συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἐπιδίδωνται οἱ κάτοικοι εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Πόλις. Βιέννη, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἔνθα τελευτῶσιν αἱ Ἀνατολικαὶ Ἑλπεις. ἔχει μεγίστην βιομηχανίαν, ἰδίᾳ ἐνδυμασιῶν καὶ κομψοτεχνημάτων. — Γράτς, (δηλ. Μικρὸς πύργος, 150), βιομηχανικὴ πόλις ἐπὶ τῶν Ἑλπεων.

8) ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

[ὀλίγον μικροτέρα τῆς Ἑλλάδος — 14 ἑκατ. κατ.].

Θέσις. Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται ΒΑ. τῆς Αὐστρίας

καὶ περιλαμβάνει τὴν περιοχὴν τῶν πηγῶν τοῦ Ἄλβιος ὡς καὶ τὰ Βορειοδυτικὰ Καρπάθια.

Κάτοικοι. Τὸ κράτος τοῦτο ἐσχηματίσθη διὰ τοὺς κατοικοῦντας ἐνταῦθα βορείους Σλάβους, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους.

Προϊόντα. Καλλιεργοῦνται ἐνταῦθα τεύτλα διὰ κατασκευὴν ζακχάρεως, λίνον διὰ τὴν ὑφαντουργίαν καὶ κριθή διὰ τὸν ζῦθον.

Πόλεις. Πρωτ. εἶνε ἡ Πράγα (224), τὸ κέντρον τῆς ὑε-
λουργίας καὶ τῆς ζακχαροποιίας. — Ἐτέρα βιομηχανικὴ πόλις εἶνε ἡ Βρῦννη (126). Παρὰ ταύτην κεῖται τὸ Ἄοόστερλιτς, ὀνομά-
στον διὰ τὴν νίκην τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α' (1806).

9) ΟΥΓΓΑΡΙΑ

(Τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς Ἑλλάδος. — 8 ἑκατ. κατ.)

Θέσις. Ἡ δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας κεῖται ἐν μέσῳ τῆς Αὐστρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Σερβίας. Περιλαμβάνει δὲ τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον, ὅπερ διατέμενεται ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε Οὐγγροὶ (ἢ Μαγιάροι), ἀσια-
τικὸς λαὸς (μογγολικὸς) ἐλθὼν ἐνταῦθα περὶ τὸ 900 π. Χ.

Προϊόντα. Μέρος τοῦ βαθυπέδου, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Θάις εἶνε ὀλίγον εὐφορον, διὰ τοῦτο ἐνταῦθα τρέφονται ἵπποι, βόες καὶ πρόβατα. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος εἶνε εὐφορον, δι' ὃ τὸ κράτος τοῦτο εἶνε γεωργικόν. Παράγεται πολὺς σῖτος, ἀραβόσιτος, οἶνος καὶ καπνός.

Πόλεις. Βουδαπέστη (710), ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. — Σεγεδίν (100), πόλις βιομηχανικὴ τοῦ ἐρίου.

10) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

[μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος. — 15 ἑκατ. κατ.]

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Ρουμανίας κεῖται ΝΑ. τῆς Οὐγγαρίας καὶ κατὰ τὸν κάτω ῥοῦν τοῦ Δουνάβεως· συνίσταται δ' ἐκ τῶν ἀρχαίων χωρῶν Βλαχίας, Μολδαυίας καὶ Δοβρουτσᾶς, καὶ τῶν νέων Τρανσυλβανίας, Βουκοβίνας καὶ Βεσσαραβίας.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ῥουμανίας εἶνε τὸ πλεῖστον πεδινόν καὶ εὐφορον, οὐχὶ ὅμως καλῶς καλλιεργημένον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον Ῥουμάνοι (Βλάχοι), ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν, κατατάσσονται δ' εἰς τοὺς Λατινικοὺς λαοὺς μόνον κατὰ τὴν γλῶσσαν ταύτην παρέλαβον ἐκ τῶν Ρωμαϊκῶν ἀποικιῶν αἱ ὁποῖαι εἶχον ἰδρυθῆ κατὰ τὸν κάτω Δούναβιν. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ Ἰουδαῖοι, Ἀθίγγανοι καὶ περὶ τοὺς 60 χιλ. Ἕλληνες, ὧν πολλοὶ χάριν συμπερόντων ἠρνήθησαν τὴν ἐλληνικὴν ἐθνότητα γενόμενοι Ῥουμάνοι. Ἐπὶ τουρκοκρατίας αἱ χῶραι Βλαχία καὶ Μολδαυία ἀπετέλουν ὑποτελεῖς τῇ Τουρκίᾳ ἡγεμονίας, ἡγεμόνες δ' ἦσαν Ἕλληνες. Ἐνταῦθα δὲ ἤρχισε τὸ πρῶτον τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Ἀνάπτυξις. Οἱ Ῥουμάνοι εἶνε λαὸς γεωργικὸς· εἶνε ἔτι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία· ἔχει δὲ καὶ πηγὰς πετρελαίου κατὰ τὰ Καρπάθια, ἐκμεταλλεύονται ὅμως ταύτας ξένοι ἑταιρίαι. Ὠσαύτως ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε εἰς χεῖρας ξένων (Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων).

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις τοῦ κράτους. Ἡ Ῥουμανία ἐν καιρῷ εἰρήνης ἔχει στρατὸν 95 χιλ. ἀνδρῶν ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ἀνέρχεται εἰς 1 ἐκκτ. ἀνδρ. ἔχει δὲ καὶ στόλον ἐκ 41 πλοίων.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Βλαχίᾳ.

Βουκουρέσιον (350), (Ῥουμ. Βουκουρέστ., δηλ. πόλις φίλων), ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, μετὰ ὠραίων οἰκοδομῶν.— *Γιούργεβον*, πόλις παραδουνάβιος ἀπέναντι τοῦ Ῥουχτσουκίου. *Βραϊλα* (66), ἐμπορικὴ πόλις παρὰ τὸν Δούναβιν.— *Κραϊόβα*, πρὸς Δ., ἔχουσα ἀλατωρυχεῖα. ΒΑ. ταύτης καὶ παρὰ τὸν Ἀλούταν, κεῖται τὸ χωρίον Δραχγτσάνι, ἐνθα ἔπεσον οἱ Ἰερολοχίται.

2) Ἐν τῇ Μολδαυίᾳ·

Ίάσιον (76), πρωτ. τῆς Μολδαυίας, οὐ μακρὰν τοῦ Προύθου.— *Γαλάσιον* (73), ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥουμανίας

4) Ἐν τῇ Δοβρουτσᾷ·

Τούλισα, πρωτ.— *Κωνσταντζα*, λιμὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου.

4) Ἐν τῇ Τρανσυλβανίᾳ.

Ἐν τῇ ὄρεινῃ ταύτῃ χώρᾳ ἣτις ἀνήκε πρότερον εἰς τὴν Οὐγγαρίαν πόλεις ἐμπορικαὶ εἶνε ἡ Κλαουσεμβούργη (60 πρωτ.), ἡ Ἐρμαννοτάιτη καὶ ἡ Κρονοτάιτη.

5) Ἐν τῇ Βουκοβίνα (πρὸς Β.).

Τσέρνοβιτς πρωτ.

Π Ι Ν Α Ξ

Τῶν σπουδαιοτάτων πόλεων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Παρίσιοι	4000	Ἀννόδερον	400
Βερολίνον	3800	Χάγη	360
Βιέννη	2000	Νυρεμβέργη	350
Ἀμβούργον	1000	Βουκουρέστιον	350
Μασσαλία	950	Βορδῶ	320
Βαρσοβία	820	Βρέμη	310
Λυών	740	Στουττγάρτη	310
Βρυξέλλαι	740	Ζυρίχη	50
Ἀμβέρσα	735	Καίνιξβεργ	240
Βουδαπέστη	710	Στέτιν	230
Ἀμστελόδαμον	650	Πράγα	225
Κολωνία	630	Λίλλη	220
Μόναχον	620	Κίελ	212
Λειψία	600	Μαγχάϊμ	200
Δρέσδη	530	Λεμβέργη	200
Βρεσλάου	500	Λιέξ	200
Ῥότερδαμ	500	Μαγχάϊμ (Γερμ.)	200
Φραγκφούρτη	450	Στρασσοβουργον	200
Λόδς	425	Βέρνη	90
Δύσσελδρφ	400		

IV. ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Θέσις. Αἱ νῆσοι αὗται κεῖνται ΒΔ. τῆς Εὐρώπης ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ. Ἡ μέγιστη Μεγάλη Βρεττανία (τριπλασία τῆς Ἰρλανδίας) χωρίζεται ἀπὸ μὲν τῆς Γαλλίας διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης προσεγγίζουσα αὐτὴν κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, πρὸς Α. δὲ βρέχεται ὑπὸ τῆς βορείας ἢ γερμανικῆς θαλάσσης.

Διαμελισμός. Αἱ νῆσοι αὗται καὶ δὴ ἡ μεγάλη Βρεττανία ἔχει μέγιστον διαμελισμὸν τῶν ἀκτῶν αὐτῆς καὶ πλείστους φυσικοὺς λιμένας. Ὁ μέγιστος κόλπος εἶνε πρὸς Δ., ὁ τῆς Βριστόλης, ἀνοιγόμενος μεταξὺ δύο χερσονήσων τῆς Κορσιουαλίας (πρὸς Ν.) καὶ τῆς Οὐαλλίας (πρὸς Β.). Σχηματίζονται δὲ καὶ νῆσοι μικρότεροι, ἰδίως πρὸς Β. καὶ ΒΔ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὰ ὄρη τῆς μεγάλης Βρεττανίας χαμηλὰ ὄντα, κεῖνται πρὸς δυσμὰς, ὡς προτείχισμα κατὰ τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Πολλὰ ὄρη ὑψοῦνται πρὸς Β. (ἐν τῇ Σκωτίᾳ) διασχιζόμενα ὑπὸ παραλλήλων χαραδρῶν, καθ' ἃς ἐκτείνονται μακρὰ λιμένα. Ἐνταῦθα εἶνε ἡ ὑψίστη κορυφή τῆς νήσου Σέι-Νεβίς.

Ἄπαν τὸ νοτιοανατολικὸν τῆς νήσου καταλαμβάνει ἡ μεγάλη ἀγγλική πεδιάς, εὐφορωτάτη ὡς ἐκ τῆς καλῆς ἀρδεύσεως.

Ἡ δὲ Ἰρλανδία (δηλ. πρασίνη χώρα) ἔχει ἔδαφος τὸ πλεῖστον πεδινόν.

Ῥοδατα. Ἡ μεγάλη Βρεττανία διατέμνεται ὑπὸ βραχυρ-

ρόων ποταμῶν συνδεομένων διὰ πολυαρίθμων διωρύχων. Οἱ σπουδαιότεροι αὐτῶν εἶνε ὁ *Σέβερνος*, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τῆς Βριστόλης καὶ ὁ *Τάμεσις*, ἐκβάλλων πρὸς Α., εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν νήσων εἶνε ὠκεάνειον, ὑγρὸν δὲ καὶ βροχερόν· ὀλόκληρον τὴν χώραν καλύπτουσι διὰ πυκνῆς ὀμίχλης οἱ ἄνεμοι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος.

Προϊόντα. Ἡ Μ. Βρεττανία παράγει διάφορα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα· ἔχει δὲ μέγαν πλοῦτον μετάλλων καὶ γαιανθράκων. Ἔνεκα τούτου ἀκμάζει ἡ βιομηχανία βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων, ὡς καὶ διαφόρων μηχανῶν.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων εἶνε Ἄγγλοι, γερμανικῆς καταγωγῆς, πλὴν τινῶν Κελτῶν ἐν τῇ Σκωτίᾳ, Οὐαλλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ. Θρησκεία ἐπικρατεῖ ἡ ἐπισκοπικὴ (κλάδος τῶν διαμαρτυρομένων). Ἐν τῇ Σκωτίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ πρεσβυτεριανὴ (ὡσαύτως κλάδος τῶν διαμαρτυρομένων) καὶ ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ ἡ δυτικὴ.

Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦσι τὸ βασίλειον τῆς Μεγ. Βρεττανίας καὶ Ἰρλανδίας.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

Κ Α Ι Ἰ Ρ Λ Α Ν Δ Ι Α Σ

[47 ἑκατ. κατ.].

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ διπλῆς βουλῆς. Βασιλεὺς νῦν εἶνε ὁ *Γεώργιος ὁ Ε΄*.

Ἀνάπτυξις. Ἡ συγκοινωνία εἶνε πυκνοτάτη. Ἡ δὲ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Τὸ βασίλειον τοῦτο ἔχει μεγίστας κτήσεις εἰς πάσας τὰς ἡπείρους, καθισταμένη ἡ μεγίστη ἐπικράτεια τῆς γῆς. Οὕτω κατέχει τὸ $\frac{1}{4}$ περίπου τῆς γῆνης ξηρᾶς ὡς καὶ $\frac{1}{4}$ τῶν ἀνθρώπων (426 ἑκατομ.).

Ὁ στρατὸς μεθ' ὅλων τῶν κτήσεων ἀνέρχεται ἐν καιρῷ εἰρή-

νης εἰς 436 χιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος εἶνε ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου, ἀριθμῶν ὑπὲρ τὰ 560 πλοῖα νέα.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Μεγ. Βρεττανία διαίρεται εἰς τὴν πρὸς Ν. Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν καὶ τὴν πρὸς Β. Σκωτίαν.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ.

Λονδῖνον (ἀγγλ. Λόντον), πρωτ. τοῦ κράτους, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγίστη καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτάτων πόλεων τοῦ κόσμου (7 1/2 ἑκατ. κάτ. μετὰ προαστείων). Ἡ πόλις ἔχει διάσημα ἀνάκτορα καὶ μεγαλοπρεπέστατα οἰκοδομήματα, ἐν οἷς καὶ τὸ Βρεττανικὸν μουσεῖον μετὰ μεγίστης βιβλιοθήκης, τὸ πλουσιώτατον τοῦ κόσμου. Τὸ σπουδαιότατον τῶν προαστείων εἶνε τὸ *Γκροήνουις*, ἔνθα τὸ περίφημον ἀστεροσκοπεῖον, δι' οὗ διέρχεται κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς. — *Καιντερβερὺ* (Κανταβρυγία), ἔδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλίας. — *Λόβερ*, παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλάι, δι' οὗ ἡ διαπεραίωσις πρὸς τὴν Γαλλίαν. — *Πόρτομουθ* (235), πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. — *Σάου-Θέμπτων* (120), κύριος σταθμὸς τῶν ὑπερωκεανίων πλοίων. — *Πλύμουθ* (110), πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. — *Βρισιόλη* (360), κατὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, ἐμπορικωτάτη. — *Ὁξφόρδη* (53), ὠραιότατη πόλις μετ' ἀρχαιοτάτου πανεπιστημίου. — *Βιρμυχαμ* (700), ἡ πρώτη τοῦ κράτους βιομηχανικὴ πόλις. — *Μάνιτσεστερ* (730), (Μαγχεστρία) καὶ *Σαλφόρδ* (230), ἔνθα ἡ μεγίστη βαμβακουργία τοῦ κόσμου. — *Σεφιλδ* (410), βιομηχανικωτάτη. — *Λήδς* (460). — *Υόρκη* (82) (Ἐθόρακον). — *Νιουκάσιελ* (270), (δηλ. Νεόκαστρον), ἔχουσα μεγίστην ἐξαγωγὴν λιθνθράκων. — *Λίβερπουλ*. (760), ἡ μετὰ τὸ Λονδῖνον ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Μεγ. Βρεττανίας, ἔχουσα τὴν πρώτην ἀγορὰν τοῦ βάμβακος,

Ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη τῆς Οὐαλλίας εἶνε ἡ *Κάρδιφ* (183), ἐξ ἧς σπουδαιότατη ἐξαγωγὴ γαιανθράκων.

2) Ἐν τῇ Σκωτίᾳ.

Ἐδιμβούρογ (320), πρωτ. ἐκτισμένον ἐπὶ 3 λόφων. — *Γλά-*

σκιωβ (785), πρὸς Δ., ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη. — Πέρθη, πρωτ. ἄλλοτε τοῦ Σκωτικοῦ κράτους.

Δουβλίον (450) κατὰ τὴν ἀνατολ. παραλίαν πρωτ. — Βελφάσι (386), πρὸς Β., ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς νήσου.

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν σπουδαιωτέρων πόλεων τῆς ΒΔ. Εὐρώπης.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Λονδίνον	4530	Βελφάσι	386
(μετὰ τῶν προαστ.)	7300	Βριστόλη	360
Γλάσκωβ	785	Ἐδιμβούργον	322
Λίβερπουλ	760	Νιουκάστελ	270
Μάντσεστερ	730	Νότιγχαμ	250
Βίρμιγχαμ	700	Σαλδφὸρδ	232
Σεφίλδ	470	Πόρτσμουθ	232
Δήδς	460	Κάρδιφ	183
Δουβλίον	405	Σάου-Θέμπτων	120

VI. ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. Η ΙΟΥΤΛΑΝΔΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΚΑΙ ΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΗΝ ΝΗΣΟΙ

● **ἑσας.** Πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλβιος ἐκτείνεται ἡ μι-
κρὰ Ιουτλανδικὴ χερσόνησος, ἣτις πρὸς Β. προσεγγίζουσα τὴν
σκανδιναυικὴν χερσόνησον σχηματίζει μετ' αὐτῆς τὰ πελάγη
Σκαγερράκην καὶ Κατιεγάκην (δηλ. πλοίων ὁδός). Πρὸς Α. δὲ τῆς
χερσονήσου ἐκνεύονται αἱ Δανικαὶ νῆσοι (Φιονία, Σηλάνδη καὶ
ἄλλαι, κατέχουσαι τὴν κλεῖδα τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Μορφολογία του εδάφους. Ἡ Ἰουτλανδική χερσόνησος, μετὰ τῆς Πρωσσίας συνεχομένη, εἶνε καὶ αὕτη ὁμαλὴ πεδιάς φέρουσα μόνον χαμηλὴν τινα λοφοσειράν. Τὰ παράλια δ' εἶνε ἀμώδη καὶ ἀλίμενα, ἰδίως τὰ δυτικά. Καὶ αἱ νῆσοι εἶνε χαμηλαὶ καὶ ἐπιτελῶς ἐπίπεδοι.

Ῥοδατα. Ἡ χερσόνησος ἔχει ἀσημάντους ποταμούς, πολλὰς δὲ λίμνας· κατὰ δὲ τὰ δυτικὰ παράλια σχηματίζονται καὶ ἔλη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ψυχρὸν, ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶνε τοσοῦτον δρυμύς, ὡς ἀλλαχοῦ τῆς βορ. Εὐρώπης.

Προϊόντα. Ἡ χώρα εἶνε δασώδης καὶ πλήρης λειμώνων, δι' ὃ κύρια προϊόντα εἶνε κτηνοτροφικὰ (ζῆα, βούτυρον, κρέατα, ἀλίπαστα)· ἀλιεύονται δὲ καὶ πολλοὶ ἰχθύες.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε αἱ Δανοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν γερμανικὴν ὁμοεθνίαν· θρησκείαν δ' ἔχουσι τὴν τῶν διαμαρτυρομένων.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

[2 ²/₃ ἑκατ. κάτ.].

Ἐκτασις. Τὸ βασιλεῖον τῆς Δανίας, πατρίδος τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α', ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἰουτλανδικῆς χερσονήσου (πλὴν νοτίου τινὸς τμήματος ἀνήκοντος εἰς τὴν Πρωσσίαν) καὶ τῶν παρ' αὐτὴν νήσων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀπωτέρω κειμένων νήσων Φαιρόων καὶ Ἰσλανδίας.

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία ἀκμάζει μόνον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἢ συγκοινωνία δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀκμαῖα. Ἡ ἐκπαίδευσις ἔτι εὐρίσκεται ἐν ἀρίστη καταστάσει.

Πολίτευμα. Συναγματικὴ μοναρχία. Βασιλεὺς δ' εἶνε ὁ Φρειδερίκος ὁ Η', θεῖος τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ὁ στρατὸς ἐν πολέμῳ ἀριθμεῖ 84 χιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος 37 πλοῖα (ὦν τὰ 5 θωρηκτά).

Πρωτ. τοῦ βασιλείου εἶνε ἡ *Κοπενάγη* (465), ἐπὶ τῆς νήσου Σηλάνδης καὶ ἀπέναντι τῆς Σουηδίας, ἔνθα ὁ πορθμὸς τῆς Σούνδης. Εἶνε πόλις ὄχυρά, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ.

Αἱ νῆσοι *Φαιρόαι* (δηλ. νῆσοι προβάτων) κείνται πρὸς Β. τῆς Σκωτίας καὶ εἶνε βραχῶδεις καὶ ψυχραί.

Ἡ δὲ *Ἰρλανδία* (δηλ. χώρα τοῦ πάγου) εἶνε μεγαλυτέρα τῆς παλ. Ἑλλάδος, ἀλλ' ἔχει μόνον 80 χιλ. κατ., ἕνεκα τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους αὐτῆς καὶ τοῦ ψυχροτάτου κλίματος. Ἔχει 29 ἐνεργὰ ἡφαίστεια, ὧν τὸ σπουδαιότατον εἶνε ἡ *Ἐκλα π.* Εἰς ἄπασαν δὲ τὴν νῆσον ἀναπνῶσι θερμαὶ πηγαί, «αἱ Γκρέϋσιρ», εἰς ὕψος μέχρις 66 μέτρων.

Κτῆσις τῆς Δανίας εἶνε καὶ ἡ πρὸς Β. τῆς Ἀμερικῆς μεγίστη νῆσος *Γροιλανδία* (13) καὶ τινες μικραὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς.

Β'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις. Ἡ μεγίστη αὕτη χερσόνησος τῆς Εὐρώπης ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἧς προέκτασις εἶνε ὁ Βοθνικὸς κόλπος. ΝΔ. προσεγγίζει τὴν Ἰουτλάνδην καὶ τὴν Σηλάνδην κατὰ τὰ πελάγη Σκαγερράκην καὶ Καττεγάτην.

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος σχηματίζει πρὸς Ν. εὐρὺν κόλπον, τὸν τῆς *Χριστιανίας*. Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ εἶνε διεσχισμένη εἰς ἀποκρήμους καὶ στενοὺς κόλπους (νορβηγ. Φιόρδ), παρ' οὓς πλῆθος νήσων καὶ νησιδίων. Τὸ *Βόρειον* ἀκρωτ. εἶνε τὸ βορειότατον τῆς Εὐρώπης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου καὶ πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἐκτείνεται ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς χερσονήσου περιέχουσα ὑψηλὰ ὄρη (τὰ *Σκανδιναυικὰ* (υ) καὶ ὄροπέδια πλήρη παγετώνων (Φιέλδ). Ταῦτα πρὸς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν καταπίπτουσιν ἀποτόμως, πρὸς Α. δὲ κλιμακοειδῶς. Τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς χερσονήσου εἶνε πεδινόν.

Ῥοδατα. Πολλοὶ ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῶν ὀρέων πρὸς Α. καὶ

Ν. διασχίζοντες τὸ κλιμακοειδὲς ἔδαφος, ἕνεκα δὲ τῆς τοιαύτης μορφῆς τοῦ ἐδάφους σχηματίζονται πολλοὶ καταρράκται καὶ πολλὰ μικρὰ λίμναι. Αἱ μέγισταί λίμναι εἶνε ἡ Βένεε, ἡ Βέτιεο καὶ ἡ Μαιλάρ, ἧτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Κλίμα. Ἡ χερσόνησος ἐν σχέσει πρὸς τὸ γεωγραφικὸν πλάτος δὲν ἔχει λίαν ψυχρὸν χειμῶνα, καὶ δὴ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτῆ (ἕνεκα τοῦ θερμοῦ θαλασσίου ρεύματος).

Προϊόντα. Ἡ χερσόνησος εἶνε δασώδης καὶ πλουσία εἰς σίδηρον, κατὰ δὲ τὴν ἀκτῆν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀκμάζει ἡ ἀλιεία. Ἐξάγεται ζυλεία, σίδηρος καὶ ἄλλα μέταλλα, ἰχθύες καὶ κτηνοτροφικά.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου, οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβηγοί, ἀνήκουσιν εἰς τὴν γερμανικὴν ὁμοεθνίαν. Κατοικοῦσιν ἔτι πρὸς Β. καὶ ὀλίγοι Λάπωνες καὶ Φίννοι. Θρησκείαν πάντες ἔχουσι τὴν τῶν διαμαρτυρομένων.

Διαίρεσις. Ἡ χερσόνησος διαιρεῖται εἰς δύο βασιλείαι, τὸ τῆς Σουηδίας ΝΑ. (τὰ $\frac{4}{7}$ τῆς χερσονήσου) καὶ τὸ τῆς Νορβηγίας ΒΔ. (τὰ $\frac{3}{7}$).

1) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

[450.000 τετρ. χιλ. — 6 ἑκατ. κάτ.].

Ἀνάπτυξις. Ἐν τῇ Σουηδίᾳ ἀκμαία εἶνε ἡ συγκοινωνία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἐκπαίδευσις.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις. Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 70 χιλ. περίπου ἄνδρας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ὑπὲρ τὰς 500 χιλ. Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἐξ 92 πλοίων.

Πόλεις. Στοκχόλμη (420), «ἡ βορεία Βενετία», κατὰ τὴν ἑνωρὶν τοῦ Μαιλάρ μετὰ τῆς Βαλτικῆς, ἐκτισμένη ἐν μέρει ἐπὶ νησίδων, ὡς ἡ Βενετία. Εἶναι βιομήχανος καὶ ἐμπορικωτάτη. — Καλοκρόνα (28), ἔνθα ἔστι κύριος ναύσταθμος τῆς Σουηδίας. — Μάλμη (113), λιμὴν ἐμπορικὸς ἀπέναντι τῆς Κοπενάγης. — Γαίτεμבורγ (200), ὁ δεῦτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.

2) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ

[324 τετρ. χιλ. — 2.700 χιλ. κατ.].

Ἀνάπτυξις. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιεῖαν ἀριγγῶν, τὴν ξυλείαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Νορβηγίας εἶνε ἀκμαιότατον.

Πολίτευμα. Συναγματικὴ μοναρχία μεθ' ἀπλῆς Βουλῆς.

Δυνάμεις. Ὁ στρατὸς ἐν πολέμῳ ἀριθμεῖ 180 χιλ., ὁ δὲ στόλος 64 μεγάλα πλοῖα, ὧν 4 θωρηκτὰ.

Πόλεις. Χριστιανία (260), παρὰ τὸν Σκαγεράκην πρωτ. μετὰ ἐμπορικῶν λιμένων. — Βέργεν (100), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Νορβηγίας τῶν ἰχθύων. — Τρόντγεμ (55), ἕτερος ἐμπορικὸς λιμὴν. — Χάμμερφεστ, ἐπὶ νήσου, ὁ βορειότατος λιμὴν τῆς γῆς. Ἡ πολιτικὴ ἐνταῦθα νῦξ διαρκεῖ 4 μῆνας καὶ 8 ἡμέρας (ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου).

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς βορείας Εὐρώπης.

<i>Πόλεις</i>	<i>Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας</i>	<i>Πόλεις</i>	<i>Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας</i>
Κοπενάγη	600	Μάλμαι	113
Στοκχόλμη	450	Βέργεν	100
Χριστιανία	260		
Γαίτμεβεργ	200	Τρόντγεμ	55

VI. ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ.

Θέσις καὶ ἔκτασις. Ἄπαν τὸ ΒΑ. ἡμισυ τῆς Εὐρώπης ἀπὸ 45' μέχρις 70' βορ. γεωγραφικοῦ πλάτους εἶνε ἐκτεταμένον βαθύπεδον, λόφους μόνον ἐνιαχοῦ φέρον. Μετὰ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης συνάπτεται ΝΔ., μετὰ δὲ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου ΒΔ. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Βοθητικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, μεθ' οὗ συνδέεται ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Γεωγραφία Σαρρῆ Βασ' τάξεως ἑλλήν. ἔκδοσις πέμπτη. 5

Διαμελισμός. Πρὸς Β σχηματίζεται ἐκ τοῦ βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ ἡ *Λευκὴ θάλασσα*, δι' ἧς ἀποχωρίζεται ἡ χερσόνησος *Κόλα*. Ἐκ τῆς Βαλτικῆς σχηματίζονται ὁ *Φιννικὸς κόλπος* καὶ ὁ τῆς *Ρίγας*. Πρὸς Ν. δ' ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐκτείνεται ἡ *Ταυρικὴ* ἢ *Κριμαϊκὴ* χερσόνησος, ἣτις προτεγγίζουσα τὸ ἀσιατικὸν ὄρος *Καύκασον* σχηματίζει τὴν εἴσοδον τῆς Ἀζορικῆς θαλάσσης, τὸν πορθμὸν τοῦ *Κέρις* (π. *Κιμμέριος Βόσπορος*).

Μορφολογία τοῦ ἔδαφους. Τὸ μέγα βαθύπεδον ὀρίζουσιν αἱ ἐξῆς ὄρειναί περιοχαί :

1) Τὰ *Οὐράλια ὄρη*, ἔτινα θεωροῦνται ὡς ὄριον Εὐρώπης καὶ Ἀσίας· 2) τὰ *Ταυρικά ὄρη* ἐν τῇ ὁμωνύμῳ χερσονήσῳ· 3) τὰ *Καρπάθια*, ὄρη τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης· 4) τὰ ὄρη τῆς *Φιννλανδίας*, «χώρας τῶν χιλιάδων λιμνῶν»· 4) τὸ ὀροπέδιον τῆς χερσονήσου *Κόλας*.

Ῥοδάτα. Καθ' ὅλον τὸ βαθύπεδον ρέουσι πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, κατὰ τὸ πλεῖστον πλωτοί. Εἰς μὲν τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Πεισχόρας* καὶ ὁ Ἀνατολικὸς *Δουίνας*. Εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον ὁ βραχύς, ἀλλὰ πολύυδρος *Νέβας*, πηγάζων ἐκ τῆς μεγάλης λίμνης *Λαδόγας*. Εἰς τὸν Εὐξείνῳ ἐκβάλλουσιν ὁ *Δνεϊστερ*, ὁ *Δνεϊπερ* (*Δάναπρις*) καὶ ὁ *Δόν* (δηλ. ποταμός, π. *Τάναϊς*). Εἰς δὲ τὴν *Κασπίαν* ἐκβάλλει ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης *Βόλγας* (δηλ. *Μέγας*) καὶ ὁ *Οὐράλης*, ἀμφότεροι πολυύχθες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς ΒΑ. Εὐρώπης ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως εἶνε ποικίλον. Μικρὸν βόρειον τμήμα ἀνήκει εἰς τὴν ψυχρὰν ζώνην, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν εὐκρατον, ὅπερ ὅμως ἔχει χειμῶνα ψυχρότατον καὶ μακρὸν.

Βλάστησις καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος κατὰ τὸ ποιὸν δύναται νὰ διαιρηθῇ εἰς 3 τμήματα.

1) Τὸ τμήμα τῶν *Τουνδροῶν* (δηλ. ἐλωδῶν πεδιάδων) κατὰ μῆκος τοῦ παγωμένου ὠκεανοῦ, μεταβαλλομένων κατὰ τὸν μακρότατον χειμῶνα (8—9 μῆνας) εἰς ἐκτάσεις πάγων.

2) Τὸ *δασιῶδες* τμήμα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας.

3) Τὸ καλλιεργημένον καὶ τὸ στεππῶδες, πρὸς Ν. Τὸ καλλιεργημένον ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν ὀρίων τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μέχρι τοῦ Δόν καὶ εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν καρποφόρον μέρος, ἀποφέρον ἄφθονον καὶ ἐκλεκτὸν σίτον, λῆνον καὶ ἄλλα, τὸ δὲ στεππῶδες εἶνε πρὸς τὴν Κασπίαν, κατάλληλον πρὸς κτηνοτροφίαν.

Ὁρυκτὰ προϊόντα ἔχουσι κυρίως τὰ Οὐράλια ὄρη (σίδηρον, χαλκόν, χρυσόν, πλάτιναι, ἄργυρον καὶ ἄλλα). Ἐν δὲ τῷ Βόλγα καὶ Οὐράλῃ ἀκμάζει ἡ ἀλιεῖα ἰχθύων (ἐξ ὧν παρασκευάζεται καὶ τὸ μαῦρον χαβιάριον).

Κατοικίδια ζῶα πλὴν τῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης εἶνε οἱ τάρανδοι καὶ ΝΑ. αἰ κάμηλοι.

Κάτοικοι. Τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν κατοίκων εἶνε σλαβικοὶ λαοί, ὧν κυριώτατος εἶνε ὁ ῥωσικός. Πρὸς τὴν Βαλτικὴν κατοικοῦσιν οἱ Λεῖτοι καὶ οἱ Λιθουανοί, συγγενεῖς πρὸς τοὺς Σλαβούς. Κατοικοῦσιν ἔτι Γερμανοί, Ῥουμᾶνοι, Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν ἀσιατικῶν λαῶν Ἰουδαῖοι καὶ Τουρᾶνοι (Φίννοι, Ἔσθονες, Κιρκάσιοι, Κοζάκοι, Καλμουκοί). Ἐπικρατεῖ δὲ ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ θρησκεία.

Πολιτικὴ κατάστασις. Μέγα τμήμα τῆς ΒΑ. Εὐρώπης ἀποτελεῖ τὸ δυτικὸν καὶ κύριον τμήμα τοῦ ῥωσικοῦ κράτους, δηλ. τὴν εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν. Πρὸς τὴν Βαλτικὴν ὑπάρχουσι 4 νέα ἀνεξάρτητα κράτη (Φινλανδία, Ἐσθονία, Λεττονία καὶ Λιθουανία), πρὸς δὲ τὸν Εὐξείνιον ἢ Οὐκρανία.

I. ΡΩΣΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[Μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἑκτασιν—110 ἑκατ. κἀτ.].

Θέσις. Τὸ ῥωσικὸν κράτος ἐλτείνεται ἔν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀσίᾳ. Καίτοι δ' ἡ ἀσιατικὴ Ῥωσία εἶνε πολὺ μεγαλυτέρα κατὰ τὴν ἑκτασιν, τὰ 75 ἑκατ. τῶν κατοίκων κατοικοῦσιν ἔν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ῥωσίᾳ.

Ἀνάπτυξις. Ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν κατοίκων εἶνε ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὑλοτομία. Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον διευκολύνονται πλὴν τῶν σιδηροδρόμων καὶ διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ διωρύχων. Τὸν χειμῶνα ὅμως οἱ ποταμοὶ

πήγνυνται, ὡς καὶ ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα. Ἡ ἐκπαίδευσις δὲ τοῦ λαοῦ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη.

Πολίτευμα. Δημοκρατικὸν ἀπὸ τοῦ 1917.

Δυνάμεις. Ἡ Ῥωσία ἐγένετο ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου τοῦ πρώτου αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας. Ἡ δύναμις ὅμως ταύτης μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἔχει καταπέσει.

Πόλεις τῆς εὐρωπαϊκῆς Ῥωσίας. Πειρούπολις (700), κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νέβα, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου (1703). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο πρωτ. τοῦ κράτους καὶ εἶχε 2 ἑκατ. κατ. — **Κρόσταντ**, ἐπὶ νησίδος τοῦ Φιννικοῦ, ἄλλοτε πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν. — **Μόσχα** (1500) (ἢ Μόσσκοβα), ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας, ἀρχαία καὶ νέα πρωτ. τῆς Ῥωσίας, ἔχουσα τὴν μεγίστην βιομηχανίαν καὶ μέγαν ἀριθμὸν ναῶν. — **Νίσι-Νοβγοδόρ** (105), ἐμπορικὴ πόλις. — **Ἀρχάγγελος**, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δούνα, βόρειος λιμὴν. — **Καζάν** (170) καὶ **Σαράτοβον** (200), ἐπὶ τοῦ Βόλγα. — **Ἀστραχάν** (150), κατὰ τὸ δέλτα τοῦ Βόλγα, κεντρικὸς σταθμὸς τῆς ἀλιείας.

2. ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΒΑΛΤΙΚΗΝ ΚΡΑΤΗ

α') Ἡ **Φιννλανδία** ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ. ἔχει ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὴν Νορβηγίαν καὶ πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατομ.

Τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Σουηδίας. Ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀξιολογωτέρα τῆς γεωργίας.

Οἱ Φίννοι κατοικοῦσι κατὰ χωρία. Ἡ μόνη πόλις εἶνε ἡ πρωτ. **Ελσιγγφόρς** (185) κατὰ τὸν Φιννικὸν κόλπον.

β') Ἡ **Ἑσθονία** εἶνε ἡ δημοκρατία Ἑσθόνων. ἔχει ἴσην ἑκτασιν πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα, πληθυσμὸν δὲ $1\frac{3}{4}$ ἑκ.— Πρωτ. ἡ **Ρεβάλ** (140).

γ') Ἡ **Λεττονία** εἶνε καὶ αὕτη ἴση πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα (2 ἑκατομ.) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν (λίνον, κάρναβις). Βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις εἶνε ἡ πρωτ. **Ρίγα** (200), κατὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

δ') **Ἡ Λυθονία** εἶνε μεγαλύτερα καὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος (9 ἑκατ.). Ἡ πρωτ. ταύτης, ἡ Βίλνα (200), κατέχει σπουδαῖον τιθηροδρ. δίκτυον.

3) ΟΥΚΡΑΝΙΑ

[τετραπλασία τῆς Ἑλλάδος.— 35 ἑκατ. κάτ.]

Ἡ νέα αὕτη μεγάλη δημοκρατία ἦτο πρότερον τμήμα τοῦ Ρωσικοῦ κράτους. Οἱ Οὐκρανοὶ λέγονται καὶ Μικροὶ Ρῶσοι καὶ εἶνε συγγενεῖς μὲ τούς λοιπούς Ρώσους.

Πρωτ. εἶνε τὸ Κίεβον (450), παρὰ τὸν Δνεῖπερ, ὠραία πόλις. — Πουλιάβα, ἱστορικὴ πόλις (νίκη τοῦ μεγ. Πέτρου κατὰ τοῦ Καρόλου τοῦ IB' τῷ 1709). — Χάρκοβον (220). — Ὀδησσός (480), (κ. Ὀδέσσα) κατὰ τὸν Εὐξείνιον, ἡ πρώτη ἐν αὐτῷ ἐμπορικὴ πόλις. — Νικολάεφ (100), πολεμικὸς λιμὴν. — Ταϊγάνιον (70), κατὰ τὴν Ἀζορικὴν, ἐξάγον πολὺν σίτον. — Ροστόβιον (125), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δόν. Ἐν ταῖς δύο τελευταίαις ταύταις πόλεσι κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνας.

Ἐν τῇ Κριμαίᾳ κυριώταται πόλεις εἶνε ἡ Συμφερόπολις (70) καὶ ὁ λιμὴν Σεβαστούπολις (65).

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς βορειοανατολικῆς Εὐρώπης.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Μόσχα	1620	Αἰκατερινοσλάβ	150
Πετρούπολις	700	Ἑλσιγγφόρς	150
Ὀδησσός	500	Ρεβάλ	140
Κίεβον	450	Ροστόβιον	125
Ρίγα	300	Νίσι-Νοβγρόδ	105
Χάρκοβον	220	Νικολάεφ	96
Σχράτοβον	200	Ταϊγάνιον	71
Βίλνα	200	Συμφερόπολις	71
Καζάν	170	Σεβαστούπολις	65
Ἀστραχάν	150		

Β') Α Σ Ι Α

[44 εκατ. τετραγ. χιλίωμ — 900 εκατ. κάτ.].

Θέσεις και ὄρια. Ἡ Ἀσία ἐκτείνεται πρὸς Α. και ΝΑ. τῆς Εὐρώπης και κατὰ τὰς τρεῖς ζώνας τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου. Μετὰ τῆς Ἀφρικῆς συνδέεται ΝΔ. διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ και ΝΔ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Αἰγαίου πελάγους και τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Μέγεθος. Ἡ Ἀσία εἶνε ἡ μεγίστη ἥπειρος τῆς γῆς, 4 1/2 φορές μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης και 260 φορές μεγαλύτερα τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ὄριζόντιος Διαμελισμός. Ἡ Ἀσία διαμελίζεται πανταχόθεν.

1) Θάλασσαί. Πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν διὰ χερσονήσων και νήσων διακρίνονται αἱ ἐξῆς θάλασσαί: ἡ Βερίγγεια ἢ Ὀχοιοκική, ἡ Ἰαπωνική, ἡ Κιτρίνη, ἡ Ἀνατολικὴ Σινική και ἡ νοτιὰ Σινική θάλασσα. Πρὸς τὸν Ἰνδικὸν σχηματίζονται ἡ Βεγγαλική, ἡ Ὀμανική, ὁ μέγας Περσικὸς κόλπος και ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα. Μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης συγκοινωνεῖ ἡ Μεσόγειος διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ.

2) Χερσόνησοι. Πρὸς ἀνατολὰς ἐκτείνεται ἡ πλήρης ἡφαιστείων Καμτσιάκα και ἡ Κορέα. Πρὸς Ν. ἐκτείνονται τρεῖς μέγισται χερσόνησοι ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰς τρεῖς νοτιὰς χερσ. τῆς Εὐρώπης, ἡ Ἰνδοσινική, τὸ Δεκὰν και ἡ Ἀραβία. Πρὸς Δ. δὲ εἶνε ἡ Μικρὰ Ἀσία.

3) Νῆσοι. Μεγάλαι συστάδες νήσων σχηματίζονται πρὸς Α. και ΝΑ. τῆς Ἀσίας, αἱ Ἰαπωνικαὶ και αἱ Ἰνδικαί. Μεγάλη νῆσος παρὰ τὸ Δεκὰν εἶνε και ἡ Κεϋλάνη (δηλ. νῆσος τῶν λεόντων).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἀσία εἶνε ἡ ὑψίστη τῶν ἡπείρων. Ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους και τῆς Μεσογείου

θαλάσσης μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἐκτείνεται ὑψηλὴ ζώνη, ἣτις σχηματίζει πολλὰς ὄρεινὰς χώρας καὶ περιβάλλει πολλὰ ὄροπέδια. Κατὰ τὸ μέσον περίπου στενοῦται αὐτὴ καὶ διαιρεῖται οὕτως εἰς δύο, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν τμήμα. Τὰ δύο ταῦτα τμήματα συνδέει ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Ἰνδοκούχου (7750 μ. ὕψ.).

Ὅρειναι χῶραι τοῦ δυτικοῦ ὄρεινοῦ τμήματος εἶνε ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Ἀρμενία, ἡ Καυκασία, ἡ Συρία καὶ ἡ Ἀριανή. Τὸ δὲ ἀνατολικὸν τμήμα, ὅπερ εἶνε μεγαλύτερον καὶ ὑψηλότερον, ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς ὑψίστης χώρας Παμίρ, «τῆς στέγης τοῦ κόσμου». ΝΑ. ταύτης ὑψοῦνται τὰ ὑψίστα ὄρη Καρακορὸυμ καὶ Ἰμαλάια, (δηλ. κατοικία τῶν χιόνων), ὧν τὸ ὄρος Ἐβέρεστον εἶνε τὸ ὑψίστον τῆς γῆς (8945 μ.).

Πρὸς Β. τῆς ὑψηλῆς ζώνης ἐκτείνεται τὸ Τουρανικὸν καὶ Σιβηρικὸν βαθύπεδον, ἅτινα κατέχουσι τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς Ἀσίας. Σπουδαιότατα βαθύπεδα εἶνε ἔτι πρὸς Ν. μὲν τὸ τῆς Μεσοποταμίας καὶ τὸ τοῦ Ἰνδοστάν (δηλ. χώρας τῶν Ἰνδῶν), πρὸς Α. δὲ τὸ Σινικόν.

Ῥοατα. Τινὲς ποταμοὶ τῆς Ἀσίας δὲν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' εἰς λίμνην ἢ καταπίνονται ὑπὸ ἐρήμου. Τοιοῦτοι εἶναι ὁ Ἀμοὺ Λάρια (π. Ὠξος) καὶ ὁ Σὺρ Λάρια (π. Ἰαζάρτης), οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην αὕτη εἶνε ἡ μεγίστη ἀλμυρὰ λίμνη τῆς γῆς μετὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ἐκ τῶν ἐκβαλλόντων μεγάλων ποταμῶν εἰς τὴν θάλασσαν τρεῖς ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, πάντοτε σχεδὸν παγωμένοι· ὁ Ὄβις, ὁ Ἰενισέης καὶ ὁ Λένας. Πέντε πολυὺδροι ἐκβάλλουσι πρὸς τὸν μέγαν ἢ Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ὁ Ἀμούρ, ὁ Χοάγγ-χῶ (δηλ. κίτρινος ποταμός), ὁ Γιάγγ-τσέ-Κιάγγ (δηλ. κυανοῦς ποταμός), ὁ Μεκόγγ καὶ ὁ Μενάμ. Πέντε πρὸς τὸν Ἰνδικόν, ὁ Βραμαπούρας, ὁ Γάγγης, ὁ Ἰνδός, ὁ Τίγρης, καὶ ὁ Εὐφράτης. Πάντες οὗτοι εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον πλωτοί.

Κλίμα. Ἡ Ἀσία ἐκτεινομένη εἰς τρεῖς ζώνας, ἔχει ποικίλον κλίμα. Πρὸς Β. εἶνε ψυχρότατον· ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἡπειρωτικόν καὶ ξηρόν. Πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὰ τρία νότια βαθύπεδα εἶνε εὐκρατον, κατὰ δὲ τὰς

νοτίας χερσονήσους τὸ πλεῖστον θερμὸν καὶ ὑγρὸν (τροπικόν).

Κάτοικοι. Ἡ Ἀσία θεωρεῖται ὡς πατρίς τοῦ ἀνθρωπί-
νου γένους. Πυκνότερα κατοικημένοι χῶροι εἶνε τὸ Ἰνδοστάν
καὶ ἡ κυρίως Σινική, ἐνθα καὶ μέγιστα πόλεις τῆς Ἀσίας. Τὸ
πλεῖστον δὲ τοῦ πληθυσμοῦ ἀνήκει εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν,
εἰς ἣν ὑπάγονται οἱ Σιναι (Κινέζοι), οἱ Ἰάπωνες, οἱ Κορεάται
καὶ ἄλλοι. Ἔτεροι φυλὰι εἶνε ἡ Μαλαϊκὴ πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς
Ἀσίας καὶ οἱ Δραβίδοι (ἐν τῷ Δεκάν). Οἱ λοιποὶ εἶνε Ἄριοι (οἱ
Ἰνδοί, οἱ κάτοικοι τῆς Ἀριανῆς, οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ Σημίται
Ἰουδαῖοι καὶ Ἀραβες).

Θρησκείαι. Αἱ μᾶλλον διαδεδομένοι θρησκείαι ἐν τῇ
Ἀσίᾳ εἶνε ὁ μωαμεθανισμὸς (κυρίως ἐν τῇ δυτ. Ἀσίᾳ), ὁ βουδ-
δισμὸς καὶ ὁ βραχμανισμὸς (ἐν τῇ ἀνατολ. καὶ νοτίᾳ Ἀσίᾳ).
Χριστιανοὶ εἶνε περὶ τὰ 10 ἑκατομ. καὶ περὶ τὸ 1 ἑκατομμύριον
Ἰουδαῖοι.

Πολιτεῖαι. Ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν 6 πρωτεύοντα κράτη
καὶ τινε δευτερεύοντα. Πρωτεύοντα κράτη εἶνε·

1) Αἱ Βρετανικαὶ Ἰνδαίαι, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγ-
γλίαν.

2) Τὸ Σινικὸν κράτος.

3) Ἡ Ἰαπωνία.

4) Ἡ Ρωσία (Ἀσιατικὴ Ῥωσία).

Δευτερεύοντα κράτη εἶνε· 1) Ἡ Τουρκία (ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ)
2) Ἡ Περσία, 3) τὸ Ἀφγανιστάν, 4) τὸ Σιάμ καὶ 5) τὰ ἀνεξάρ-
τητα μικρὰ κράτη τῆς Ἀραβίας.

Πλὴν τῶν κρατῶν ὑπάρχουσι καὶ κτήσεις τῆς Ἀγγλίας, τῆς
Γαλλίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὡς καὶ
μικραὶ τινε τῆς Πορτογαλίας.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἀσία δύναται νὰ διαί-
ρεθῇ εἰς 4 μέρη, ὡς ἐξῆς· 1) νοτιοδυτικὴ Ἀσία, 2) νοτιὰ Ἀσία,
3) ἀνατολικὴ Ἀσία, 4) βορεῖα Ἀσία.

● I. ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

Εἰς τὴν Νοτιοδυτικὴν Ἀσίαν διακρίνονται φυσικῶς αἱ ἐξῆς χώραι: 1) Μικρὰ Ἀσία, 2) Συρία, 3) Παλαιστίνη, 4) Ἀραβία, 5) Μεσοποταμία, 6) Ἀρμενία καὶ 7) Ἀριανή.

1. Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

[525, 000 τετρ. χ. 9 ἑκατομ. κατ.]

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶνε χερσόνησος ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν. Αἱ χερσόνησοι αὗται προσεγγίζουσιν ἀλλήλαις κατὰ τοὺς πορθμοὺς Βόσπορον καὶ Ἑλλήσποντον. Πρὸς Β. ἢ Μ. Ἀσία βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Β. Δ. ὑπὸ τῆς Προποντιδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Διαμελισμὸς. Μέγιστον διαμελισμὸν ἔχει ἡ Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ἐνταῦθα σχηματίζονται πολλαὶ χερσόνησοι, νῆσοι καὶ κόλποι. Τὸ ἀκρωτήριο Λεκιτὸν (πρὸς Β. τῆς Λέσβου) εἶνε τὸ δυτικώτατον τῆς Ἀσίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε ὄροπέδιον περιστοιχιζόμενον πανταχόθεν ὑπὸ ὄρεων. ΒΑ. εἶνε τὰ Πονικὰ ὄρη, πρὸς Α. ὁ Ἀντίταυρος καὶ πρὸς Ν. ὁ Ταῦρος. Τὸ ὑψιστον εἶνε ὁ Ἀργαῖος (4.000 μ.) ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Τὸ ὄροπέδιον καταπίπτει πρὸς τὸ Αἰγαῖον κατὰ κοιλάδας. Ἐνταῦθα εἶνε τὸ κάλλιστον μέρος τῆς χώρας.

Ποταμοί. Οἱ πλείστοι τῶν ποταμῶν ἐκβάλλουν εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὡς ὁ Ἔρμος καὶ ὁ Μαίανδρος. Ὁ μέγιστος ὅμως Ἄλυς ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε τὸ πλείστον Τοῦρκοι ἀλλὰ πρὸς τὰ παράλια ἐπικρτοῦν οἱ Ἕλληνες.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τμημα τῆς δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ λοιπὸν ἀνήκει εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν.

Προϊόντα. Κύρια προϊόντα εἶνε γεωργικὰ (δημητριακοὶ ἀρποί, καπνός, μήλων, ὀπῶραι καὶ ἄλλα). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ

ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία (αἴγες Ἀγκύρας). Δάση καὶ ὄρυκτὰ εὐρίσκονται πολλά· σπουδαῖοι εἶνε οἱ λιθάνθρακες κατὰ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν. Πόλεις ἀξιόλογοι εἶνε.

Σμύρνη (270), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἀνατολῆς.
— **Μαγνησία** (70), ὑπὸ τὸ Σίπυλον — **Πέργαμος**, ἀρχαία πόλις.
— **Κυδωνίαι** (20, κ. Ἀϊβαλί), ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Ἀϊδίμιον (80), εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου — **Προῦσα** (90), οὐ μακρὰν τῆς Προποντίδος. — Ἀγκυρα (40), ὀνομαστή διὰ τὴν νίκην τοῦ Ταμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζήτ (1402 μ. Χ.) καὶ διὰ τὰς λεπτομάλλους αὐτῆς αἴγας. — **Καιοάρεια** (54), οὐ μακρὰν τοῦ Ἀργαίου, ἡ πατρίς τοῦ μεγ. Βασιλείου. — Ἰκόνιον (45) (Κόνια), ἡ πάλαι καθέδρα τῶν Σελσδουκιδῶν. — Ἀτιάλεια (30), πρὸς Ν., εὐλίμενος πόλις. — Ἀδανα (50), ἐν εὐφωρωτάτῃ πεδιάδι. — Σεβάστεια (78), κατὰ τὸν ἄνω ῥοῦν τοῦ Ἄλυος. — Τραπεζοῦς (70), παραλία πόλις παρὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον.

2. ΣΥΡΙΑ

[2 ἑκατομ. κατ.].

Ἡ Συρία εἶνε ὀροπέδιον βρεχόμενον πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θηλάσσης Παρὰλλήλως πρὸς τὴν θάλασσαν διήκει ὄρυγμα εἰς ὃ ῥεεὶ ὁ ποταμὸς Ὀρόντης. Ὑψηλὰ ὄρη εἶνε ὁ Λίβανος καὶ ὁ Ἀντιλίβανος.

Προϊόντα. Εἰς τὰ εὐφορα μέρη καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄλλα, εἰς δὲ τὰ στεπεπώδη (πρὸς ἀνατολὰς) εὐδοκιμεῖ ἡ κτηνοτροφία. Αὕτη παρέχει ἔριον πρὸς κατασκευὴν ὑφασμάτων, ὡς ἐν τῇ πόλει Ἐμέσση (Χόμς).

Κάτοικοι καὶ πόλεις. Κάτοικοι εἶνε οἱ Σύριοι (ὀμιλοῦντες τὴν Ἀραβικὴν), Ἀραβες, Ἕλληγες, Ἀροῦσοι κ. ἄ. Πρωτ. εἶνε ἡ Λαμασκὸς (250), ἐνθα διαμένει ὁ Ἕλληγ πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας. Μετὰ ταύτης συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου ἡ Βυρητός, παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις. — Χαλέπιον (200), πρὸς Β. ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἣτις ἄγει εἰς Βαγδάτιον, ἐμπορικωτάτη πόλις. Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶνε ἡ Ἀλεξανδρέττα κατὰ τὸν Ἰσικὸν κόλπον.

3. ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

[800 χιλ. κατ.]

Πρὸς Ν. τῆς Συρίας ἐκτείνεται ἡ μικρὰ Παλαιστίνη (τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος). Καὶ αὕτη εἶνε ὀροπέδιον τὸ ὁποῖον διατέμνεται ὑπὸ ὀρύγματος, εἰς ὃ ῥέει ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Οὗτος ἐκβάλλει εἰς τὴν ἀλμυροτάτην λίμνην Νεκρὰν θάλασσαν, ἧς ἡ ἐπιφάνεια εἶνε ἡ χαμηλοτάτη πάσης ἄλλης ἐπὶ τῆς γῆς (395 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης).

Ἡ Παλαιστίνη εἶνε σπουδαιοτάτη χώρα διὰ τοὺς χριστιανούς. Εἶνε ἡ «ιερά γῆ» ἔνθα ἐγεννήθη καὶ ἐδίδαξεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Πάντες σχεδὸν ἐνταῦθα οἱ κάτοικοι εἶνε χριστιανοὶ (Ἕλληνες, Ἀραβες, Τοῦρκοι, Ἰουδαῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι).

Πρωτ. εἶνε ἡ Ἱερουσαλήμ (85) «ἡ Ἀγία», ἔνθα ὁ πανάγιος τάφος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. — Ἐπίκειον τῆς Ἱερουσαλήμ εἶνε ἡ Ἰόππη (55), κ. Γιάφα. συνδεομένη μετὰ ταύτης διὰ σιδηροδρόμου. — Ναζαρέτ, πρὸς Β., ἡ πατρίς τοῦ Σωτῆρος.

4. ΑΡΑΒΙΑ

[Τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Εὐρώπης. — Περὶ τὰ 3 ἑκατ. κατ.]

Θέσις. Ἡ μεγάλη χερσόνησος Ἀραβία, ἡ νοτιοδυτικωτάτη τῆς Ἀσίας, βρέχεται πρὸς Α. μὲν ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ὀμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἄδεν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Σπουδαῖος πορθμὸς εἶνε ὁ Βαβ-Ελ-Μανδὲβ (δηλ. πύλη τῶν θακρῶν), μετὰξὺ ταύτης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Διαμελισμὸς. Ἡ χερσόνησος ἔχει σχῆμα τετραπλεύρου, ἐλάχιστα διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ὑψηλὸν ὀροπέδιον κατερχόμενον κλιμακοειδῶς πρὸς βραχώδεις ἀκτὰς

Ῥοῦδα καὶ ποῖόν τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ ἐν Ἀραβίᾳ σπανίως βρέχει, τὸ ἔδαφος εἶνε τὸ πλεῖστον ἔρημον (Ἀραβικὴ ἔρημος), ποταμοὶ δὲ δὲν ὑπάρχουσιν, εἰ μὴ μακροὶ καὶ εὐρεῖς χεῖμαροι (Οὐάδι).

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὁ δὲ οὐρανὸς πάντοτε σχεδὸν αἴθριος. Μόνον ἡ ΝΔ. χώρα Ἰεμένη δέχεται τροπικὰς βροχὰς καὶ εἶνε εὐφορὸς.

Προϊόντα. Γενικὰ προϊόντα εἶνε καφὲς ἐξαίρετος, καπνὸς, βάμβυξ, βάλανοι φοινίκων καὶ διάφορα ἀρώματα, ἔτι δὲ καὶ ὄρυκτα. Τρέφονται δὲ καὶ ἀραβικοὶ ἵπποι καὶ κάμηλοι.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε οἱ Ἄραβες. Τούτων οἱ εἰς τὸ κεντρικὸν τῆς χερσονήσου κατοικοῦντες διάγουσι νομαδικὸν βίον καὶ καλοῦνται Βεδουῖνοι (δηλ. τέκνα τῆς ἐρήμου). Θρησκείαν ἔχουσι τὸν μωαμεθανισμόν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Εἰς τὴν Ἀραβίαν εὐρίσκονται 4 Ἀραβικὰ κράτη ἀνεξάρτητα. Τὸ γνωστότερον εἶνε τὸ κράτος τῆς **Χετζάζ** (ἄλλοτε κτήσις τῆς Τουρκίας), κατὰ μῆκος τῆς Ἐρυθρᾶς. Σπουδαίαι ἐνταῦθα πόλεις εἶνε ἡ **Μέκκα** (60), ἡ μήτηρ τῶν πόλεων, ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν ἕνεκα τῆς ἐνταῦθα γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ. Ἐπίγειον ταύτης εἶνε ἡ **Τζέδδα**. — **Μεδινᾶ**, ἕτερος ἱερὸς τόπος, ἔνθα ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ. — **Σανᾶ** (60), ἐν ὑψηλῷ ὄροπεδίῳ — **Χοδείδα** (45), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις τοῦ καφέ. **Μόκα**, ὀνομαστὴ διὰ τὸν εὐώδη καφὲν αὐτῆς. Πρὸς Α. κεῖται ἡ ἡγεμονία **Ὀμάν**, πρὸς τὴν Ὀμνικὴν θάλασσαν. Πρωτ. ταύτης εἶνε ἡ **Μασκάτη**, ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἰνδικὸν καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν ἀκτὴ, **Χαδραμάου** καλουμένη, κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων ἀρχικῶν φύλων νομάδων.

Ἀγγλικὴ εἶνε ἡ κτήσις τοῦ Ἄδεν, παρὰ τὸν πορθμὸν Βαβέλ-Μανδέβ. Δεσπόζει τῆς θαλασσίας ὁδοῦ τῆς φερούσης πρὸς τὰς νοτίας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τὰς ἀνατολικὰς τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ κυρία πόλις Ἄδεν (47), ἔχει ὄχυρὸν καὶ πολεμικὸν λιμένα.

Μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς κεῖται ἡ τριγωνικὴ καὶ πετρώδης χερσονήσος τοῦ Σινᾶ (π. Πετρία Ἀραβία), ἧς τὸ καλούμενον νῦν ὄρος τοῦ Μωϋσέως (2.600 μ.) εἶνε ὀνομαστὸν ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ. Ἡ χερσονήσος αὕτη ἀνήκει πολιτικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον.

5. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

[3 εκατ. κατ.].

Θέσις. Ἡ Μεσοποταμία συνάπτεται μετὰ τῆς Συρίας καὶ Ἀραβίας, ἀποκλίνει δὲ ΝΑ. πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Πρὸς Β. Α. εἶνε ὄρεινῃ· ἐνῶ ἐν τῷ μέσῳ μέχρι τοῦ κόλπου πεδινή.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους καὶ ποταμοί. Τὸ κλίμα εἶνε ξηρόν, διὰ τοῦτο τὸ μέγιστον μέρος τῆς χώρας εἶνε στεππῶδες. Οἱ δύο ὅμως μεγάλοι αὐτῆς ποταμοί, ὁ *Εὐφράτης* καὶ ὁ *Τίγρις* φέρουν ἀφθονον ὕδωρ, δι' οὗ κατακλύζονται ἐκτάσεις καθιστάμεναι εὐφοροί.

Πληθυσμὸς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον Ἀραβες. Ἰπάρχουν ὅμως καὶ ἀρχαῖοι κάτοικοι, ὡς οἱ Ἀσσυριοὶ καὶ οἱ Χαλδαῖοι, ἔτι δὲ καὶ Πέρσαι.

Ἰάλαι εἶχεν ἀναφανῆ ἐνταῦθα ὁ ἀρχαιότατος πολιτισμὸς τῶν Σουμερίων (5 χιλ. ἔτη π. Χ.) μετὰ ταῦτα δὲ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων.

Προϊόντα. Βάλανοι φοινίκων, ὄρυζα, ἔλαιον κ. ἄ.

Πόλεις. *Βαγδάιον* (150), μεγάλη ἄλλοτε πρωτ. τῶν Ἀραβων. Ἰλλέχ (30), ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, ἐνθα ἡ ἀρχαία μεγάλη πόλις *Βαβυλῶν* (δηλ. πύλη θεοῦ).— *Βασσόρα* (60), κατὰ τὸν ἠνωμένον ροῦν τῶν ποταμῶν, ἐνθα φθάνουν τὰ πλοῖα ἐκ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐμπορικὸς λιμὴν.

6. ΑΡΜΕΝΙΑ

[3 εκατ. κατ.].

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται πρὸς Β. τῆς Μεσοποταμίας, ὅπου αἱ πηγαὶ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγριτος. Εἶνε χώρα ὄρεινῃ καὶ δυσπρόσιτος. Τὸ ὄρος Ἀραράτ (ὕψος 5160 μ.) εἶνε τὸ ὕψιστον τῆς χώρας.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀρμένιοι εἶνε χριστιανοὶ μονοφυσίται. Εἶνε λαὸς φίλεργος καὶ εἰρηνικός. Ἐχουσιν ὑποστῆ πολλὰς καταδιώξεις ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς καὶ τῶν πλησίον αὐτῶν κατοικούντων Κεϋρδων.

Πόλεις. Πρωτ. εἶνε ἡ Ἐριβάν (140), ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου. — Βάν (62), παρὰ τὴν ὁμώνυμον μεγάλην λίμνην. — Διαρβεκίρ (80), νοτιώτερον, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν μετὰξῆς.

7. Α Ρ Ι Α Ν Η (Ἰράν).

Θέσις. Ἡ Ἀριανὴ ἢ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν ἐκτείνεται πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας καὶ Μεσοποταμίας. Βρέχεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, τοῦ Ὀμικροῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Πρὸς Β. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκανικοῦ βυθυπέδου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ βυθυπέδου Ἰνδοστάν.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἀριανὴ εἶνε ὄροπέδιον ἔχον μέσον ὕψος περὶ τὰ 1200 μ. Περιβάλλεται ὑπὸ ὄρεων, ὧν ἡ ὑψίστη ὄροσειρὰ ἐκτείνεται πρὸς τὴν Κασπίαν, ἡ Ἐλβούρς, ὑψίστη κορυφὴ ταύτης εἶνε τὸ γιγαντικὸν ἠφαιστειὸν Δεμαβέντον. ΒΑ. δὲ ἐκτείνεται τὸ Ἰνδοκοῦχον (μέχρι 7750 μ. ὕψ.).

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. **Ἵδατα.** Πολλὰ μέρη τῆς Ἀριανῆς εἶνε στεππώδη καὶ ἀλατοῦχα. Ρέουσι δὲ πρὸς τὸ ὄροπέδιον ποταμοὶ καταρρακτώδεις, οἵτινες μὴ εὐρίσκοντες διέξοδον καταπίνονται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους ἢ σχηματίζουσιν ἐλώδεις καὶ ἄλμυράς λίμνας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ξηρὸν, ὃ δὲ ἀπὸ ἀπὸ διακυγέστατος.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, βάμβυξ, ὄπιον, μέταξα καὶ ὀπώραι. Τρέφονται δὲ πολλοὶ ἵπποι, ὡς καὶ αἱ βακτριαναὶ κάμηλοι.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἀριανὴ διαίρεται εἰς 3 κράτη τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουχιστάν.

1) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΑΣ

[9 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Τὸ Βασίλειον τῆς Περσίας κατέχει τὸ μείζον καὶ δυτικὸν μέρος τῆς Ἀριανῆς.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε οἱ Πέρσαι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ τινες φυλαὶ τουρκεικοῦ γένους διάγουσαι νομαδικὸν βίον. Κατὰ τὴν θρησκείαν δὲ εἶνε Σχίται (αἵρεσις τοῦ μωαμεθανισμοῦ).

Πολίτευμα. Συνταγματική μοναρχία υπό μονάρχηον καλούμενον Σάχην.

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία εἶνε μικρά (ἐξαιρέτοι εἶνε οἱ περσικοὶ τάπητες), τὸ ἐμπόριον δ' ἐνεργεῖται κυρίως διὰ καμήλων.

Πόλεις. Τεχεράν (350) Ν.Δ. τοῦ Δεμαβέντου, πρωτ.— Ἰσπαχάν (70), μεγίστη ἄλλοτε πρωτ. τῆς Περσίας.— Ταυρίς (200), ΒΔ. ἐμπορικὸν κέντρον.— Μεσχέδ, ἐμπορικὸν τῆς ΒΑ. Περσίας.— Αβουσίρ, ὁ κύριος θαλάσσιος λιμὴν τῆς Περσίας.

2 ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

[5 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Τὸ Ἀφγανιστάν κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Ἀριανῆς, ὅπερ εἶνε ὀρεινότατον (π. Δραγγιανὴ καὶ Ἀρχωσία).

Κάτοικοι τῆς χώρας εἶνε οἱ Ἀφγανοὶ ἀνήκοντες, ὡς καὶ οἱ Πέρσαι, εἰς τοὺς Ἀρίους λαούς· κατὰ δὲ τὴν θρησκείαν εἶνε μωαμεθανοὶ Σουννίται.

Πολίτευμα. Ἡγεμονία ὑπὸ τὸν καλούμενον «Ἐμίρη».

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία εἶνε μικρά, ἡ δὲ συγκοινωνία ἐνεργεῖται διὰ καμήλων.

Πόλεις. Καβούλ (180), σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, πρωτ.— Κανδαχάρη (80) καὶ Χεράτ (50), κέντρα ἐμπορικά.

3) ΒΕΛΟΥΧΙΣΤΑΝ

[500 χιλ. κατ.]

Ἡ χώρα αὕτη κατέχει τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς Ἀριανῆς. Ἐνταῦθα κεῖται ἡ ἀναφερομένη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἔρημος Γεδρωσία, τὴν ὁποίαν διήλθεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος.

Κάτοικοι εἶνε οἱ Βελιούτσοι, ζῶντες ὡς νομάδες ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς ὑπακούοντας, ἐφ' ὅσον ἀρέσκονται, εἰς τὸν «Χάνην» (δηλ. ἡγεμόνα) τῆς πόλεως Κελάι. Νῦν ὁ Χάνης ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς ΝΔ. Ἀσίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τεχεράν	350	Κέρβελα	65
Σμύρνη	270	Μοσοῦλ	60
Δαμασκός	250	Ἄιντάβη	60
Ταυρίς	200	Μέκκα	60
Χαλέπιον	200	Σανᾶ	60
Καβούλ	180	Κερμάν (Περσ.)	60
Βαγδάτιον	150	Τραπεζοῦς	60
Βηρυττός	140	Μαράς	58
Ἐρζερούμ	100	Ἴσπτη	55
Προῦσα	88	Καيسάρεια	54
Ἱερουσαλήμ	85	Βάν	52
Ἄϊδίνιον	80	Μαλατία	51
Ἄφιόν Καραχισάρ	70	Βασσόρα	50
Διαρβεκίρ	80	Χόμς (Ἑμεσσα)	50
Κανδαχάρη	80	Χεράτ	50
Σεβάστεια	76	Ἰχόνιον	50
Ἴσπαχάν	70	Ἄδανα	50
Χαμά	70	Ἄδεν (Ἀγγλ.)	48
Μαγνησία	70	Χοδέιδα	45

II. ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

Α') ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ἢ ΙΝΔΙΚΗ

Ἔσσις. Αἱ ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι ἀποτελοῦσι τὸ νότιον ἡπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἀσίας, ὅπερ ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Ἱμαλαίων ὄρεων μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης.

Διαμελισμός. Διὰ τῆς εὐρείας Βεγγαλικῆς θαλάσσης σχηματίζονται αἱ ἰνδικαὶ χερσόνησοι, τὸ Δεκάν πρὸς Δ. καὶ ἡ Ἰνδοκίνα πρὸς Α. Καὶ τὸ μὲν Δεκάν, τριγωνικὸν σχῆμα ἔχον, κατὰλήγει πρὸς Ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κομοροῖνον, παρ' ὃ καὶ ἡ νῆ-

σος *Κεϋλάνη*. Ἡ δὲ Ἰνδοκίνα διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ διαμελίζεται εἰς δύο μικροτέρας, ὧν ἡ νοτιωτέρα καὶ μικροτέρα καλεῖται *Μαλάκκα* ταύτης τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο *Ρωμανία* ἢ *Βουρού* εἶνε καὶ τὸ νοτιώτατον τῆς Ἀσίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. **Ἵδατα.** Τὸ μὲν Δεκάν ἀποτελεῖ εὐρὺ ὄροπέδιον. Ἡ πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα μέχρι τῶν Ἰμαλαίων, τὸ Ἰνδοσιάν (δηλ. χώρα τῶν Ἰνδῶν), εἶνε βραχύπεδον ἀρδευόμενον πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραμαιοῦτρα. Ἡ δὲ Ἰνδοκίνα εἶνε ὑψηλὴ χώρα διασχιζομένη ὑπὸ ὄροσειρῶν. Κατὰ μῆκος τούτων ῥέουσιν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Ἰθαβάδι, Σαλουέν, Μενάμ καὶ Μεκόγγ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε τροπικόν (θερμὸν καὶ βροχερόν). Ἐκ τοῦ θερινοῦ ἀνέμου (Μονσοῦν) ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν αἱ βροχαί, τὰ προϊόντα καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμὸς τῶν Ἰνδιῶν.

Προϊόντα. Αἱ Ἰνδίαί εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων. Κύρια προϊόντα εἶνε ὄρυζα, ζακχαροκάλαμον, τέϊον, ἰνδικὰ κάρυα, βάμβαξ, καπνός, βανάναι, τὸ ξύλον τίξ, ἀρωματ. φυτὰ κλπ. Ζῶσι δὲ πολλὰ ζῶα ἀγρία ὡς ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι, λέοντες, κροκόδειλοι, τεράστιοι ὄφεις, μεγάλαι γαλαῖ κ. ἄ.

Κάτοικοι. Αἱ Ἰνδίαί ἔχουσι πληθυσμὸν 400 ἑκατ., ἤτοι τὸ 1/4 ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων ἀποτελοῦσιν οἱ Ἰνδοί, οἱ ἀρχαιότατοι τῶν Ἀρίων λαῶν. Εἰς τὸ Δεκάν κατοικοῦσιν οἱ *Δραβίδοι* εἰς δὲ τὴν Ἰνδοκίναν οἱ *Μαλαισιονέζοι*. Θρησκείαι ἐπικρατοῦσαι εἶνε ὁ βραχμανισμὸς, ὁ μωσαμεθανισμὸς καὶ ὁ βουδδισμὸς.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Αἱ ἀνατολικαὶ Ἰνδίαί πολιτικῶς διαιροῦνται: 1) εἰς τὰς Βρετανικὰς Ἰνδίας, 2) εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ, 3) εἰς τὴν γαλλικὴν Ἰνδοκίναν.

I. ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

[Τὸ 1/2 τῆς Εὐρώπης. 320 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Αἱ βρεττανικαὶ Ἰνδίαί κατεχουσι τὸ δυτικὸν καὶ μέσον τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Εἶνε δὲ αὐταὶ αὐτοκρατορία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῆς μεγάλης Βρετανίας, κυβερνωμένη ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως. Πλὴν τῶν ἀμέσων κτήσεων περιλαμβάνει πολλὰ ὑποτελεῖα κράτη.

Γεωγραφία Σαρρῆ Β' τῆς τάξεως ἑλλην. ἔκδοσις πέμπτη 6

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται, ἡ συγκοινωνία δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον προήχθη μεγάλως.

Πόλεις. 1) Ἐν τῷ Ἰνδοστάν.

Καλκούττα (1 $\frac{1}{4}$ ἑκατ.) «τὸ Ἰνδικὸν Λονδίνον», ἐν τῷ μεγάλῳ δέλτα τοῦ Γάγγου, πόλις μεγάλη καὶ ἐμπορικωτάτη. — **Βεναρὲς** (205), κατὰ τὸν Γάγγην, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Βραχμάνων. **Δελή** (240), εἰς παραπότ. τοῦ Γάγγου, ἡ πάλαι λαμπρὰ ἔδρα τοῦ μεγάλου Μογγόλου (ἄλλοτε 2 ἑκατ. κατ.) καὶ νῦν πρωτ. τῶν Βρετ. Ἰνδιῶν. — **Λαχόρη** (230), κατὰ τὴν ΒΔ. χώραν Πανδσχιᾶθ (Πενταποταμία), καθ' ἣν πέντε βραχίονες τοῦ Ἰνδοῦ καθιστῶσιν αὐτὴν εὐφορωτάτην. Τὴν χώραν ταύτην εἶχεν ὑποτάξει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος. Ἐπίνειον σήμερον εἶνε ἡ **Καρασί** (160).

2) Ἐν τῷ Δεκάν.

Βομβάη (1000), ἐπὶ νησίδος τῆς δυτ. ἀκτῆς, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῶν Ἰνδιῶν. — **Χαΐδαραβάδ** (500), μεσόγειος πόλις τοῦ ὁμόνομου ὑποτελοῦς κράτους. Ἐν τῷ κράτει τούτῳ καὶ παρὰ τὴν πολίχνην Ἐλώραν ὑπάρχει βραχῶδες ὄρος λελαξευμένον εἰς ἀναριθμήτους Ἰνδικούς νκούς. — **Μαδρὰς** (520), κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν, ἐμπορικωτάτη.

Τῆς δὲ νήσου **Κεϋλάνης**, παρ' ἣν ἀλιεύονται μαργαριτοφόρα ὄστρακα, πρωτ. εἶνε τὸ **Κολόμβον** (180).

Ραγκοῦν (300), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰράβαδι, λιμὴν τῆς ἑρύζης. — **Σιγγαπόρη** (270, δηλ. πόλις τῶν λεόντων), ἐπὶ νησίδος κατὰ τὸ ἄκρον τῆς χερσονήσου **Μαλάκκας**, μέγιστος λιμὴν.

Κατὰ τὰ **Ἰμαλάια** ὄρη κεῖνται δύο ἀνεξάρτητα κράτη, τὸ **Νεπάλ** καὶ τὸ **Βουτάν**.

2. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΣΙΑΜ

[Διπλάσιον τῆς Ἑλλάδος. — 8 ἑκατ. κάτ.]

Τὸ βασίλειον τοῦτο κεῖται πρὸς Α. τῶν βρεττ. Ἰνδιῶν. Οἱ κάτοικοι εἶναι βουδδισταί, ὁ δὲ μονάρχης τούτου ἀπεδέχθη εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν.

Πρωτ. εἶνε ἡ **Βαγκὸκ** (650)· πολλαὶ οἰκίαι ταύτης πλέουσιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ **Μενάμ**. Εἶνε πόλις ἐμπορικωτάτη.

3. ΓΑΛΛΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

[Πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος.—17 ἑκατ. κατ.]

Ἡ γαλλικὴ Ἰνδοκίνα ἀποτελεῖται ἐκ 5 τμημάτων, ὧν δύο εἶνε βασίλεια ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν (Ἄνγάμ καὶ Καμβόδαχα). Πρωτ. εἶνε ἡ Σαϊγὼν (100), σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν.

ΙΝΔΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Αἱ πολυπληθέσταται Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαικαὶ νῆσοι ἐκτείνονται ΝΑ· τῶν Ἰνδιῶν μεταξύ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶνε δὲ ἅπασαι ὄρειναι μετὰ πολλῶν ἠφαιστειῶν (δι' αὐτῶν διέρχεται ὁ ἰσημερινός).

Κλίμα καὶ βλάστησις. Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμὸν καὶ ὑγρὸν. Ἐχουσιν ἀπέραντα δάση καὶ παράγουσι διάφορα προϊόντα (ἄρυζαν, καφέν, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, ἀρώματα καὶ ἄλλα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι (50 ἑκατ.) εἶνε Μαλαῖοι καὶ Ἰνδομήσιοι ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωχμεθανισμόν ἢ τὸν βουδδισμόν, εἶνε δὲ νευτικοὶ ἐπιτήδειοι.

Φυσικὴ διαίρεσις. Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι ἀπαρτίζονται ἐκ 4 ἀθροισμάτων, ἅτινα εἶνε·

2) Αἱ 4 μεγάλαι Σουνδαῖαι νῆσοι (ἡ Σουμάτρα, ἡ Ἰάβα, ἡ Βόρνεος καὶ ἡ Κελέβη), 2) αἱ μικραὶ Σουνδαῖαι νῆσοι, 3) αἱ Μολοῦκαι καὶ αἱ Φιλιππῖναι (βορειότερον τῶν ἄλλων.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τῶν νήσων τούτων τὰ μὲν τρία πρῶτα ἀθρείσματα ἀνοίκουσιν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν (πλὴν μέρους τῆς Βορνέου καὶ τῆς ἐν ταῖς μικραῖς Σουνδαίαις Τιμόρ), αἱ δὲ Φιλιππῖναι εἰς τὰς Ἡνωμένους πολιτείας τῆς Β. Ἀμερικῆς.

Ἡ εὐφορωτάτη καὶ πυκνότατα κατοικημένη νῆσος εἶνε ἡ Ἰάβα τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἕκτασιν (34 ἑκατ. κ.). Ἐνταῦθα εἶνε ἡ πρωτ. τῶν ὀλλανδικῶν κτήσεων Βαταβία (140).

ΠΙΝΑΞ

τῶν σπουδαιωτέρων πόλεων τῆς νοτίας Ἀσίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Καλκούτα	900	Σιγκαπούρη	270
μετὰ τῶν προαστ.	1250	Δελή	240
Βαμβάη	1000	Λαχόρη	230
Βαγκέκ	630	Βεναρές	206
Μαδράς	520	Σολῶν (Ἰνδοκ.).	195
Χαϊδαραβάδ	505	Βαταβία	140
Ῥαγγούν	300	Σαϊγῶν	100
Λουκνῶδ (Βρ. Ἰνδ.)	260		

III. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[Ὀλίγον μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης. — Περὶ τὰ 360 ἑκατ.].

Θέσις. Τὸ ἀπέραντον τοῦτο κράτος κεῖται πρὸς Β. τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης, τῆς ἀνατολικῆς Σινικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Κιτρίνης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Πρὸς Β. τῶν Ἰμκλατῶν ἐκτείνεται μέγιστον καὶ ὕψιστον ὄροπέδιον, ὅπερ περιβάλλουσι πολλὰ ὄρη καὶ ὑψηλά (Καρακορούμ, Κουενλούν). ΝΑ. τοῦ ὄροπέδιου ὑψοῦνται αἱ Σινικαὶ Ἀλπεις, πρὸς Α. δὲ καταπίπτει τοῦτο εἰς τὸ μέγα Σινικὸν βαθύπεδον.

Ῥοῦδατα. Οἱ μέγιστοι ποταμοὶ τῆς χώρας εἶνε ὁ Χοάγγ-χῶ (δηλ. κίτρινος ποταμὸς) καὶ Γιὰγγ τὸ Κιὰγγ (δηλ. κυανὸς ποταμὸς), ὁ πολυῦδρότατος τῆς Ἀσίας. Οὗτοι διαρρέουσι τὴν πεδιάδα, ἣν καθιστῶσιν εὐφορωτάτην. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλαὶ διώρυχες, ὧν ἡ μεγίστη, ἡ καλουμένη αὐτοκρατορικῆ, χωρεῖ ἐκ Β πρὸς Ν. καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς πεδιάδος.

Προϊόντα. Ἐκ τῶν πολλῶν προϊόντων τῆς Σινικῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν ἡ μέταξα, τὸ ἰεῖον, ὁ βάμβαξ καὶ ἡ ὄρυζα.

Κάτοικοι καὶ θρησκεία. Οἱ Σιναι (κ. Κινέζοι) εἶνε ἀρχαιότατος μογγολικὸς λαός, ὅστις πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν εἶχεν ἀναπτυχθῆ, γνωρίζοντας τὴν πυριτιδα, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὸν χάρτην καὶ τὴν τυπογραφίαν. Ἐκτοτε ὅμως ἔμειναν στάσιμοι

ἀποκρούοντες τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Θρησκεία ἐπικρατεῖ ἡ φιλοσοφικὴ διδασκαλία τοῦ Κομφουκίου καὶ ὁ βουδδισμὸς.

Ἀνάπτυξις. Οἱ κάτοικοι νῦν ἔχουσι βιομηχανίαν μεταξίνων καὶ βυμβακερῶν ὑφανμάτων, ἀγγείων ἐκ πορσελάνης καὶ ἄλλων ποικίλων τεχνουργημάτων. Τὸ δὲ ἐμπόριον, ὕπερ ἄλλοτε ἀπεκλείετο εἰς τοὺς ξένους, ἠνοίχθη ἐσχάτως διὰ καταλήψεως τῶν κυριωτέρων λιμένων αὐτῆς ὑπὸ εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Διαιρέσεις τῆς χώρας. Τὸ κράτος περιλαμβάνει 1) τὴν κυρίως Σινικὴν (Κίναν), ἣτις περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. τμήμα, ὅπερ εἶνε τὸ εὐκρατέστερον καὶ εὐφορώτατον· 2) τὴν Μαντζουρίαν ΒΑ. 3) τὴν Μογγολίαν πρὸς Α., ἔνθα ἡ μεγάλη ἔρημος Γόβη· 4) τὴν Τσουγγαρίαν καὶ τὸ ἀνατολικὸν Τουρκεσίαν ΒΔ. καὶ 5) τὴν Θιβητίαν, πρὸς τὰ Ἰμαλάια ἐκτεινομένην.

Πόλεις τῆς κυρίως Σινικῆς, ἔνθα ὁ πληθυσμὸς εἶνε πυκνότατος.

Πεκίνον (810), εἰς τὸ Β. ἄκρον τῆς Σινικῆς πεδιάδος, μετὰ ὥραιων πέριξ ἐπαύλεων. Εἶνε πρωτ. τοῦ κράτους συνδεόμενον νῦν διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Εὐρώπης, διερχομένου διὰ Σιθηνίας. Τιέν-τσιν (800) ἐπίκεινται τοῦ Πεκίνου, ἔνθα πολλοὶ ξένοι.—Σαγκάη (1 ἐκ.), οὐ μακρὰν τοῦ Γιαγγ σε Κιάγγ, κύριον κέντρον τοῦ σινο εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου Χαγκάου, κατὰ τὸν μεσον ῥοῦν τοῦ Γιαγγ-σε Κιάγγ, τὸ κέντρον τοῦ μεσογείου ἐμπορίου (1 1/2 ἐκ. κ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Σινικῆς.—Καντιὼν (900) πρὸς Ν., κατὰ ὁμώνυμον κόλπον, ἐμπορικωτάτη πόλις. Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου ταύτης κεῖται καὶ ἡ νησίς Χόγγ-Κόγγ ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Β') ΙΑΠΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΡΕΑ

[Πενταπλ. τῆς Ἑλλάδος 77 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι χωρίζονται ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀσίας διὰ τῆς θυελλώδους Ἰαπωνικῆς θαλάσσης. Εἶνε δὲ ὄρειναι καὶ ἠφιστεσιώδεις πάσχουσαι ἐκ συνεχῶν σεισμῶν. Ἐν τῇ νήσῳ Χονοιού, τῇ μεγίστῃ τῶν νήσων, κεῖται τὸ ὄρειον καὶ ὕψιστον ἠφίστιον Φουσιγιάμα

Κλίμα καὶ προϊόντα. Τὸ κλίμα εἶνε ὠκεάνειον, γλυκύ-

τερον τῆς ἀπέναντι ἡπείρου, ἢ δὲ βλάστησις θαυμασία. Παράγει ὄρυζαν, τέτον, ἔτι δὲ μέταξαν, γαιάνθρακας, χαλκὸν καὶ πυρεΐα.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Ἰάπωνες εἶνε μογγολικῆς καταγωγῆς καὶ συγγενεῖς τῶν Κινέζων. Θρησκείαν δ' ἔχουσι τὸν βουδδισμόν ἢ τὸν ἀρχαῖον οἰντοϊσμόν (λατρείαν διαπρεπῶν προγόνων). Ἐγκολπωθέντες τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἔχουσι μεγάλως προοδεύσει εἰς τὰς τέχνας, τὴν συγκοινωνίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλῆς ὑπὸ μοσάρχην, ὅστις καλεῖται Μικάδος.

Δυνάμεις. Ὁ στρατὸς ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀριθμεῖ 200.000 ἀνδρας, ἐν καιρῷ πολέμου 2 ἑκατ. Ὁ δὲ στόλος σύγκειται ἐξ 120 πλοίων.

Πόλεις. Πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας εἶνε τὸ Τόκιον (2350) (πρὸτ. Ἰεδδῶ), ἐν τῇ Χονσιού, ἔχον ἐπίγειον τὴν Ὑοκοχάμαν (400).— Ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ ἔτι εἶνε τὸ Κιότον (450) καὶ ἡ βιομηχανικωτάτη Ὁσάκα (1600). Ναγκασάκη (180), ἐν τῇ νήσῳ Κιοῦ-Σιοῦ.

Κτῆσις τῆς Ἰαπωνίας εἶνε καὶ ἡ χερσονήσος Κορσα (16 ἑκατ. κάτ.), ἔνθα ἡ πόλις Σεοῦλ (305) καὶ ὁ ἐμπορικὸς λιμὴν Σεμοῦλπο.

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τόκιον	2350	Φου-τσέου	625
Χαγκάου	1600	Σου-τσέου	500
Ὁσάκα	1500	Κιότον	450
Σαγκάη (Σιν)	1000	Ὑοκοχάμα	400
Καντῶν	900	Σεοῦλ	305
Πεκίνον	810	Ναγκασάκη	180
Τιέν-Τσίν	800		

IV. ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

1) ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΙΑ

(τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Ἀσίας, 23 ἑκατ. κάτ.).

Ἡ Ἀσιατικὴ Ῥωσία περιλαμβάνει τὰς χώρας Σιβηρίαν καὶ Τουράν ἢ Δυτικὸν Τουρκεστάν.

Α') ΣΙΒΗΡΙΑ

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ βορεῖα χώρα Σιβηρία, μεγχυτέρα τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἔκτασιν, βρεχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Βεριγγείου θαλάσσης καὶ τῆς Ὀχοτσικικῆς. Πρὸς Ν. ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Σινικοῦ κράτους διὰ σειρῶν ὄρεων καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων.

Διαμελισμός. Ἡ Σιβηρία διαμελίζεται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Χερσονήσος σπουδαία εἶνε ἡ *Καμισιάτκα*, ὄρεινὴ καὶ πλήρης ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν (ἴση πρὸς τὴν ἰταλικήν).

Μορφολογία τοῦ ἔδαφους. Ἡ Σιβηρία πρὸς Ν. ἔχει ὑψηλὰ ὄρη ὡς καὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Ἡ λοιπὴ ἔκτασις αὐτῆς ἀποτελεῖ μέγιστον βαθύπεδον.

Ῥοδατα. Οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας ρέουσι πρὸς Β. Οἱ μέγιστοι τούτων εἶνε ὁ *Ὄβις*, ὁ *Ἰενεσῆς*, καὶ ὁ *Λένας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. παγωμένον ὠκεανόν. Ἄλλος ποταμὸς, ὁ πολύχθυσ *Ἀμούρ*, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Μεγάλῃ δὲ λίμνῃ εἶνε ἡ *Βαϊκάλη*, ἡ βαθυτάτη τῆς γῆς, δι' ἧς διέρχεται ὁ παραπόταμος τοῦ Ἰενισῆ *Ἀγκάρας*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας εἶνε ψυχρότατον, δι' ὃ τὸ ἔδαφος καὶ οἱ ποταμοὶ εἶνε πάντοτε σχεδὸν παγωμένοι.

Προϊόντα. Ἐνεκα τοῦ ψύχους ἡ χώρα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καλλιεργηθῇ, εἰ μὴ μόνον εἰς ὀλίγιστα νότια μέρη. ἔχει ὅμως μεγάλη δάση, ἐξ ὧν ἐξάγεται ξυλεία, τὸ δὲ ἔδαφος πλοῦτον ὀρυκτῶν, ὡς ναιάνθρακας, χρυσόν, ἀργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γραφί-

την, ἔτι δὲ καὶ ὀρυκτὸν ἐλεφάντινον ὄστον, διότι τὸ ψυχρὸν ἔδαφος ἐγκλείει πολλαχοῦ σώματα ἐλεφάντων τριχωτῶν (μαμμούθ), ζῶων προκατακλυσμικίων.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι, μόλις περὶ τὰ 10 ἑκατομ., ἀποτελοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ Ῥώσων ἀποίκων ἢ ἐξορίστων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς εἶνε μογγολικῆς φυλῆς ζῶντες ὡς ποιμένες, κυνηγοὶ ἢ ἀλιεῖς.

Πόλεις. *Τόμοκη* (160), ἐπὶ παρακπουάμου τοῦ Ὀβιος. — *Ἰρκούισκη* (95) «οἱ σιβηρικοὶ Παρίσιοι», ἐπὶ τοῦ Ἀγκάρα, ἔχοσα ἀκμαῖον ἐμπόριον μετὰ τῆς Σινικῆς. — *Βλαδιβοσιόκ* (100), κατὰ τὴν ἰαπωνικὴν θάλασσαν. Μέχρι ταύτης φθάνει ὁ ὑπερσηθηρικὸς σιδηρόδρομος.

B) ΤΟΥΡΑΝ ἢ ΔΙΤΙΚΟΝ ΤΟΥΚΕΣΤΑΝ

[11 ἑκατ. κάτ.].

Θέσεις. Τὸ βαθύπεδον Τουράν ἐκτείνεται μετὰ τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ σιβηρικοῦ βαθυπέδου, πρὸς Α. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ῥοδατα. Τὸ βαθύπεδον διατρέχουσιν οἱ ποταμοὶ Ἀμοῦ-Δάρια (π. Ὠξος) καὶ *Σὺρ-Δάρια* (π. Ἰαξάρτης) ἐκβάλλοντες εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Ἀράλην, ἣτις εἶνε ἀβαθεστάτη.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Τὸ πλεῖστον τοῦ ἐδάφους εἶνε στεππῶδες καὶ ἔρημον, εὐφορον δὲ μόνον παρὰ τοὺς ποταμούς.

Κάτοικοι. Τὸ Τουράν εἶνε ἡ κοιτὶς τῶν τουρκικῶν λαῶν. Εἰς τούτους ἀνήκουσιν οἱ ἐνταῦθα νῦν κατοικοῦντες *Οὐσβέκοι*, *Κιργήσιοι*, *Τουρκομάνοι* καὶ ἄλλοι, ἅπαντες μωαμεθανοὶ τὸ θρησκεύμα.

Πολιτικὴ κατάστασις. Αἱ ἐνταῦθα κτήσεις τῆς Ῥωσίας εἶνε ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι.

Πόλεις. ἐν ταῖς ἀμέσοις κτήσεσιν εἶνε ἡ *Τασχένδη* (278), παρὰ τὸν Σὺρ Δάριον· μέχρι ταύτης φθάνει σιδηρόδρομος ἐκ τῆς Κασπίας. — ΝΔ. κεῖται ἡ *Σαμαρκάνδη* (82), ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Τιμούρ, τοῦ βασιλέως τοῦ μογγολικοῦ κράτους.

Ἄμμεσοι κτήσεις εἶναι αἱ ὑποτελεῖς τῆς Ῥωσίας ἡγεμονίαι
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Βουχάρα καὶ *Χίβα*, ἀμφότερα κατὰ τὸν ῥοῦν τοῦ Ἄμου-Δάρια.
Αἱ πρωτ. κῦτῶν φέρουσιν ὁμώνυμον ὄνομα.

2) ΚΑΥΚΑΣΙΑ

[12 ἑκατομ. κάτ.].

Ἔσεις. Ἡ Καυκάσια κεῖται μεταξύ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, ὀρίζεται δ' ἐκ τῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ ποταμοῦ Μάνιτς.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χώρα διατέμεται ὑπὸ τοῦ μικροῦ καὶ ὑψηλοῦ ὄρους *Καυκάσου*. Πρὸς Β. τοῦ ὄρους ἐκτείνεται βαθύπεδον, πρὸς Ν. δὲ ὄρεινὴ χώρα δασώδης.

Ποταμοὶ ῥέουσι πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου ὁ *Κούρ* (π. *Κῦρος*) καὶ ὁ *Ἄρας* (π. *Ἀράξης*), αἵτινες ἐνοῦνται πρὸ τῆς ἐκβολῆς αὐτῶν εἰς τὴν Κασπίαν.

Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφωρον παράγον ποικίλα προϊόντα, θεωρεῖται δὲ ἡ Κασπία ὡς πατρίς τῆς ἀμπέλου καὶ ἄλλων ὄπωρων. Ἐχεῖ δὲ καὶ ἀφθότους πηγὰς πετρελαίου (πλουσιώταται αἱ τοῦ Βακοῦ).

Κάτοικοι. Ἡ Καυκάσια ἔχει τοιαύτην ποικίλιαν ἰθαγενῶν λαῶν, ὥστε τὸν Καυκάσον καλοῦσιν «ἄρος τῶν 100 γλωσσῶν». Ἀξιολογώτατοι τῶν λαῶν τούτων εἶνε οἱ *Κιρκάσιοι*, οἱ *Τάρταροι* καὶ οἱ *Γεωργιανοί*. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ *Ῥῶσοι*, *Ἀρμένιοι*, ἐνισχυοῦ δὲ καὶ Ἕλληνες. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ ὀρθόδοξος.

Πολιτικὴ κατάστασις. Διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλιῶν εἰς τὴν Καυκάσιαν ἰδρύθησαν 2 δημοκρατίαι, ἡ *Γεωργία* καὶ τὸ *Ἀζερμπαϊτζάν*. Πρωτ. τῆς Γεωργίας εἶνε ἡ *Τιφλίς* (320), ἐπὶ τοῦ Κούρ, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη. — Βατοῦμ (δ.πλ. βαθὺς λιμὴν), κατὰ τὸν Εὐξείνου, σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν. — *Πόι*, ἑτέρα ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ.

Εἰς τὸ *Ἀζερμπαϊτζάν* ἀνήκει τὸ *Βακοῦ* (320), παρὰ τὴν Κασπίαν, παρ' ἣν ἀφθονοὶ πηγαὶ πετρελαίου.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Β. καὶ ΒΔ. Ἀσίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τυφλίσ	320	Ἰρκούτσκη	95
Τασχένδη	270	Σαμαρκάνδη	82
Βακοῦ	230	Βουχάρα	70
Τόμσκη	160	Βατούμ	34
Βλαδιβοστόκ	100	Χίβα	30

3) ΑΦΡΙΚΗ

[30 ἑκκτ. τετραγ. χιλιομ. — 140 ἑκκτ. κάτ.].

Θέσεις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀφρική κεῖται ΝΔ. τῆς Ἀσίας τε-
νομένη ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσο-
γείου θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ.
ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Μέγεθος. Ἡ Ἀφρική εἶνε ἡ τρίτη ἡπειρος τῆς γῆς κατὰ
τὸ μέγεθος, τριπλασία τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα ὅμως τὸ τρίτον τοῦ
πληθυσμοῦ ἐκείνης.

Διαμελισμός. Ἡ Ἀφρική εἶνε ἡπειρος ὀγκώδης, ἐλάχιστα
δικαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εὐρὺς κόλπος σχηματί-
ζεται ΝΔ., ὁ τῆς Γουϊνέας. Χερσόνησος δὲ μόλις διακρίνεται πρὸς
Α., ἡ Σομάλη, ἣτις τελευτᾷ εἰς τὸ ἀνατολικώτατον ἄκρωτ. τῆς
Ἀφρικῆς Γουαρδαφούιον. Τὰ λοιπὰ ἔσχατα ἄκρωτήρια εἶνε τὸ
Λευκόν, τὸ βορειότατον, τὸ τῆς Βελόνης, τὸ νοτιώτατον καὶ τὸ
Πράσινον, τὸ δυτικώτατον.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ πλεῖστον τῆς ἡπείρου
εἶνε ὑψηλὸν ὄροπέδιον περιέχον ὑψηλὰς σειρὰς ὄρεων, ὧν σπου-
δαιόταται εἶνε 1) τὰ ὄρη τῆς ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς, ἐνθα τὸ ὑψι-
στον ὄρος τῆς ἡπείρου *Κιλιμάντζαρον* (6.000 μ.) 2) αἱ Ἀβησουνια-
καὶ Ἀλπεις, πρὸς Β. τῶν προηγουμένων 3) τὰ ὄρη τῆς Βερβερίας,
ἐν οἷς ὁ Ἄτλας μέχρι 4700 μ. ὑψ. Πρὸς Ν. τῆς Βερβερίας τὸ ἔδα-

φος ταπεινοῦται ὀλίγον εἰς τὴν ἔρημον Σαχάραν. Ἡ δὲ πρὸς Ν. ταύτης χώρα Σουδάν εἶνε τὸ ὄροπέδιον ποικίλον κατὰ τὸ ὕψος, καταπίπτον τὰ παράκτια πεδία. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ νοτιά Ἀφρικῇ τὸ ὄροπέδιον καταπίπτει πολλαχοῦ εἰς παράκτια πεδία.

Ἰὸδατα. Ἐνῷ ἡ βορεία Ἀφρικὴ στερεῖται πολλαχοῦ ὑδάτων, ἀφθονία τούτων εἶνε ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ. Ἐννέα μεγάλοι λίμναι κεῖνται ἐνταῦθα, ὧν αἱ ὀκτὼ τροφοδοτοῦσι τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς, τὸν Νεῖλον, τὸν Κόγγον καὶ τὸν Ζαμβέζην.

Καὶ ὁ μὲν Νεῖλος, ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ δύο βραχιόνων, τοῦ λευκοῦ καὶ κυανοῦ Νεῖλου, ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὁ πολυῦδρότατος Κόγγος (δηλ. βέλος) εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὁ δὲ Ζαμβέζης (δηλ. ποταμὸς ἰχθύων) εἰς τὸν Ἰνδικόν. Ἐτεροι μεγάλοι ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν εἶνε ὁ Σενεγάλης, ὁ Γαμβίας ὁ Νίγηρ (δηλ. ποταμὸς) καὶ ὁ Ὁράγγης. Πάντες οὗτοι εἶνε ἐν μέρει μόνον πλωτοί, διότι διακόπτονται πολλαχοῦ ὑπὸ βράχων καὶ καταρρακτῶν. Αἱ μέγισται δὲ τῶν λιμνῶν τῆς Ἀφρικῆς εἶνε ἡ Βικτωρία, ἐξ ἧς πηγάζει ὁ λευκὸς Νεῖλος, ἡ Ταγγανίκα, ἡ Νυάσσα, καὶ ἡ ἐν τῇ Σουδάν ἡ Τσάδα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς πρὸς Β. μὲν καὶ Ν. εἶνε εὐκρατον, ἐν δὲ τῇ Κεντρικῇ θερμόν. Ἐν δὲ ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ νοτιά Ἀφρικῇ πίπτουσιν ἀφθονοὶ βροχαί, εἰς τινὰ μέρη οὐδόλως βρέχει (ὡς ἐν Σαχάρα καὶ ἀλλαχοῦ).

Κάτοικοι. Ἀρχαιοτάτοι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς θεωροῦνται οἱ Βουομάνοι καὶ οἱ Ὀπιεντόιοι, ἐν τῇ ΝΔ Ἀφρικῇ. Ἰθαγενεῖς εἶνε οἱ πολυπληθέστεροι Νιγηρίται, ὡς καὶ οἱ καυκασίας φυλῆς Χαμίται (Ἀραβες καὶ Ἀθησσυεῖ). Κατοικοῦσιν ἐτι καὶ διάφοροι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Θρησκεία. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ἔχουσι θρησκείαν τὸν Φειχισμὸν. Πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐπικρατεῖ ὁ μωαμεθανισμὸς, χριστιανοὶ δ' εἶνε περὶ τὰ 8 ἑκατ.

Πολιτεῖαι. Πλὴν δύο ἀνεξαρτήτων κρατῶν ἡ Ἀφρικὴ διαιρεῖται εἰς κτήσεις διαφόρων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (Μεγ. Βρετανίας, Γαλλίας, Πορτογαλίας, Ἰταλίας, Ἰσπανίας καὶ Βελγίου).

Υπάρχουσι δὲ καὶ πολλὰ μικρὰ κράτη κατὰ τὰς κτήσεις ταύτας ἀποτελούμενα ἐξ ἰθαγενῶν λαῶν διατελοῦντα εἰσέτι ἐν βαρβάρῳ καταστάσει.

Τὰ ἀνεξάρτητα κράτη εἶνε ἡ Ἀβησσυνία καὶ ἡ Λιβερία.

Α' ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

1. ΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΝΕΙΛΟΝ ΧΩΡΑΙ

Αἱ παρὰ τὸν Νεῖλον χῶραι εἶνε ἡ Ἀβησσυνία τὸ Ἀνατολικὸν Σουδάν, ἡ Νουβία καὶ ἡ Αἴγυπτος.

1) Ἀβησσυνία [8 ἑκατ. κκτ.]. Ἡ Ἀβησσυνία κεῖται παρὰ τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς ὄρη (Ἀβησσυνιακὰ Ἄλπει), ἔχουσιν ἀποκρήμους κλιτος, αἵτινες καθιστῶσι τὴν χώραν ἀπόρητον. Ἐκ τούτων πηγάζουσιν ὁ Καναῦς Νεῖλος καὶ ὁ παραπόταμος τοῦ Νεῖλου Αἰβάρας.

Προϊόντα σπουδαῖα εἶνε κηφρὲς, ἐλαστικὸν κόμμι, χρυσὸς καὶ ἔλεφαντόδους.

Κάτοικοι εἶνε οἱ Ἀβησσυνοί, ὄντες κατὰ τὴν θρησκείαν χριστιανοὶ μονοφυσίται.

Ἡ Ἀβησσυνία ἀποτελεῖ αὐτοκρατορίαν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἔχει τὸν τίτλον *Νεγκὸς Νεγκίσι*, ἥτοι βασιλεὺς τῶν βασιλέων, διότι ἡ αὐτοκρατορία ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπακούουσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Μεγίστη πόλις εἶνε ἡ *Ἀδδῖς Ἀβεβα* (80).

Μεταξὺ τῆς Ἀβησσυνίας καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κεῖται θερμὴ χώρα ἡ Ἐρυθραία, ἐνθα ὁ σπουδαῖος λιμὴν *Μασσάβα* (ἰταλικὴ ἀποικία).

2) Ἀνατολικὸν Σουδάν καὶ Νουβία [περὶ τὰ 3 ἑκατ. κκτ.], Τὸ ἀνατολ. Σουδάν διαρρεόμενον κατὰ τὸ μῆκος ὑπὸ τοῦ λευκοῦ Νεῖλου εἶνε εὐφορον μόνον κατὰ τὸν ποταμὸν, ἐνθα καλλιεργεῖται πολὺς σίτος. Πρὸς Δ. ἔχει μέρη στεπεπώδη καὶ μεγάλαις περιοχαῖς δάσεων (Κορδοφάν καὶ Δαρφούρ).

Ἡ δὲ Νουβία ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ κυανοῦ Νεῖλου μετὰ τοῦ λευκοῦ καὶ ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τῆς Αἰγύπτου. Αἱ πέραν τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ ἐκτάσεις εἶνε ἔρημοι.

Αἱ χῶραι αὐταὶ εἶνε νῦν ἠνωμέναι μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους.

Κυρία πόλις εἶνε τὸ Χαριτόν (50), κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν κυρίων βραχιόνων τοῦ Νείλου.

3) **Αἴγυπτος**. (13 ἑκατ. κάτ.). Ἡ Αἴγυπτος βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς, πρὸς Ν. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Νουβίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβικῆς ἐρήμου.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε πεδινόν. Διαρρέεται δὲ ὑπὸ τοῦ Νείλου, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον διὰ δύο στομιῶν, τῆς *Ροζέιτης* καὶ τῆς *Δαμιέτης* (πάλαι δι' ἑπτὰ). Ὁ ποταμὸς διὰ τῶν πλημμυρῶν καθιστᾷ τὸ ἔδαφος καὶ ἰδίως τὸ δέλτα τοῦ ποταμοῦ εὐφορώτατον.

Εὐδοκιμεῖ ὁ φοῖνιξ, ὁ βάμβαξ, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ ἀραβικὸν κόμμι καὶ ἄφθονοὶ κύκμοι.

Κάτοικοι αὐτῆς εἶνε οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Φελλάχοι, μωαμεθανοὶ τὰ θρήσκευμα καὶ Κόπται, χριστιανοὶ μονοφυσίται. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ Ἀραβες μωαμεθανοὶ καὶ Εὐρωπαῖοι, ἐν οἷς καὶ Ἕλληνες (περὶ τὰς 140 χιλ.).

Ἡ Αἴγυπτος, ἣτις ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, τῶν διαδόχων τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἔλαβεν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν, διατελεῖ σήμερον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ἡ Αἴγυπτος χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς ἄνω, μέσην καὶ κάτω Αἴγυπτον.

Ἐν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν ἑκατομυρίων Θηβῶν (παρὰ τὸ νῦν Λουξορ). Ἡ μεγίστη ἐνταῦθα πόλις εἶνε ἡ **Σιούτ** (45).

Ἐν τῇ μέσῃ Αἰγύπτῳ εἶνε ἡ πρωτ. τῆς Αἰγύπτου **Κάϊρον** (800) ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Κεῖται κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ εἶνε ὠραία πόλις. ΝΔ. τούτου καὶ κατὰ τὴν ἀπέναντι ὄχθην κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς **Μέμφιδος** καὶ αἱ 40 πυραμίδες, ὧν ὑψίστη ἡ τοῦ Χέοπος (νῦν ἔτι 147 μ.).

Ἐν τῇ κάτω Αἰγύπτῳ πόλεις εἶνε ἡ **Ἀλεξάνδρεια** (450), ὡς

κυριώτερος λιμὴν τῆς βορείας Ἀφρικῆς. Κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου ἐγένετο ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Πτολεμαίων κέντρον τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστημῶν καὶ περιώνυμον διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην. Καὶ νῦν κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες, εἶνε δὲ καὶ ἔδρα Ἕλληνος πατριάρχου. — Σουέζ (20), πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ κατὰ τὴν ὁμώνυχον διώρυχα, ἣτις συνδέει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς. Πόρι-Σάιτ (50), λιμὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὴν διώρυχα τοῦ Σουέζ (160 χιλιομ. μήκους). Διαμέιτη (38) καὶ Ροξέιτη, κατὰ τὰ δύο κύρια στόμια τοῦ Νείλου. — Τάνια (50), γνωστὴ διὰ τὰς μεγάλας αὐτῆς πανηγύρεις, Ζαγαζίκιον (35) καὶ Μανσοῦρα (41).

Ἐν τῇ Λιβικῇ ἐρήμῳ κεῖνται ὀάσεις τινές, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ ὄασις Σιβᾶ. Ἐν ταύτῃ πάλαι ἔκειτο τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, ὅπερ εἶχεν ἐπισκερθῆ ὁ μέγας Ἀλεξάνδρος.

II. ΤΡΙΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΑ·Ι·ΚΗ

[1 ; ἑκατ. κατ.].

Συνέχει τῆς Λιβικῆς ἐρήμου εἶνε τὸ βυθύπεδον τῆς Τριπολίτιδος. Τοῦτο βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καθ' ἣν σχηματίζονται οἱ κόλποι *μεγάλῃ Σύρτις* καὶ *μικρὰ Σύρτις*. Ἡ δὲ Κυριναϊκὴ (κ. Βεγγάζα), εἶνε χερσόνησος ὑψηλὴ κειμένη ἀπέναντι τῆς Πελοποννήσου. Πρὸς τὰς ἀκτὰς τῶν χωρῶν τούτων ἀλιεύονται σπόγγοι.

Αἱ χῶραι αὗται εἶνε ὀλίγον εὐρροὶ. Ἀνήκουσι πρότερον εἰς τὴν Τουρκίαν, κατελήφθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Ἰταλίας. Κύριαι πόλεις εἶνε ἡ *Τρίπολις* (75) καὶ ἡ *Βεγγάζα* (35), παράλια καὶ ἐμπορικαί.

III. Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ

Ἡ χώρα τοῦ Ἀτλαντος εἶνε ἡ βορειοδυτικώτερα ὄρεινὴ χώρα τῆς Ἀφρικῆς πλησιάζουσα τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν νῆσον Σικελίαν καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ.

Κυριώτερον ὄρος εἶνε ὁ Ἄτλας, προϊόντα δὲ δημητριακοὶ

καρποί, βάμβαξ, οίνος βάλανοι φοινίκων, έσπεριδοειδή, έρια και άλλα.

Κάτοικοι, είνε οί Βέρβεροι, Άραβες και Μαῦροι (μίγμα Βερβέρων και Άράβων), έχοντες μωαμεθανικήν θρησκείαν. Κατοικοῦσι δ' έτι Εὐρωπαῖοι και Ἰουδαῖοι.

Πολιτική διαίρεσις. Ὁ Ἄτλας διαίρεῖται εἰς 3 χώρας 1) τὴν *Τυνησίαν* 2) τὴν Ἄλγερίαν και 3) τὸ *Μαρόκον*.

1) **Τυνησία.** [2 έκατ. κάτ.]. Αὕτη κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ένθα άλλοτε ἡ περίφημος Καρχηδών. Εἶνε ἡγεμονία ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν. Πρωτ. εἶνε ἡ *Τύνης* (200) έχουσα ἐπίνειον τὴν *Γολέτιαν*. — *Σφάξ* (80), έτερος ἐμπορικὸς λιμὴν.

2) **Ἄλγερία** [5 1/2 έκατ. κάτ.]. Τὸ άλλοτε πειρατικὸν τοῦτο κράτος ἀνήκει ἀπὸ τοῦ 1830 εἰς τὴν Γαλλίαν. Πρωτ. εἶνε τὸ Ἄλγεριον (180) ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἐτεροι πόλεις εἶνε τὸ Ὀράν (125) και ἡ *Κωνσταντινή* (70).

Μαρόκκον, [6 έκατ. κάτ.] Ἡ χώρα αὕτη εἶνε κράτος δεσποτικὸν έχουσα λικδὰν βιομηχανίαν. Ἀπὸ τοῦ 1912 διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας. Πρωτ. εἶνε τὸ Φέζ (108). Ἐτεροι πόλεις εἶνε τὸ *Μαρόκον* και τὸ ἐπίνειον *Καζαμπλάνκα* (88). Λιμὴν δ' οὐδέτερος εἶνε ἡ *Τάγγερ* (48).

IV. ΣΑΧΑΡΑ (δηλ. ἔρημος).

[Ἔση σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην. — 3 έκατ. κάτ.].

Θέσις. Ἡ Σαχάρα εἶνε ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς γῆς ἐκτεινομένη πρὸς Ν. τῆς Βερβερίας τῆς Τριπολίτιδος και τῆς Κυρηναϊκῆς, πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἄτλαντικοῦ ὠκεανοῦ και πρὸς Α. ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ Νείλου.

Μορφολογία και ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἰς πολλὰ μέρη εἶνε ἀμμῶδες, ἰδίᾳ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος κατὰ τὴν *Λιβικὴν ἔρημον*· εἰς ἄλλα μέρη εἶνε πετρώδες ἢ καλύπτεται ὑπὸ μεγάλων κροκαλῶν. Ἐν γένει δὲ εἶνε ἄνυδρον ὁροπέδιον διασχιζόμενον ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων, ἅτινα έχουσι δάση τινὰ και λειμῶνας. Ὑπάρχουσι δὲ και πολλαὶ δάσεις ένθα καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ και ὀπωροφόρα δένδρα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατοικοῦσιν εἰς τὰς δάσεις ἢ εἶνε νομάδες. Εἶνε δὲ γενικῶς Βέρβεροι. Εἰς τούτους ἀνήκουσιν οἱ νομάδες *Τουαρίκοι*. Περιφέρονται έτι και Ἄραβες, διάγοντες ληστρικὸν βίον.

Πολιτική κατάστασις. Ἀπασα σχεδὸν ἡ Σαχάρα θεωρεῖται κτῆσις τῆς Γαλλίας.

V. ΔΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

Θέσις. Πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας ἐκτείνεται ὡς μακρὰ ζώνη μέχρι τοῦ Νείλου ποταμοῦ ἢ πλήρης ὄρεπιδίων χώρα Σουδάν.

Ῥοδατα. Κατὰ τὸ δυτικὸν καὶ τὸ κεντρικὸν Σουδάν ἀφθονοὶ βροχαὶ καθιστῶσι τὴν χώραν εὐφορον. Ποταμοὶ εἶνε ὁ Νίγηρ (δηλ. ποταμός), λίμνη δὲ ἡ Τσάδα, πλήρης ἵπποποτάμων καὶ κροκοδείλων.

Ἡροῦόντα. Δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἰνδικόν, τρέφονται δὲ πολλοὶ βόες καὶ ἵπποι.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις. Ἐνταῦθα κατοικοῦσι διάφοροι νιγηρτικοὶ λαοὶ μωαμεθανοὶ σχηματίζοντες κράτη τινά, ἅτινα ὅλως ὑπάγονται εἰς τὰς ἐνταῦθα κτήσεις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.

IV. ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ

Θέσις. Τὴν δυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, πρὸς Δ. τοῦ Σουδάν, κατέχει ἡ Σενεγαμβία, καλουμένη οὕτως ἐκ τῶν διαρρέοντων ταύτην ποταμῶν Σενεγάλη καὶ Γαμβία.

Τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν καὶ νοσηρὸν.

Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, παράγον ἀραβικὸν κόμμι (ἐξ ἀκακιῶν), καρυδέλαιον, δημητριακοὺς καρπούς καὶ ἄλλα.

Οἱ κάτοικοι εἶνε Νιγηρῆται μωαμεθανοὶ καὶ ὀλίγοι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Κτήσεις. Ἐνταῦθα ἔχουσιν ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία. Σπουδαιότερα δὲ πόλεις εἶνε ὁ Ἅγιος Λουδοβίκος (25) (Γαλλ.).

VII. ΒΟΡΕΙΑ ἢ ΑΝΩ ΓΟΥΙΝΕΑ

Βορεία ἢ ἄνω Γουίνεα καλεῖται ἅπασα ἡ παραλία χώρα ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι χθαμαλὸν καὶ κατὰ τὰ παράλια πλήρες ἐλῶν. Τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Νιγηρτῶν.

Πρὸς Δ. κεῖται ἐλευθέρως τις δημοκρατία, ἡ Λιβερία, ἥτις ἰδρῦθη ἐκ δούλων ἀπελευθερωθέντων ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν. Τὰ λοιπὰ μέρη κατέχονται ὑπὸ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν (Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Πορτογαλίας), ἅτινα ἔχουσι ἰδρῦσει πολλὰ ἐμπορεῖα φοινικελαίου, ἐλεφαντόδοντος, πεπέρεως καὶ χρυσοκόνεως.

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε αἱ ἀγγλικαὶ Φρητιάνον (45). Λάγος (36) καὶ Ἰβαδάν (175).

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς βορείας Ἀφρικῆς.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Κάϊρον	660	Μαρόκον	60
Ἀλεξάνδρεια	335	Γάντα	55
Τύνις	200	Πόρτ-Σάϊτ	50
Ἀλγέριον	180	Χαρτούμ	50;
Ὀράν	125	Λάγος	45
Σόκοτον		Μανσούρα	43
(κεντρ. Σουδάν)	120	Σιούτ	40
Φέξ (Μαρ.)	102	Ζαγαζίκιον	37
Ἰθαδάν	100	Φρητάουν	36
Ἀδδīs Ἀδάβα	80	Ἄγ. Λουδοβίκος	30;
Τρίπολις	75	Σφάξ	30;
Κωνσταντίνη	70	Βεγγάζα	25

II. ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Α) ΝΟΤΙΑ ΓΟΥΙΝΕΑ

Θέσις. Ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας ἐκτείνεται πρὸς Ν. ἢ νοτία ἢ κάτω Γουινέα.

Πολιτ. διαίρεσις. Ἐνταῦθα ἐκτείνονται κατὰ σειρὰν αἱ ἐξῆς χῶραι.

1) Καμερούν, ἄλλοτε κτῆσις γερμανική, νῦν δὲ γαλλικὴ καὶ ἀγγλικὴ (3 ἑκατ.).

2) Γαλλικὸν Κόγγον, ἑκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ (1 1/2 ἑκ.κάτ.).

3) Βελγικὸν Κόγγον (15 ἑκατ. κ.). Τοῦτο ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Κόγγου καὶ ἔχει ἐκτεταμένα δάση. Ἐξάγει ἄφθονον ἐλαστικὸν κόμμι, ἐλεφαντόδοντα, φοινικέλαιον, βαλάνους φοινίκων καὶ ἄλλα. Πρωτ. εἶνε ἡ Βόμα.

4) Ἀγγόλα, πορτογαλικὴ κτῆσις (ὑπὲρ τὰ 4 ἑκατ. κ.). Πρωτ. εἶνε ὁ Ἅγιος Παῦλος τῆς Λοάνδας.

Γεωγραφία Σαρρῆ Β' τιάξεως ἑλλην. Ἐκδόσις πέμπτη

Β') ΝΟΤΙΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ

[10 ἑκατ. κάτ.].

Αἱ βρεττανικαὶ αὗται κτήσεις κατέχουσι τὰς ἐξῆς χώρας· 1) τὴν ἀποικίαν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 2) τὴν Νατάλην, 3) τὰς ἄλλοτε ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας Τράνσβααλ καὶ Ὁράγγην, 4) τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς Βεισουαναλάνδην, Ῥοδεσίαν καὶ τινὰς ἄλλας.

Σπουδαιότερα τούτων εἶνε ἡ Ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου, οὔσα χρυσοφόρος καὶ εὐφορος. Πρωτ. εἶνε ἡ Κεϊπτιάουν (160), (δηλ. πόλις τοῦ ἀκρωτηρίου), μετὰ σπουδαίου λιμένος.

Πρωτεύουσα τοῦ Τράνσβααλ εἶνε ἡ Πραιτωρία (30), μεγίστη δὲ ἡ Γιωχάννεσμπουργ (120), (δηλ. Ἰωάννου πύργος), ὀνομαστή διὰ τὰ πλούσια αὐτῆς χρυσορυχεῖα.

Δ') Αἱ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΝΔΙΚΟΝ ΩΚΕΑΝΟΝ ΚΤΗΣΕΙΣ

1) Πορτογαλικὴ [5 1/2 ἑκατ. κάτ.], κατέχουσα τὰς χώρας **Σοφάλαν** καὶ **Μοζαμβίκην**. Σπουδαιότατος ἐνταῦθα λιμὴν εἶνε ὁ Λορένζο Μαρκέζ, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Δελαγόας.

2) Βρετανικὴ [13 ἑκατ. κάτ.]. Ἐκ τῆς πρωτ. ταύτης Μομβάϊ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ φθάνει μέχρι τῆς Βικτωρίας λίμνης.

Κατὰ τὰ παράλια ταύτης εἶνε τὸ μικρὸν σουλτανᾶτον τῆς **Ζαντζιβάρης**, ὅπερ συνίσταται ἐκ νήσων καὶ εἶνε ὑπὸ τὴν Βρεττανικὴν προστασίαν. Πρωτ. εἶνε ὁμώνυμος πόλις (36).

Βορειαντολικῶς ἐκτείνεται ἡ χερσόνησος **Σομαλία**, ἀραιῶς κατφοικιμένη. Κατὰ ταύτην ἀκολουθοῦσιν αἱ κτήσεις·

3) Ἰταλικὴ Σομαλία καὶ

4) Βρετανικὴ Σομαλία, πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν.

Ε') Αἱ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ ΝΗΣΟΙ

α') Ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ.

1) Ἡ Σοκότρα, παρὰ τὸ Γουαρδαφούιον, ἡ πατρὶς τῆς ἀρίστης ἀλόης (Ἄγγλ.).

εἶνε τὸ *Ριον Ίανέϊρον* (1100) δηλ. ποταμὸς τοῦ Ίανουαρίου), ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Βραζιλίας, ἔχουσα μέγιστον καὶ ὠραιότατον λιμένα. — Ἅγιος Παῦλος (400) ΝΔ. — Σάν Σαλβαδόρ (Βαχία) (300) καὶ Ρεσίφη (250) (Περναμπουκόν), ἐμπορικώτατοί λιμένες.

Ἡ δὲ ἀποικιακὴ χώρα Γουϊάνη (400 χιλ. κατ.) κεῖται πρὸς Α. τῆς Βενεζουέλας καὶ εἶνε διανεμημένη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας (πρὸς Δ.), τῆς Ὀλλανδίας (ἐν τῷ μέσῳ) καὶ τῆς Γαλλίας (πρὸς Α.).

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς Ἀμερικῆς.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Βουένος Ἀϊρες	1700	Βαλπαράϊζον	220
Ῥιον Ίανέριον	1100	Βογοτὰ	150
Σαντιάγον	420	Λά-Πάζ	95
Ἅγιος Παῦλος	400	Καρακάς	75
Μεντεβιδέον	380	Κουίτον	70
Σάν Σαλβαδόρ	300	Ἀσομφιέν	62
Λίμα	300	Σούκρα	24
Ῥεσίφη	300		

Ε΄) ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ

[9 ἑκατ. τετραγ. χιλ. — 7 ἑκατ. κάτ.]

Φυσικὴ διαίρεσις. Τὸ μικρότερον τῶν ἄλλων τοῦτο μέρος τῆς γῆς συνίσταται: α') ἐκ τῆς ἠπειροῦ Ἀυστραλίας μετὰ τῆς νήσου Τασμανίας, κειμένων πρὸς Α. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, β') ἐκ τῶν Ἀυστραλιακῶν νήσων καὶ γ') ἐκ τῆς Πολυνησίας, δηλ. πολλῶν καὶ μικρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νήσων, διεσπαρμένων ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ καὶ κατὰ τὰ δύο ἡμισφαίρια τῆς γῆς.

1) Ἐκ τοῦ μηνός, καθ' ὃν ἐφθασεν ἐνταῦθα τῇ 1501 ὁ Βεσπούκιος.

Α') ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Μορφολογία του εδάφους. Ἡ Αὐστραλία εἶνε ἡ χαμηλοτάτη τῶν ἡπείρων, δισχιζομένη ὑπὸ μεμονωμένων τινῶν ὄρειων, ὧν αἱ ὑψηλότεραι ἐκτείνονται πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς (Αὐστραλικαὶ Ἄλπεις). Πρὸς τὰ ὄρη ταῦτα εἶνε τὰ εὐφορώτερα μέρη, τὰ δὲ ἄλλα, ἰδίως τὰ νοτιοδυτικά, ἐλλείπει βροχῆς εἶνε τὸ πλεῖστον ἔρημα καὶ στεππῶδη, κατάλληλα πρὸς κτηνοτροφίαν.

Ῥοῦα. Ἐπειδὴ βροχὴ ἀρκετὴ πίπτει συνήθως κατὰ τὸ ΝΑ. μέρος, διὰ τοῦτο σχηματίζεται ἐνταῦθα ποταμοὶ ἄξιος λόγου, ὁ *Μουρραϊν*. Ἐχει δὲ ἡ Αὐστραλία καὶ πολλὰς λίμνας ἁλμυρὰς καὶ ἐλώδεις, αἵτινες πολλάκις ἀποξηραίνονται.

Βλάστησις καὶ ζῶα. Ἰδιόζουσα εἶνε ἡ βλάστησις τῆς Αὐστραλίας, θαμνώδης κυρίως. Ὑπάρχει ὅμως καὶ τροπικὴ βλάστησις, ἐν ἧ ὁ 100 μέτρ. ὑψηλὸς εὐκάλυπτος, τὸ κομμιοδένδρον καὶ ἡ *καζουαρίνη*. Καὶ τὰ ζῶα δὲ εἶνε περίεργα, ὡς τὸ μαρσιποφόρον *καγκουρώ*, ὁ *δρυιόρρυγχος* καὶ τὰ πτηνὰ μέλας κύκνος, λύρα κ. ἄ.

Προϊόντα. Τὸ πλεῖστον τῶν ἐξαγομένων προϊόντων συνίσταται εἰς *βάμβακα*, *δέρματα*, *λίπη* καὶ *κρέατα*. Ἐχει δὲ μέγιστα ὄρυχεῖα *γαϊανθράκων*, *χαλκοῦ* καὶ *χρυσοῦ* καὶ θεωρεῖται ἡ Αὐστραλία ὡς τρίτη χρυσοφόρος χώρα τῆς γῆς.

Κάτοικοι. Οἱ ἰθαγενεῖς *χαλκόχροες Αὐστραλοὶ* εἶναι σήμερον ἐλάχιστοι (περὶ τοὺς 30.000). Ὁ κύριος πληθυσμὸς (5 1/2 σχεδὸν ἑκατ.) συνίσταται ἐξ ἀποίκων *Εὐρωπαϊῶν* καὶ ὀλίγων *Κινέζων*.

Πολιτ. κατάστασις. Ἡ Αὐστραλία μετὰ τῆς *Τασμανίας* ἀποτελοῦσιν 6 αὐτονόμους πολιτείας καὶ δύο διαμερίσματα διοικούμενα ὑπὸ τῆς γενικῆς κυβερνήσεως. Ἀπασα ἡ ἡπειρος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Αἱ μέγιστα δὲ πόλεις εἶνε ἡ *Μελβούρνη* (600), ἡ εὐλίμενος *Σίδνεϋ* (640) καὶ ἡ *Ἀδελαΐς* (90).

Β') ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Αὗται διακρίνονται ὡς ἑξῆς :

- 1) Ἡ *Νέα Γουινέα*, πρὸς Β. τῆς ἡπείρου, ἀπ' ἧς χωρίζεται

διὰ τοῦ πορθμοῦ *Τόρρες*. Εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς καὶ εἶνε διανεμημένη ὑπὸ τῆς Ἑγγλίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας (περὶ τὸ 1 ἑκατ. κάτ.).

2) Αἱ νῆσοι *Σολομῶντος* (ἀγγλικαί).

3) Αἱ ἠφαιστειώδεις *Νεαὶ Ἑβρίδες* (ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἑγγλίαν καὶ Γαλλίαν ἀπὸ κοινοῦ).

4) Ἡ *Νέα Καληδονία* (γαλλικὴ).

5) Ἡ *Νέα Ζηλανδία* (1.100.000 κάτ.), συνισταμένη ἐκ δύο μεγάλων ὄρεινῶν νήσων, ἔχουσῶν τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου (ἀνεστραμμένον ὅμως). Ἀνήκει εἰς τὴν Ἑγγλίαν.

Γ') ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ

Αὗται κεῖνται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ τῶν ἀντιπόδων ἡμῶν, ὥσπερ ὀάσεις ἐν τῷ ἀπέιρῳ ὠκεανῷ. Εἶνε δὲ τὸ πλεῖστον κοραλλιογενεῖς (χαμηλαί) ἢ ἠφαιστειογενεῖς (ὑψηλαί) μετ' ἀγρίων ἠφαιστειῶν.

Παράγουσι ποικίλα προϊόντα, ὧν ἰδιάζοντα εἶνε ὁ κοκκοφοῖμις καὶ τὸ ἀριτόδετρον. Ὁ πληθυσμὸς δὲ τούτων, ὡς καὶ τῆς νέας Ζηλανδίας, συνίσταται ἐκ διαφόρων πολυνησιακῶν φύλων, συγγενῶν πρὸς τοὺς Μαλαίους. Ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑγγλίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Σπουδαιόταται συστάσεις εἶνε :

1) Αἱ *Μαριάναι* καὶ αἱ *Καρολίαι* (Ἰαπωνικαί) πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων.

2) *Τόγκα* (βασιλείον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς μεγ. Βρετανίας), *Σαμόα* καὶ *Τουαμοτοῦ* (γαλλικαί), πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ.

3) Αἱ *Χαβάι* ἢ *Σανδουίχαι*, πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, ἐν τῶν ἐξωτερικῶν διαμερισμάτων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Πρωτ. Χονολουλοῦ.

Π Ι Ν Α Ε

τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς μέσης Αὐστραλίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Σύδνεϋ	640	Βρισβάνη	140
Μελδούρνη	600	Πέρθη	105
Ἄδελαϊς	190	Βέλιγκτων (Ν.Ζηλ.)	73

Αί 20 ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις τῆς γῆς τῷ 1921.

Νέα Ὑόρκη	7500	Χαγκάου (Σιν.)	1600
Λονδῖνον	7300	Μόσχα	1500
Παρίσιαι	4000	Καλκούτα	1250
Βερολίνον	3800	Κων]πολις	1200
Σικᾶγον	2700	Ῥίον Ἰανέϊρον	1100
Τόκιον	2350	Δετροῦά (Ἄμερ.)	1000
Βιέννη	2000	Σαγκάη (Σιν.)	1000
Φιλαδέλφεια	1380	Βομβάη (Ἰνδ.)	1000
Βουένος Ἀῦρες	1700	Ἄμβουργον	1000
Ὅσάκα (Ἰαπ.)	1650	Βουδαπέστη	1000

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΚΑΚΗ
 ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ Καθηγητοῦ, *Νέα Γεωγραφία τῶν Ἠπειρῶν*
 μετὰ πολλῶν εἰκόνων ἐκ σελίδων 550

ἄδετος Δρχ. 20.—

δεμένη » 25.—

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ Καθηγητοῦ, *Τὰ παλιρροϊκὰ φαι-
 νόμενα τοῦ Εὐρίπου μετὰ ὑψομετρικοῦ δια-
 γράμματος.*

» 1.80

ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ Καθηγητοῦ, *Γεωγραφία τῆς Μι-
 κρᾶς Ἀσίας μετὰ δύο χαρτῶν ἐκ σελίδων 453 Δρχ. 15.—*

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν. ΧΩΡΑΦΑ

Καθηγητοῦ

ΠΛΗΡΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

(ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ)

	Δρχ
Θεοὶ καὶ Ἥρωες τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων διὰ τὴν γ' τάξιν	2.—
Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος » » δ' »	2.50
» » Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας » » ε' »	2.50
» » Νέας Ἑλλάδος » » ς' »	3.—